

SUMAR

ANIVERSĂRI

Ioana Dragotă Părintele dr. Vasile Lucaciu (1852-1922) mărturii documentare mai puțin cunoscute.....	3
Echim Vancea Alexandru Filipașcu – cronologia vieții și a operei	9
Antoaneta Turda Universul liric al lui Dimitrie Danciu.....	16
Pamfil Bilițiu Petru Bilițiu-Dăncuș - dascălul, folcloristul, patriotul și truditorul pentru emanciparea țărănimii.....	18
Ana-Maria Brezovski, Florina Vanciu Folcloristul Dumitru Pop în colecțiile Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare	20
Pr. Viorel Thira Biografia unei conștiințe Gazetarul de „legea veche” Ion Berinde.....	26
Ana Grigor Octavian Butuza la „tinerețea maturității”	28

DIALOGURI PROFESIONALE

Ioana Dragotă Noțiuni de bibliofilie și valori patrimoniale mobile	29
Sorina Beretean Stabilirea vedetei de autor în cazul pseudonimelor.....	39
Laura Temian Biobibliografia personalităților – componentă esențială a bibliografiei locale	45
Ioana Dragotă O lume fără cărți și biblioteci	49
Gabriel Stan Programele culturale ale Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare	53
Ing. Carmen Neacșu Brevetoteca	57
Aurelia Gherasim, Ioan Neamțiu „Biblioteca este, pentru mine, locul unde îmi găsesc adevăratul rost” ...	57

MIC DICȚIONAR AL LOCALITĂȚILOR DIN MARAMUREȘ

Ana-Maria Brezovszki, Ana Grigor, Florina Vanciu Câmpulung la Tisa	60
---	----

NOTE DE LECTURĂ

Angela-Monica Jucan El gobierno de Rumanía, a través de la biblioteca „Petre Dulfu” de Baia Mare..	69
Adrian Pop Calendarul Maramureșului la momentul „integrării europene”	75
Angela-Monica Jucan Poetul unor versuri vrăjite și un om-poet legat prin blestem	78

PAGINI CULTURALE

Mugur Voloș Cititorul Mircea Eliade	77
Antoaneta Turda Redescoperirea lui Mircea Eliade	79
Vasile Leschian Ion Inochentie – întemeietorul	84
Delia Florea Constantin Brâncuși și vocația sacrului.....	89
Dorina Cadar Leonardo da Vinci, poet?.....	88
Lavinia Ardelean S-a întâmpnat acum 50 de ani	893

**PĂRINTELE DR. VASILE LUCACIU (1852-1922)
MĂRTURII DOCUMENTARE MAI PUȚIN CUNOSCUTE**

Ioana DRAGOTĂ

Părintele dr. Vasile Lucaciu, personalitate marcantă și captivantă a istoriei Transilvaniei, a fost, cu excepția perioadei de cenzură 1948-1968, subiect a numeroase cărți, articole, studii și cercetări. Perioada de după 1989 a adus cu sine posibilitatea unor noi căi de abordare, astfel încât se poate spune că asistăm la revigorarea și vădita intensificare a interesului pentru viața și activitatea lui.

Cu toate că în permanență se scriu și se publică materiale legate de această temă (fie menționat doar interesul deosebit manifestat de asociația „Pro Unione”, ce patronează revista cu același nume, de asociația „Renașterea Șişeşteană”, cu publicația sa „Șişești – vatră străbună”, tipărită cu sprijinul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” și ajunsă, în acest an, la al treilea volum, de Colegiul „Vasile Lucaciu” care organizează, în fiecare an, cu ocazia Zilelor colegiului, un simpozion tematic și de însăși biblioteca noastră, care marchează toate aniversările legate de această mare personalitate, dovadă și articolul de față), subiectul este departe de a fi epuizat. Acest fapt se datorează atât noilor posibilități de abordare, menționate anterior, modificării sensibile a mentalităților, interesului crescând pentru reconstituirea și rescrierea istoriei Bisericii greco-catolice din Transilvania și a Transilvaniei în general, multiplelor fațete ale personalității și activității lui Vasile Lucaciu, cât și faptului că sursele documentare sunt departe de a fi identificate în totalitate și valorificate corespunzător. De aceea consider potrivit să prezint câteva documente și imagini mai puțin cunoscute, legate de părintele dr. Vasile Lucaciu și familia sa.

1. Amintire de la botez

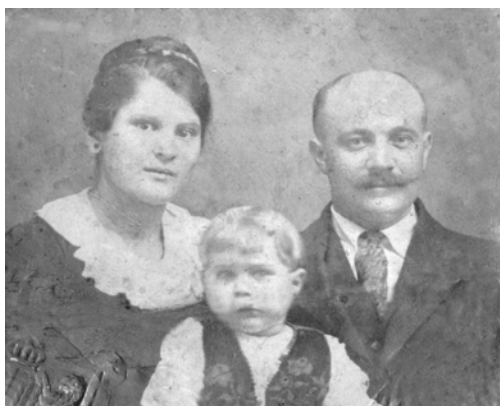
Acest document (foarte frumos în versiunea color), datând din 1917, aparține doamnei Viorica Bălin din Baia Mare, care ni l-a și pus la dispoziție, cu o amabilitate desăvârșită.

Este vorba despre o amintire de la botezul bunicii ei, Silvia Dragoș, născută în America și botezată în rit greco-catolic de către preot dr. Epaminonda Lucaciu, fiul mai mare al părintelui dr. Vasile Lucaciu.

Care au fost circumstanțele? Străbunicii pe linie maternă ai doamnei Viorica Bălin (familia Buciuman), originari din Lăpușel, au aparținut ultimelor valuri de români transilvăneni,

emigrați temporar în America, la începutul secolului XX. Ei s-au stabilit în localitatea Roebling. După un timp, în anul 1914, au adus-o în America și pe fiica lor, Ana, în vârstă de 14 ani, pentru a-i oferi o educație corespunzătoare. Aici Ana îl cunoaște pe Ștefan Dragoș, originar din Hideaga, cu care se căsătorește în anul 1916, la vârsta de 16 ani. În Roebling, Ștefan Dragoș, provenit dintr-o familie cu șase copii și dornic să adune bani pentru a-și cumpăra mai mult pământ, a lucrat în industria siderurgică. În 1917 se naște primul lor copil, cetățean american, o fetiță căreia îi dau numele Silvia.

În anul 1919, familia Dragoș revine în țară. Ei se stabilesc în Hideaga, unde Ștefan Dragoș devine primar. Soția sa, Ana, își valorifică cunoștințele acumulate implicându-se activ în animarea vieții culturale a localității, organizând spectacole de teatru și conducând un cor.

Ana și Ștefan Dragoș împreună cu fiica lor, Silvia, înainte de întoarcerea în țară (1919)

Documentul de botez al Silviei Dragoș, redactat bineînțeles în limba engleză, conține următoarele informații: „Botez – Amintire / Silvia Dragoș născută la 30 Martie 1917 a fost botezată la 1 / Aprilie 1917 în biserica [*indescifrabil, probabil este precizat ritul*] din Roebling / de Ep. Dr. Lucaciu. / Nași au fost Dumitru și Maria Varga / [părinți] Ștefan Dragoș și Ana n. Buciuman.”

Din cauza faptului că cerneala cu care a fost completat documentul a pălit în timp, devenind aproape invizibilă, iar scrisul a fost întărit ulterior, pentru a demonstra autenticitatea documentului, familia a trebuit să ceară o confirmare de la Roebling. În urma acestui demers, au primit de la Church of „Saint

Mary” Romanian Byzantine (Greek) Catholic 180 Alden Avenue, Roebling, New Jersey 08554 - Biserica „Sfânta Maria” bizantină (greco) catolică română din Roebling confirmarea reprodușă alăturat. Deci, biserica încă există! În Roebling locuiesc probabil, în momentul de față, și descendenți ai locuitorilor actualului Maramureș.

Certificatul este datat 2 februarie 2004 și este semnat de George David, pastor.

Ce făcea Epaminonda Lucaciu în 1917 în America? Era acolo încă dinainte de 1906, urmând miilor de credincioși - țărani români plecați din Transilvania cu speranța de a câștiga mai mulți bani și de a se întoarce în țară să cumpere pământ - care aveau nevoie de îndrumare spirituală. Iată ce scrie „România ilustrată”, în anul 1906, despre el: „Băiatul cel mai mare, Epaminonda, a studiat la institutul *Propaganda fide* din Roma, unde și-a luat doctoratul în teologie. Astăzi acest tânăr de valoare se află în America, și anume în Statul Cleveland, unde propovăduiește evanghelia românească printre miile de Români cari s-au dus să-și caute pâinea peste Oceanul Atlantic.

Preotul dr. Epaminonda Lucaciu face în America o operă națională, întocmai ca părintele Emanoil Ungureanu, trimisul Sfintei Mitropolii din Moldova ca să îmbărbăteze

sufletele Românilor din Canada și ca un alt apostol al credinței strămoșești, mi se pare părintele Boldea, trimis în America de Mitropolia română din Sibiu.” („De la Românii din

Ungaria. Șişești, satul părintelui dr. Vasile Lucaciu” / R.M. în „România ilustrată”, anul IV, 1906, pp. 68-71.) Deși nu s-a ridicat la înălțimea personalității covârșitoare a tatălui său, părintele Epaminonda Lucaciu nu a fost lipsit de merite. „Tatăl a în-

Dr. Epaminonda Lucaciu

stă scris în Biserica din Șişești¹. El și-a secundat ilustrul părinte în acțiunile de „informarea corectă a cetățenilor dar mai ales a Congresului și președintelui W. Wilson, privind situația reală din Transilvania, determinând autoritățile americane să aibă o atitudine favorabilă față de unirea acestei provincii cu România”². A fost, de asemenea, „întemeietorul bisericilor românești din Cleveland și Aurora – SUA”³ și al presei românești din America, prin fondarea, în 1905, a ziarului „Românul”, la Cleveland⁴. După Unire s-a întors în țară, unde s-a bucurat de dragostea concetățenilor săi până la sfârșitul vieții.⁵

2. De la Românii din Ungaria. Șişești, satul părintelui dr. Vasile Lucaciu / R. M. În „România ilustrată”, anul IV, 1906, pp. 68-71.

Distinsul colaborator al Secției Colecții speciale, prof. dr. Aurel Socolan a

avut deosebita amabilitate să ne semnaleze și să ne pună la dispoziție un exemplar din revista „România ilustrată”, anul 1906, din colecția personală. Exemplarul - din care deja am citat - prezintă, pentru bibliografia noastră locală, un interes deosebit datorită articolului „De la Românii din Ungaria. Șişești, satul părintelui dr. Vasile Lucaciu”, semnat R. M. Trebuie să recunosc că, de câte ori citesc articolul, am un sentiment cu totul straniu, pe care mi-e imposibil să-l descriu. Totul pornește de la titlu. „Românii din Ungaria” nu sunt alții decât bunicii noștri, ai locuitorilor din zonă. Și, dintr-o dată, istoria devine palpabilă. E cu totul altceva să gândești faptul, situația istorică la modul general sau să te simți direct implicat. Mai mult, vorbim și acum despre românii din Republica Moldova, Ungaria, Ucraina, Bulgaria, Serbia și alte locuri, dar cât de superficial este, la urma urmei, de cele mai multe ori, discursul nostru și ce puțin concreți ne par de cele mai multe ori.

Articolul este, din câte cunosc, cel mai amplu dedicat în presa vremii părintelui dr. Vasile Lucaciu. El este structurat în mai multe părți:

Spre Șişești, în care este descris cu sensibilitate traseul Baia Mare – Șişești;

La Șişești, în care se face localizarea casei părintelui;

În casa părintelui Lucaciu, în care este descrisă, nu fără o undă de uimire, modesta locuință, parcă în contrast cu personalitatea atât de impunătoare a stăpânului ei;

Biserica din Șişești, ce „putea să servească drept catedrală în oricare oraș”, făcută „în stilul bisericii Sf. Petru din Roma”;

Oprirea pelerinajelor, ce se cere parcă să fie reprodus în întregime. „De vreo zece ani însă stăpânirea a oprit aceste pelerinaje creștinești și în «interesul siguranței statului» în fiecare an, pe la Sân-Petru, Sf. Mărie și în Ziua Crucii, câte 150-200 de jandarmi își făceau apariția la Șişești. Cu 2-3 săptămâni înainte de aceste zile se publica prin afișe oficiale în orașele și satele din jur că în aceste zile nu e permisă intrarea în Șişești. Cete-cete de jandarmi ocupau răspântiile și cărările în ajunul acelor sărbători, oprind pe

¹ Gavril Babiciu. Din America : Dor de Șişești. În „Șişești – Vatră străbună”, vol. III, 2007, p. 198.

² Aurel Socolan. La Șişești, de Întâi Decembrie. În „Șişești – Vatră străbună”, vol. III, 2007, p. 30.

³ Ioan Viman. Urmașii lui Vasile Lucaciu. În „Șişești – Vatră străbună”, vol. III, 2007, p. 197.

⁴ Aureliu Ion Popescu. Românii din America. În Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul : 1918-1928, vol. I, București, Cultura Națională, 1929, p. 627.

⁵ Gavril Babiciu, op. cit., p. 199.

toți cei ce ar fi voit să se abată din drumul țării spre biserică. M-am nimerit și eu odată în Șişești pe o astfel de vreme. Pot să zic că n-am înțeles niciodată ca atunci sfințenia unei sărbători. Clopotele, care de altădată umpleau valea cu sunetul lor, stăteau de astă dată liniștite, fără glas. Nu era nici o mișcare în sat și chiar crâșmele, care mai pretutindeni necinstesc sărbătorile, erau goale. Oamenii retrași în casele lor, ori dacă întâlneai câte pe unul trecând la vecini, îl vedeai mâhnit și cu capu-n pământ. Într-o zi părintele Lucaciu avu o mare mângâiere. Acum câțiva ani se strecură până la Șişești un bărbat din Maramureș. El venise aici ca să se spovedească și să se cuminece. Mare-i fu mirarea părintelui când acesta îi ceru iertare, pentru că i-a străjuit și el odată casa, când era jandarm.”

Părintele Lucaciu și politica națională, în care se face referire la „amarele decepțiuni” suferite de părintele dr. Vasile Lucaciu care l-au determinat să se retragă din viața politică. „Purtat pe brațe, chiar în București, cu ocazia predicii neuitate și plină de talent și evlavie pe care a ținut-o în biserica Sf. Gheorghe în primăvara anului 1894, cântat în doină, primit cu osanale și cu ramuri de flori, părintele Lucaciu s-a retras după aceste decepțiuni din viața politică, dându-și toată activitatea sa Bisericii și familiei sale. Doi-sprezece ani [1894-1906 n.n.] a stat la o parte părintele Lucaciu, lăsând locul celor care-l pizmuiau.” Consider că subiectul ar merita aprofundat.

Grija de familie, în care sunt prezentați cei patru copii ai părintelui dr. Vasile Lucaciu și realizările lor;

Intrarea din nou în luptă, în care părintele dr. Vasile Lucaciu, avându-l ca

intermediar pe autorul articolului, își face, practic, publică, în România, intenția de a se angaja din nou în lupta politică. Cei care îi cunosc biografia știu prea bine că perioada de așa-zisă retragere din viața politică a fost punctată de procese și numeroase conflicte cu autoritățile, marele tribun luptând prin mijloace proprii și pe cont propriu pentru drepturile românilor transilvăneni. „După informațiile ce am, părintele dr. Lucaciu este hotărât, față cu noua stare de lucruri din Ungaria, să pășească din nou în arena politică. El și-a propus să lupte acum pentru obținerea sufragiului universal și pentru o participare mai vie a Românilor în luptele legislative din Ungaria. În această ordine de idei doctorul Lucaciu a întreprins, împreună cu deputații naționaliști din camera din Budapesta, acum dizolvată, alcătuirea unei Societăți pe acțiuni pentru înființarea unei mari tipografii chiar în Budapesta și scoaterea unui mare ziar cotidian tot în capitala Ungariei. Să-i ajute Domnul!” Ideea înființării unei tipografii și a unui cotidian românesc în Budapesta nu s-a materializat, dar informația face plauzibilă presupunerea că, în 1905, părintele dr. Vasile Lucaciu, renunță la editarea „Revistei Catolice”. În schimb, „pășirea în arena politică” (când este vorba de „Leul de la Șişești”, sintagma are parcă o altă greutate) este încununată de un remarcabil succes. La alegerile din 1907, părintele dr. Vasile Lucaciu devine primul deputat român de Beiuș. „Meritul acestei isprăvi minunate e aproape întreg al țaranilor” – subliniază Nicolae Iorga în articolul „Învățămintele din biruința de la Beiuș” publicat în „Neamul Românesc”, 5 septembrie 1907⁶.

Articolul este ilustrat cu șapte

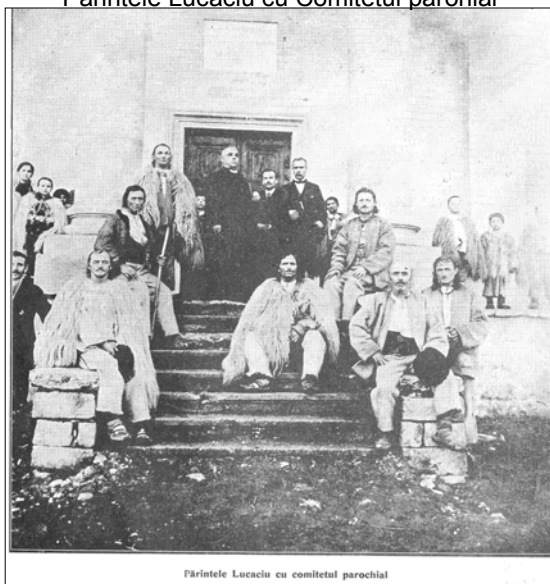

Biserica română din Șişești

sile Lucaciu : „Leul de la
a și faptele lui. – Satu
97.

fotografii interesante: **Părintele Dr. Vasile Lucaciu** (din păcate nu se poate descifra titlul cărții pe care o ține oarecum ostentativ în mână – raportat la grija lui pentru detaliu, ar putea să reprezinte foarte bine un mesaj suplimentar), **Biserica română din Șișești** (imagine din timpul unei sărbători religioase), **Drumul spre Șișești, Părintele cu familia în grădina casei, Părintele Lucaciu cu comitetul parohial, La Seghedin în 1894** (părintele dr. Lucaciu cu soția și fiul Vasile), **La izvorul Precistei din Șișești** (părintele Lucaciu cu familia). Am reprodus două dintre ele (celelalte fiind aproape imposibil de reprodus din cauza calității tiparului).

Părintele Lucaciu cu Comitetul parohial

Părintele Lucaciu cu comitetul parohial

Dat fiind faptul că biblioteca nu deține în colecțiile ei acest exemplar de revistă, am procedat la digitizarea lui, cu permisiunea domnului prof. dr. Aurel Socolan și cu ajutorul Serviciului informatizare, incluzându-l în mica (deocamdată) bibliotecă digitală în curs de constituire la Colecțiile speciale.

**3. Invitația-program de la Șișești
Și iată un document interesant și
rar, aparținând colecțiilor speciale ale
bibliotecii – patrimoniu local.**

(TINERIMEA ROMÂNĂ DIN ȘIȘEȘTI
/ are onoare a Vă invita la / Serata teatrală,
declamatorică / împreună cu dans / care se
va ține la 1 Februarie st. n. 1914. / în sălile
școalei române / Începutul 7 oare seara. /
Prețul de intrare: de persoană 1 cor., pentru
popor 60 fil. / Domnii participanți sunt
avizați la viptualile proprii. / Program: 1.
Chor. / 2. Florin și Florica / Vodevil I. Act.
De V. Alexandri / PERSOANELE: / Florin
Dl. Vasile Lucaciu / Florica Dsoara
Sabinuța Marcu / Colivescu George Bârda
/ 3. Gruî sânger de V. Alexandri, declamată
de Maria Tentiș. / 4. Chor. / 5. Moise
Păcurarul / piesă populară în 4 acte, 1 tablou,
de Dr. Dionisie Stoica. / PERSOANELE: /
Moise Păcurarul George Țineghe / Radu
Mocanu ... *** / Sofia ... Părasca Bertalan /
Leana Elenuța Bonto / Săftica ... Solomica
Bonto / Petrea Oțel Vasiliu Țineghe /
Pavel Fugata Emanuel Bonto / Aron
Pintea Joan Cionte / Joc!)

Această invitație la „Serata teatrală,
declamatorică împreună cu dans” ne ajută
să ne facem o imagine despre cum înțelegea
tineretul studios din lumea rurală să se
distreze în acele vremuri. De asemenea,
demonstrează că în Șișești, la acea dată,
exista o viață culturală bine conturată.
Tineretul avea cor și era capabil să prezinte
mici scenete din repertoriul românesc, din
care nu putea să lipsească Vasile Alecsandri,
pentru care a existat un adevărat cult în
Transilvania.

Personajul Florin din vodevilul
„Florin și Florica” de Vasile Alecsandri
este interpretat de Dl. Vasile Lucaciu. Este
vorba despre fiul cel mai mic al părintelui
dr. Vasile Lucaciu - una dintre ultimele
mărturii ale unei vieți frânte prea curând.
Vasile, student la facultatea de drept din
Cluj, a fost încorporat și a murit pe frontul
ruses, în primul război mondial.

Invitația-program de la Șişești

M. 6-5/3

TINERIMEA ROMÂNĂ DIN ȘIȘESTI
are onoare a Vă invita la

Serata teatrală, declamatorică
înpreună cu dans

care se va ține la 1. Februarie st. n. 1914.
în salile școalei române

Inceputul 7 oare seara.

Prețul de intrare: de persoană 1 cor., pentru popor 60 fil.

Domnii participanți sunt avizați la viptualile proprii.

Program:

1. Chor.
2. **Florin și Florica**
Vodevil I. act. de V. Alexandri.

PERSOANELE:
Florin Dl Vasile Lucaci
Florica Dsoara Sabinuța Marcu
Colivescu George Bărda
3. **Gruî sânger** de V. Alexandri, declamată de Maria Tentis.
4. Chor.
5. **Moise Păcurarul**
piesă populară în 4 acte, 1 tablou, de Dr. Dionisie Stoica.

PERSOANELE:
Moise Păcurarul . . . George Ținege
Radu Mocanu
Sofia Parasca Bertalan
Leana Elena Bonto
Săltica Salomica Bonto
Petrea Oțel Vasiliu Ținege
Pavel Fugata . . . Emanuel Bonto
Aron Pintea Joan Clonte

Joc!

ALEXANDRU FILIPAȘCU
– CRONOLOGIA VIEȚII ȘI A OPEREI –

Echim VANCEA

1902 • la 20 aprilie, se naște la Petrova, Maramureș, Alexandru Filipașcu, al 7-lea copil al lui Gavrilă Filipciuc și al „jupânesei” Ioana (născută Pârja din Giulești).

Numele Familiei FILIPAȘCU, ramură a marii familii nobile PETROVANU de Dolha și de Petrova, nu a putut fi maghiarizat în timpul dualismului Austro-Ungar așa cum s-a întâmplat cu numele de Petrovanu care mai târziu a devenit în actele oficiale maghiare PETROVAY. Pentru ca numele familiei să nu rămână, totuși, românesc acesta este rutenizat în FILIPCIUC. După ani de „lupte” și cu documentele „pe masă”, Prof. Dr. Alexandru Filipașcu va reuși să dovedească „autorităților” rutenizarea forțată a numelui familiei sale cerând și obținând, la 4 august 1938, revenirea la numele românesc al familiei, cel de: FILIPAȘCU.

1908-1912 • Școala primară - la Petrova.

1912-1916 • Clasele I-IV - la Liceul Piarist din Sighet.

1916-1920 • la îndemnul Dr. Vasile Filipciuc, fratele său mai mare, urmează clasele V-VIII la Liceul „Samuil Vulcan” din Beiuș, unde își ia și bacalaureatul.

Aici, încă din clasa a V-a, împreună cu câțiva colegi, pune bazele unei societăți secrete românești. În rândurile ei se vor regăsi Sever Dan și Ghiță Crișan, viitori miniștri; Alexandru Borza, viitor profesor universitar. Poartă o intensă corespondență cu Gheorghe Ionescu-Șișești care era elev la Liceul „Traian” din Turnu-Severin.

Începe să adune documente privind istoria, cultura și civilizația Maramureșului și a românilor ardeleni.

• Proaspătul absolvent este trimis la Budapesta, la unchiul său Dr. Gheorghe Bilașcu, viitorul întemeietor al învățământului stomatologic românesc, sub

îndrumarea căruia urma să se dedice profesiei de medic, „profesie hărăzită mie de către familie”.

Dr. Gheorghe Bilașcu își dă, însă, imediat seama că pe nepotul său nu îl atrage cariera medicală, firea sa sensibilă fiind mai mult atrasă către meditație, studiu și cercetare (istoria neamului, a Maramureșului și a maramureșenilor în special). Pentru a veni în întâmpinarea dorinței de meditație, studiu și a pasiunii tânărului său nepot, Dr. Gheorghe Bilașcu îi obține de la Nunțul Papal de la Budapesta, o bursă la Seminarul Pontifical Roman Lateranum (Pontificio Seminario Romano Majori) din Roma, unde tinerii aveau parte de o pregătire specială pentru a urma „Scola dei Nobili”, școală ce pregătea tineri pentru ierarhia și diplomația Bisericii Catolice.

*

Despre modul cum a fost primită de către familie „opțiunea” sa aflăm din câteva fragmente de scrisori de familie publicate de fiul său, cercetătorul și scriitorul Alexandru A. Filipașcu, în romanul „SALONUL”, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986, p. 119 și

următoarele. Astfel, în virtutea unui obicei statornicit în familia maramureșeană, prin care primul născut are, imediat după părinți, drepturi și obligații depline asupra fraților mai mici „de la sfat la palmă și invers”, iar „clanul își are bărbații săi neînduplecați”, „replica” cea mai dură față de această „opțiune”, aparține avocatului Vasile Filipciuc, fratele său mai mare, care la data de 14.12.1920, de la Vișeu de Sus, îi scria: „Iubite Frate! Cu mare mirare aflu că Tu ai devenit o haimana. Voești a-ți părăsi cariera înainte să o fi probat? Eu sunt împreună cu Tata, foarte scandalizați. Ultimatul este: ori Te apucă de învățat și faci medicina, ori vină la oi! Azi, când cheltuiala este așa de mare, nu putem pentru toanele Tale a arunca bani în plisă. Nu hainele și alurile fac pe om ci știința. (...) Tu să nu poți să nu fii harnic a fi medic ce ușor ajunge cutare care nici nu știe limba română sau un sărăntoc din Săliște!? Pe cine Dumnezeu vrea să-l piardă îi ia mintea. Suntem supărați și îngrijorați de soarta Ta. Dacă nu te îndrepti, nu mai veni acasă. Minte îți dorește fratele Vasile.” pentru ca, din Petrova, la data de 14.12.1921 acesta să îi scrie oarecum „îmblânzit” dar de pe aceeași poziție:

„(...) Adâncirea științei este scopul Tău și spre acest scop râvnește și nu lăsa nici un minut neîntrebuințat bine. Dacă Te-ai angajat a servi speranțe trebuie să le justifici prin harnicie, pricepere și seriozitate. După ce Ți-ai ajuns visul, stăi de muncă, ca să te porți cum nime altul și să arăți la «fratelli» că și noi putem ști ceva dacă avem voință. (...) Tu nu vorbi multe, când vei vorbi să fie serios și greu cuvântul Tău; mai bine observă și ascultă (...)” sau „(...) Lumea-i foarte rea. Scrie-i și lui Badea George. Acuma a apărut o carte bună de filosofie „Filosofia Românească” de Marius Ștefănescu (este vorba de lucrarea „Filosofia românească” de Marin Ștefănescu, Editura Institutului Grafic „Răsăritul”, București, 1922, n. edit.). Badea George ți-a trimite-o dacă-i vei scrie. Eu îți trimit cărțile cerute, cu unele de literatură bună ca să nu uiți românește. Fii ascultător și diligent. Timpul trece și tace și cel pierdut nu revine. Te pune pe carte și nu-ți bate capul cu trebile noastre. (...)” (Petrova, 1.11.1922).

*
* *

La Roma studiază Teologia și Filosofia. Pasionat și interesat tot mai mult de studiile sale, „il piccolo rumeno”, cum a fost poreclit de către colegi și profesori, „ia cu asalt” Biblioteca Vaticanului, iar în timpul liber, dar mai cu seamă în vacanțe, audiază, cu permisiunea superiorilor, la alte universități din Roma, cursuri de filologie romanică, istorie universală și economie.

1922 ● la 11 decembrie, la Roma, își ia licența și doctoratul în Filosofie cu teza „De origine Legum”.

1923 ● la 25 mai, la Roma își ia licența în Teologie.

● audiază cursuri la Paris (Sorbona), München și Viena.

Proaspăt licențiat în Filosofie și Teologie, dar mai ales conștient că nu chemarea ci o conjunctură favorabilă l-a „îndemnat” spre Teologie, Alexandru Filipașcu renunță la a deveni „prinț al Bisericii” și se întoarce în țară, punându-se la dispoziția Academiei de Teologie Greco-Catolică din Gherla.

● susține mai multe examene și devine *suplinitor catihet* (profesor de religie, n.n.) pentru școli primare.

● Episcopia din Gherla îl propune profesor de religie la Școala Primară de Stat și Școala Normală de Învățători din Zalău. Aici predă latina și îndeplinește și funcția de pedagog.

Continuă să mențină strânse legături cu foștii colegi de seminar: Principele Nasali-Rocca, viitor cardinal; nobilul irlandez O'Hara, viitor Nunțiu Papal; nobilul Casselli, viitor Monsignor și Paroh al Parohiei San Giovanni in Lateran; dar mai ales cu fostul său Prefect din anii de seminar, viitorul Papă Pius al XII-lea, Cardinalul Pacelli.

1924 ● la 22 noiembrie își susține examenul de specialitate în teologie și pedagogie pentru școli secundare.

1925 ● de la 1 septembrie, este numit profesor suplinitor de religie la Gimnaziul „Bogdan-Vodă” din Vișeu de Sus.

● obține, la 21 decembrie, în urma

mai multor examene, *Absolutul Teologic* (Diplomă de licență în teologie, n.n.). I se recunoaște, astfel, absolvirea Seminarului Pontifical Roman Lateranum (Teologia) din Roma și a Academiei Teologice Unite din Gherla.

- la Tiparul Institutului Grafic și Editor „Luceafărul” din Zalău publică studiul „Roma și frumusețile ei”, un „semn de dragoste și recunoștință față de Orașul Etern”.

1928 • cu încuviințarea Episcopiei din Gherla, la 28 ianuarie, își ia doctoratul în teologie la Universitatea de Stat „I. Cazimir” din Lwow, cu teza „*Historicis Libri Genesis*”.

- Consistoriul Episcopal îi recunoaște titlul la 28 aprilie.

- la 1 septembrie este numit profesor suplinitor de religie la Liceul de Fete „Domnița Ileana” din Sighet.

1929 • se căsătorește, la 22 iunie, cu învățătoarea Livia Buzilă, fiica preotului Ștefan Buzilă din Poiana Ilvei (Năsăud), cumnatul luptătorului maramureșean Dr. Gavrilă Iuga.

- la Mănăstirea Moisei, pe 8 septembrie, de Sfânta Maria, este hirotonisit preot de către Episcopul de Gherla, Iuliu Hossu.

- îndemnat de deputatul Dr. Vasile Filipciuc și de către Dr. Gavrilă Iuga, prefectul de Maramureș, fratele mai mare, respectiv cumnatul său, se înscrie în PNȚ.

1930 • la Seminarul Pedagogic Universitar din Cluj, la 11 ianuarie, susține examenul de pedagogie în specialitatea Religie.

- la 16 iulie susține și promovează examenul de capacitate.

- începând cu 1 septembrie, devine profesor de religie titular provizoriu la Liceul de Fete „Domnița Ileana” din Sighet.

Asigură serviciul religios pentru elevi și conduce activitatea Mariană din cadrul liceului.

- devine membru și secretar local al A.G.R.U.

Îmbină activitatea didactică cu o intensă și bogată activitate social-culturală și teologică, în cadrul „Asociațiunii pentru limba și cultura poporului român din Maramureș”, a „Reuniunii Femeilor

Române” (membru fondator al acesteia), al Asociației „ASTRA” ține conferințe pe teme religioase, de istorie sau culturale și sociale de o înaltă ținută și mult apreciate. Ca membru al „ASTRA” și al Asociației de prietenie Ceho-Române, organizează și participă, cu corul și orchestra acesteia, la mai multe deplasări la românii din dreapta Tisei: Ujgorod Casovia Munkáci, Bratislava. și Praga.

- la îndemnul fratelui său, Dr. Vasile Filipciuc, începe o prodigioasă și lungă activitate jurnalistică.

- devine redactor la ziarul *Maramureșul* din Sighetul Marmației.

- membru al Sindicatului Presei Române din Crișana și Maramureș.

- la Tipografia și Litografia Românească din Oradea, publică, în traducere proprie, sub titlul „Adevărul istoric al Genezei”, teza sa de doctorat în teologie.

1931 • familiei Filipașcu i se naște, pe 27 martie, primul copil, *Livia* (devenită Piso, prin căsătorie), care mai târziu se va dedica artei spectacolului (scenograf) și picturii (pictură religioasă).

În acest an, baronul Grödl, folosindu-se de buna credință și naivitatea țăranilor maramureșeni, acaparează, cu sprijinul PNȚ (partidul de guvernământ) și al unor politicieni maramureșeni în fruntea cărora se afla Ilie Lazăr, „despotul Maramureșului”, cum îl numea bunicul său, preotul Ștefan Buzilă, 17.000 de jugăre de pădure din averea posesorilor a Maramureșului și dreptul de a exploata din aceasta 4.200 m³ de lemn. Datorită intervenției unor fruntași maramureșeni, afacerea este oprită, dar se produce o scindare definitivă între conducerea centrală a PNȚ, care era de partea lui Ilie Lazăr, și filiala județeană a acestuia. Fruntașii maramureșeni, între care mulți dintre cei care l-au îndemnat, recomandat și susținut pe Alexandru Filipașcu să se înscrie în partid, sunt excluși din PNȚ.

- înscris pe listele Partidului Țărănesc-Stere, alături de foștii senatori Simion Balea și Dr. Vasile Chindriș, de foștii deputați I. Bîlțiu și Dr. Vasile Filipciuc și de Dr. Gavrilă Iuga, fost prefect, cu toții excluși

din PNȚ în urma „afacerii Gröedl”, Alexandru Filipașcu își „încheie activitatea politică de partid”.

1933 • în octombrie, fără condiții politice, i se încredințează postul de primar al orașului Sighet.

În această calitate, contribuie la elaborarea și îndeplinirea unui bogat program edilitar orășenesc: transformă piața din centrul orașului în Parc Central, sunt pavate cu piatră câteva străzi centrale, se înființează Piața agroalimentară a orașului, cu peste o sută de gherete de beton, se modernizează și se extinde Uzina electrică, se construiește Abatorul, se modernizează Unitatea de Pompieri, se instalează primul sistem de alarmare (socială, civilă și militară) a populației cu sirene de alarmă ș.a. Va mai gira această funcție între 1 ianuarie 1936 și 28 februarie 1937.

• înființează, la Sighet, și conduce ziarul săptămânal *Ecoul Maramureșului*.

1935 • la 1 septembrie, este transferat, la cerere, ca profesor titular de religie, definitiv, la Liceul de Băieți „Dragoș Vodă” din Sighet.

1936 • la Editura și Tipografia Asociațiunii pentru Cultura Poporului Român din Maramureș din Sighet, „la cererea insistentă a publicului auditor” și „pentru a servi îndreptar patriotic tineretului școlar și maselor populare”, publică Discursul ținut „în Sala festivă a Prefecturii județului Maramureș” cu ocazia aniversării Unirii de la 1 Decembrie 1918 - „Revizionismul maghiar și drepturile noastre asupra Daciei”.

Continuă să adune material istoric (documente) și cercetează vasta arhivă a Prefecturii Maramureș din Sighet care conține „vagoane de material necercetat de nimeni”, ținând în același timp conferințe pe teme religioase, de istorie, de cultură și civilizație românească.

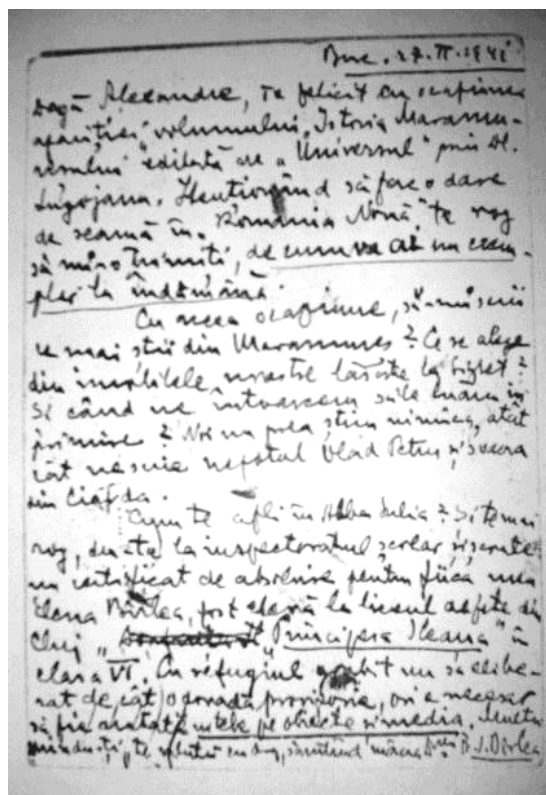
• pentru activitatea socială, culturală și patriotică, prin Decretul Regal cu nr. 2428, este decorat cu Ordinul „Coroana României” în grad de Cavaler.

1937 • familiei Filipașcu, pe 25 aprilie, i se naște al doilea copil, viitorul cercetător (doctor în biologie) și scriitor Alexandru A. Filipașcu.

1939 • având în vedere serviciile prestate ani de-a rândul cu multă însuflețire și râvnă pe terenul bisericesc”, Episcopia Maramureșului (Episcop Dr. Alexandru Rusu) îl numește Protopop al Parohiei Greco-Catolice Sighet.

1940 • în urma Diktatului de la Viena, se refugiază, împreună cu familia, la Alba Iulia și apoi la Sibiu.

• este numit, pentru anul școlar 1940-1941, profesor de religie la Liceul de Fete din Alba Iulia.

În calitate de membru al „Asociației refugiaților din Ardealul de Nord” și al

Asociației „ASTRA”, organizează numeroase manifestări de protest împotriva Diktatului de la Viena și ține conferințe pe această temă.

● la Tipografia ziarului „Universul”, din București, publică, cu o Prefață de I. Lugoșianu, prima și una dintre cele mai prețioase contribuții la istoria „nobilului pământ al strămoșilor săi” [...] „odinioară leagăn de domni și cuib de țărani nobili, astăzi încă atât de adânc și puternic românesc, dar atât de sărac și atât de primejduit în lupta lui dramatică împotriva apăsării străine, care începe din nou în zilele noastre”: „Istoria Maramureșului”. Lucrarea va primi, în 1941, raportor fiind istoricul I. Nistor, Premiul „C. G. Vernescu” al Academiei Române.

1941 ● la 1 septembrie, este numit profesor de religie la Liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu.

Continuă să conferențieze despre istoria, cultura și civilizația Maramureșului. Scrie și publică o serie de articole și recenzii pe diferite teme, de la reforma învățământului secundar și până la studiul religiei în școală, în ziare și reviste ca „Țara”, „Timpul”, „România nouă”, „Plaiuri născădune”, „Transilvania”.

1943 ● în Biblioteca Populară ASTRA, nr. 185, din Sibiu, publică studiul „De la românii din Maramureș, oameni, locuri, cântece”.

Activitatea publicistică îi este remarcată de către profesorul și istoricul Silviu Dragomir. La 1 iunie 1943, Silviu Dragomir îl numește colaborator și asistent la „Centrul de Studii și Cercetări privitoare la Transilvania” ce funcționa în cadrul Universității din Cluj, refugiată, aici, la Sibiu, încă din octombrie 1940. În preajma istoricilor Silviu Dragomir, Ioan Lupaș, M. Pâclișanu, David Prodan, Mihail Dan, Ștefan Pascu, cu toții reprezentanți marcanți ai noii școli istorice românești, Alexandru Filipașcu vine în contact cu noua metodă istorică de cercetare, pe care și-o însușește și care va împlini conținutul științific al lucrărilor sale de mai târziu.

1944 ● sub egida Centrului de Studii și Cercetări privitoare la Transilvania, din Sibiu, în colecția *Bibliotheca Rerum Transsilvaniae*, X, publică studiul „Le

Maramureș”.

1945 ● la 13 iunie este numit șef de lucrări la catedra de istorie a Centrului de Studii și Cercetări privitoare la Transilvania.

● de la 1 septembrie, este numit profesor de religie greco-catolică la Liceul de aplicație al Seminarului Pedagogic Universitar din Cluj (devenit Liceul Nr. 3, apoi Liceul „Emil Racoviță”).

1945 ● la Tipografia „Astra culturală” din Sibiu, publică studiul „Voievodatul Maramureșului, originea, structura și tendințele lui”.

1947 ● pe data de 31 august, după reîntoarcerea din refugiu a Universității din Cluj, este îndepărtat, fără explicații, din funcția de șef de lucrări de la catedra de istorie a Centrului de Studii și Cercetări privitoare la Transilvania, din cadrul acesteia.

● este numit, la 1 septembrie, profesor titular de religie la Liceul nr. 1 din Cluj (fost Liceul „G. Barițiu”).

1948 ● pe 1 octombrie, este numit profesor de istorie și geografie la Școala elementară nr. 3 din Cluj.

Va funcționa aici până la data de 31 decembrie, când este „sfătuit” să accepte postul de profesor suplinitor de Istorie a Bisericii Ortodoxe Române la Institutul Teologic Universitar Ortodox din Cluj. Pe această temă, să accepte sau nu postul oferit de „noile autorități”, poartă lungi și interminabile discuții cu Prof. Dr. Gheorghe Stănescu. Până la urmă, este convins și cedează. Va preda, alături de Prof. Dr. Gheorghe Stănescu, cursul de Istoria Bisericii Române de la începuturi până la Marea Unire, iar Prof. Dr. Gheorghe Stănescu va preda, în continuare, problema Unirii și Istoria Bisericii Române de la Marea Unire până la zi.

1949 ● pe 31 martie, este numit Profesor universitar titular la Institutul Teologic Universitar Ortodox din Cluj.

Corectează și finalizează mai multe lucrări rămase în manuscris. Face parte, alături de Prof. Gheorghe Moisescu, de la Institutul Teologic Universitar din București, și de Prof. Ștefan Lupșe, de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, din colectivul de autori care va elabora lucrarea „Istoria Bisericii Române”. Lucrarea va apărea, în

1957, la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă din București.

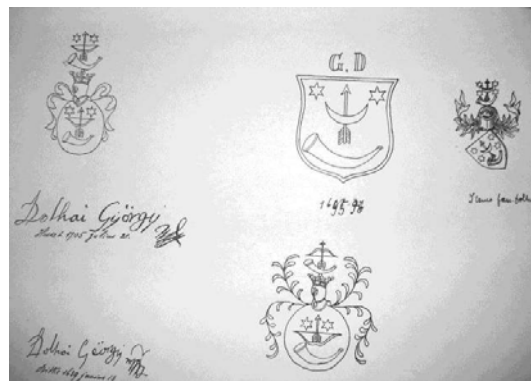
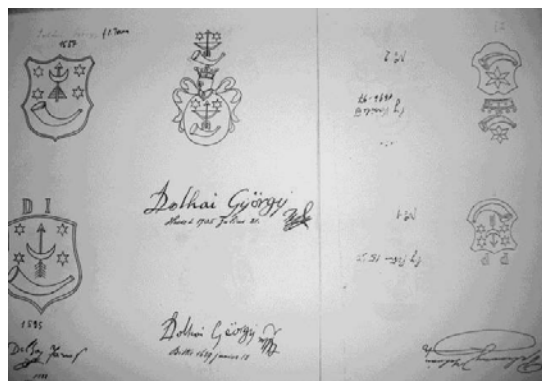
1952 • pe 16 august, „pentru activitate depusă în P.N.Ț.”, este arestat și „încadrat” cu o condamnare de 60 de luni în Colonia de muncă forțată de la Valea Neagră, județul Constanța (devenită, între timp, ca o ironie a sorții, localitatea *Lumina*), unde își va

afla sfârșitul la data de 20 decembrie 1952.

Familia Filipașcu va afla motivul arestării și condamnării sale abia după 41 de ani, când, la cererea acesteia și după mai multe demersuri, Ministerul Justiției prin Direcția Instanțelor Militare, îi va elibera Certificatul nr. F/1205/26 august 1993.

Volume:

1. **Roma și frumusețile ei**, Tiparul Institutului Grafic și Editor „*Luceafărul*”, Zalău, 1925.
2. **Adevărul istoric al Genezei**, Tipografia și Litografia Românească, Oradea, 1930.
3. **Revizionismul maghiar și drepturile noastre asupra Daciei**, Editura și Tipografia Asociațiunii pentru Cultura Poporului Român din Maramureș, Sighet, 1936.
4. **Istoria Maramureșului**, Tipografia ziarului „*Universul*”, București, 1940.
5. **De la românii din Maramureș, oameni, locuri, cântece**, Biblioteca Populară ASTRA, Sibiu, 1943.
6. **Le Maramureș**, Centrul de Studii și Cercetări privitoare la Transilvania, *Bibliotheca Rerum Transsilvaniae*, X, Sibiu, 1944.
7. **Voievodatul Maramureșului, originea structura și tendințele lui**, Tipografia „*Astra culturală*”, Sibiu, 1945.
8. **Maramureșul**, Editura „*Echim*”, Sighetul Marmăției, 2002; trad. din lb. franceză: Vasile Gogea; biobibliografie și repere critice: Echim Vancea.
9. **Patronime maramureșene. Genealogia familiei de Dolha și Petrova**, Editura „*Albatros*”, București, 2003; Ediție îngrijită și postfață de Livia Piso-Filipașcu; Cuvânt înainte de prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop.
10. **Enciclopedia familiilor nobile maramureșene de origine română**, Editura „*Dacia*”, Cluj-Napoca, 2006; Ediție îngrijită de Ion și Livia Piso.

Articole, studii, conferințe:

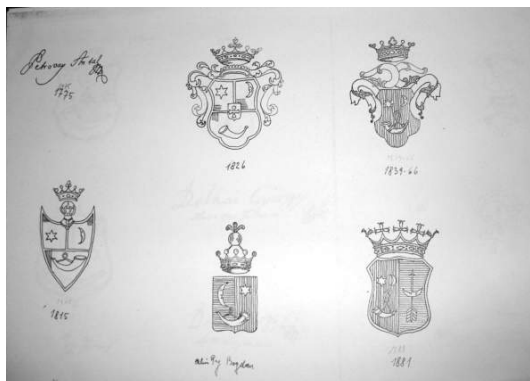
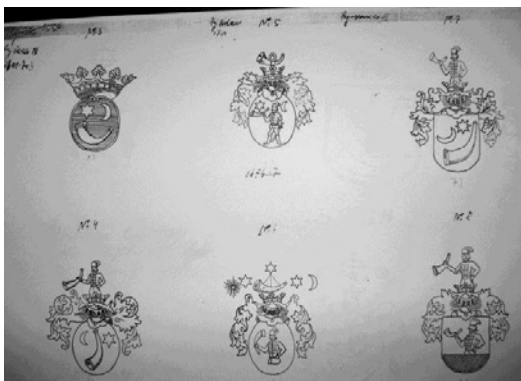
1. **Reforma învățământului secundar și studiul religiei**, în *Timpul*, nr. 1721, București, 1941.
2. **Contribuțiuni documentare la administrarea Maramureșului sub regimul Maghiar**, în *Transilvania*, nr. 7-8, Sibiu, 1942.
3. **Înstrăinarea unor familii și averi maramureșene**, în *Transilvania*, nr. 10, Sibiu, 1942.
4. **O impietate națională**, în *Țara*, nr. 383, Sibiu, 1942 (articolul va fi reprodus, „fără nici un comentariu” la numai patru zile, în ziarul *Viața* din București, 14 august 1942).
5. **Eroul Popa Lupu din Borșa. 225 de ani dela nimicirea Tătarilor**, în *Țara*, nr. 394-397, Sibiu, 1942.
6. **Descrierea întâmplărilor de la începutul revoluției din anul 1848-1849 în Protopopiatul Hălmagiului**, în *Transilvania*, nr. 1, 44-61, Sibiu, 1943.
7. **Protopopul Ioan Fodoru și urmașii săi**, în *Transilvania*, nr. 9-10, Sibiu, 1943.
8. **Începuturile Astei în Maramureș**, în *Transilvania*, nr. 1, Sibiu, 1944.
9. **Legăturile Maramureșului cu Năsăudul**, în *Plaiuri năsăudene*, nr. 20-21, București, 1944.

10. **Monografia Comunei Bârsana**, în *Plaiuri născădane*, nr. 25-26, București, 1944.
11. **Șovinismul unguresc**, în *România Nouă*, 17 și 19 octombrie 1944, Sibiu.
12. **Din suferințele noastre**, în *România Nouă*, 22 și 25 octombrie, 1944, Sibiu.
13. **Sfârșitul stăpânirii ungurești în Transilvania de Nord**, în *România Nouă*, 26 octombrie 1944, Sibiu.
14. **Luptătorul maramureșean Dr. Vasile Filipciuc**, în *Transilvania*, nr. 7, Sibiu, 1944.
15. **Să ne cunoaștem și să iubim Ardealul nostru neîmpărțit** (conferință).
16. **Vechimea vieții românești în Maramureș și descălecatul Moldovei** (conferință).
17. **Românii din Maramureș** (conferință).

Manuscrise:

Între anii 1948-1952, Alexandru Filipașcu scrie, corectează și revizuieste mai multe lucrări aflate în arhiva familiei (D-na Lucia Piso-Filipașcu și DI Alexandru A. Filipașcu) și care așteaptă să vadă lumina tiparului. Între acestea amintim:

1. **Bihorul românesc** (scrisă la Sibiu în 1945).
2. **Naționalitățile Maramureșului în lumina mărturiilor documentare** (începută la Cluj în 1946).
3. **Noi documente maramureșene** (începută la Cluj în 1946).
4. **Istoria și genealogia familiei Petrovay-Petrovan de Dolha și Petrova** (începută la Cluj în 1946).
5. **Maramureșul Voievodal în lumina noilor cercetări istorice** (Cluj, 1948).
6. **Dezvoltarea economică și politică a Principatelor Române de la 1848 până la Războiul de Independență** (Cluj, 1950).
7. **Autobiografie** (Cluj, 1951).

Recenzii, referințe, mențiuni și note asupra operei și activității lui Alexandru Filipașcu:

1. **S. Reli**, *Istoria Bisericii Române Ortodoxe din Maramureș*, în *Dumineca*, nr. 35, Sighet, 1938.
2. **I. (H) Eliade Rădulescu**, *La Dacia e la Romania* (lucrare apărută la Napoli în 1876), în *Țara*, nr. 476, Sibiu, 1942.
3. **Petre Lenghel Izanu**, *Istoria Maramureșului*, în *Tribuna Română*, Arad, 23 octombrie 1943.
4. **T. Morariu**, *Die Maramureș*, în *Revue de Transylvanie*, p. 387-395, 1943.
5. **Ion I. Nistor** în *Analele Academiei Române*, Memoriile Secțiunii Istorice, Seria III, Tomul XXV, Mem. 11, București, 1943, citează din *Istoria Maramureșului* la p. 27, în nota 2, pg. 67 și urm.
6. **Ionescu Voicana** în *Revista Istorică Română*, vol. XIII, Fasc. IV, București, 1943, (la nr. 32, p. 160; la nr. 227, p. 290; la nr. 246, p. 195), publică mai multe note legate de unele articole publicate de către Alexandru Filipașcu în revista *Transilvania*.
7. **I. Georgescu**, *La diocesi Maghiara di Hajdudorog*, în *Revue de Transylvanie*, p. 196-201, 1944.
8. **Șt. Manciulea**, *Episcopia maghiară de Hajdudorog*, în *Revue de Transylvanie*, nr. 1-2, p. 201-206, 1944.
9. **V. Brătulescu**, *Biserici din Maramureș*, în *Revue de Transylvanie*, nr. 1-2, p. 206-211, 1944.

10. S. Dragomir, *Studii și Documente privitoare la revoluția Românilor din Transilvania în anul 1848-1849*, în *Revue de Transylvanie*, nr. 34, p. 153-169, 1945.
11. Ion Moga, *Voievodatul Transilvaniei, fapte și interpretări istorice*, în *Anuarul de Istorie Națională*, nr.X, p. 55-148, Sibiu, 1945.
12. D. Prodan, *Teoria emigrației Românilor din Principate în Transilvania*, în *Revue de Transylvanie*, nr. 34, p. 169-179, 1945.
13. C. Petranu, *Biserica reformată din Sighet și bisericile de lemn din Maramureș*, în *România Nouă*, Sibiu, 1945.
14. Tiberiu Morariu, *Le Maramures*, în *Revista Geografică*, Anul I, 1944, Fasc. I-III, p. 99-100, București, 1945.
15. Z. Pâclișanu, Al. Filipașcu, *Le Maramureș*, în *Revista Istorică Română*, nr. 78, vol. XV, Fasc. II, p. 263, București, 1945.
16. Gh. I. Brătianu: I. Moga, *Voievodatul Transilvaniei, fapte și interpretări istorice*; Al. Filipașcu, *Le Maramures & Voievodatul Maramureșului, originea, structura și tendințele lui* în *Revue Historique du Sud-Est Européen* (Institut D'histoire Universelle „N. Iorga”), XIII, p. 313-316, București, 1945.
17. Radu Popa, în *Țara Maramureșului în veacul al XIV-lea*, Editura Academiei R.S.R., București, 1970, p. 49.
18. Ștefan Pascu, Pompiliu Teodor, Ioan Lupaș, *Scrieri alese* (Prefață), Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977, p. 7.
19. Valeriu Achim, *Mărturii, un cărturar patriot*, în *Pentru socialism*, 25 decembrie 1977, Baia Mare.
20. Nicolae Iorga, *Istoria poporului român*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1985, p. 205-206, 234, 268
21. Valentin Hossu-Longin, în *Soarele în poartă*, Editura Sport-Turism, București, 1989, p. 7, 58, 103 și următoarele.
22. Ion Ardeleanu-Pruncu, *Din galeria marilor bărbați ai Maramureșului: Prof. Dr. Al. Filipașcu*, în *Maramureșul istoric*, nr. 5, Sighetul Marmăției, 1993.
23. Ioan Vasile Ciolte, *Viața și activitatea Preotului Prof. Dr. Alexandru Filipașcu* (Institutul Teologic Universitar Ortodox, Catedra de Istorie a Bisericii Române, Cluj-Napoca, 1994, lucrare de licență).
24. Ieromonah Prof. univ. Dr. Silvestru Augustin Prunduș - OSBM în *Preot Prof. Clemente Plăianu et Cardinalul Iuliu Hossu*, Editura Unitas, Cluj-Napoca, 1995, p. 31
25. Cicerone Ioanițoiu, în *Cartea de aur a rezistenței românești contra comunismului*. Hrisovul, 1996, p. 57.
26. Preot Prof. univ. Dr. Mircea Păcurariu, în *Dicționarul Teologilor români*, Editura Univers enciclopedic, București, 1996, p. 169.
27. Dumitru Borda, *Activitatea istoriografică a lui Al. Filipașcu* (Lucrare pentru Gradul I didactic, Școala generală „Alexandru Filipașcu” Petrova).
28. Alexandru Moraru, în *Învățământul Teologic Universitar Ortodox din Cluj (1924-1952)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1996, p. 196-197.
29. Aurel Vaida, *Revoluția de la 1848-1849 în Nordul Transilvaniei*, Editura Academiei Române, București, 1998, p. 246, 248, 262-263, 269, 341.

UNIVERSUL LIRIC AL LUI DIMITRIE DANCIU

Antoaneta TURDA

Pornit de pe meleaguri maramureșene, unde s-a născut la începutul toamnei anului 1912, Dimitrie Danciu, de profesie inginer, poate fi considerat o voce unică în peisajul poetic transilvan, pentru că universul său liric nu are

nimic nici din veselia și entuziasmul liricii unuia din predecesori - poetul George Coșbuc -, dar nici gravitatea urmașului său, Ioan Alexandru, sau senzualitatea Anei Blandiana.

A vorbi despre acest poet care a pornit pe sinuosul drum al scrisului sub

ochiul vigilent al lui Mihail Sadoveanu și care, după doar câțiva ani de la debutul promițător, la doar 20 de ani, a fost foarte bine cotate de critici cum ar fi Perpessicius și Tudor Vianu, înseamnă a face efortul de a pătrunde într-un labirint poetic al unui spirit elegiac și introspect, care a trecut prin propriul eu toate culorile și sunetele universului, transformându-le, cu discreție, în adevărate bijuterii literare.

Artist cu un puternic simț al onoarei, Dimitrie Danciu își așterne pe hârtie toate gândurile și neliniștile chiar de la început, sub semnul marilor întrebări referitoare la receptarea operei sale, așa cum mărturisește în poezia *În seri de palidă lumină*:

*Ce inimă, ca o zambilă,
Se va pleca, neștiutoare,
Pe cartea asta, prea umilă,
Învăluită în paloare?*

Deși, poate nu a auzit niciodată răspunsul pe care îl aștepta de la eventualii cititori, iată, că după 95 de ani de la nașterea sa, totuși amintirea sa rămâne în volumul *Poezii*, apărut la Editura Dacia din Cluj, în anul 1973, care, citit acum, în primii ani ai acestui secol al vitezei și al marilor frământări și probleme existențiale, surprinde în primul rând prin calmul degajat, prin farmecul contemplării, poate cel mai sugestiv redată în poezia *Stele ascunse*:

*Cad tăcut pe culmi
Stele fără număr
Și se-ascund prin ulmi
Și-aș vrea să le număr.*

Învăluită în „amurg de purpură”, în care doar rareori se aude cum „cade floarea peste pleoape, grea”, atmosfera liricii sale te învăluie, învățându-te nu doar să auzi „plâns de frunze pe cărări” sau să vezi „zăpezi pe sub vișini, calde zăpezi”, dar, mai ales, să simți pulsul poetului care poate transforma frumusețea primăverii într-un trist vâjâit, atât de bine sugerat în poezia *Primăvara asta*, folosind aliterația pentru a reda cât mai bine propria stare sufletească:

*Nu-i primăvara asta ca alte primăveri
Cu soare mult în praguri și bucurii depline;
Ne-apasă greu în suflet păcatele de ieri,
Pe-aproape stau la pândă flămânde jivine.
Și vântul dimineții, când trece peste brazi,
Ne-aduce din străfunduri tumult de viață nouă;
Culorile din câmpuri par tot mai șterse azi
Și pasărea-i bolnavă de liniște și rouă.*

Fire melancolică și, deseori, exagerat de pesimistă, poetul oferă cititorului doar sporadic bucuria de a citi versuri în care atmosfera e senină, așa cum o face în poezia *A trecut prin holde fata* sau să savureze o paletă coloristică în care să nu fie prezente doar tonuri de maro și alb, ci și culori vii, ca în poezia *Sub arșiță*, în care, la un moment dat, este sugerat tricolorul românesc:

*Singur, se-nfioară lacul.
Arde în văpaie macul.
Și pe arșiță, sub soare,
Nu-i nici urmă de răcoare.*

Abordând aspectul patriotic al liricii sale (să nu uităm că poetul a trăit tragedia celui de-al doilea Război Mondial și ruperea Transilvaniei de țara mamă), cititorul care e familiarizat cu universul lui Dimitrie Danciu poate fi surprins de ușoara exaltare din versuri cum ar fi cele din poezia *Către țara mea*:

*Urc mereu, mereu cobor,
Către țara mea de dor,
Către țara mea de vis,
Unde sufletul e-nchis.*

sau de explozia de lumină din poezia *Țării imm*:

*Pe cenușa stinselor furtuni,
Veacul își așterne anii buni.
Cântecele nu mai au surdină,
Trupul țării-i cumpănă-n lumină.*

Periplul prin lirica lui Dimitrie Danciu, poetul care a dezbătut toate marile teme ale poeziei: natura, dragostea și patriotismul, mai mult cu discreție decât cu acel aer intelectual care domina viața literară românească interbelică, ne ajută să înțelegem tumultul său sufletească atât de clar exprimat în poezia

*Gând, tumult care dă acel farmec de neegalat
poeziilor sale care sunt citite cu aceeași
plăcere și de cititorul secolului XXI:*

*Gândul, fur plecat hai-hui,
N-am lacăte să-l încui.
În cutii de lemn domnesc,
N-am puteri să-l ținuesc.*

PETRU BILȚIU-DĂNCUȘ – DASCĂLUL, FOLCLORISTUL, PATRIOTUL ȘI TRUDITORUL PENTRU EMANCIPAREA ȚĂRĂNIMII

O sută de ani de la moarte

Pamfil BILȚIU

Pentru Petru Bilțiu-Dăncuș obștea satului făcea parte integrantă din viața lui. Și, pentru ea, s-a sacrificat toată viața. Pentru emanciparea țăranimii, care în acele vremuri se confrunta cu tot felul de nevoi, a luptat cu abnegație pe toate fronturile: pedagogic, cultural, social, economic. Pentru țăranime, dascălul a fost un adevărat scut.

Petru Bilțiu, alias Dăncuș, cum îi plăcea să se semneze, s-a născut la 1 iulie 1863 dintr-o veche familie nobiliară. A urmat primele clase la Școala confesională din sat, iar clasele V-VI le-a urmat la Școala maghiară din Ocna Șugătag. Mama lui, vestită țesătoare de covoare „în cruci”, „în roți” și „în ciocane”, care se vindeau bine la târgurile din Ocna Șugătag, a adunat ban cu ban pentru a-și putea trimite copilul la școală. Împotriva tatălui său, l-a trimis să învețe la Preparandia din Gherla, care pregătea învățători pentru școlile confesionale. Tocmai de aceea a fost nevoit să facă drumul până la Gherla pe jos, cale de peste 180 de kilometri, dormind pe unde a apucat. Ca elev, s-a dovedit a fi o capacitate deosebită, clasându-se printre primii la examenul de capacitate.

După ce, la 1882, a ajuns dascăl la Școala confesională din Vișeu de Jos, s-a evidențiat ca un patriot înflăcărat, receptiv la nevoile celor mulți, solidar la ele și opus asupririi. Ca dascăl, a fost un model. Predarea simultană nu l-a împiedicat să se ocupe de

fiecare elev în parte. Pe cei săraci i-a ajutat, nu numai cu manuale, ci și cu rechizite, pentru care sacrifică din remunerația lui modestă.

În 1885 ajunge docent la Ieud, unde rămâne până la finele vieții. Punându-se în slujba satului natal, a depus strădanii pentru a sluji cât mai bine nevoilor sătenilor. Prima mare acțiune a fost vizitarea tuturor gospodăriilor, în vederea aducerii copiilor la școală. Clasa în care predă, deși strâmtă, era plină de școlari care stăteau înghesuiți în bănci sau așezați, turcește, pe jos. Era aspru și exigent, dar cel puțin 35 de elevi de ai săi au devenit intelectuali - medici, profesori, preoți sau învățători. Mai târziu, când Ion Bîrlea a înființat o bibliotecă românească la Ieud, cei care o frecventau curent erau foștii elevi ai dascălului.

Cel mai bun portret al dascălului ni l-a lăsat însuși fiul său, cunoscutul pictor al țăranimii maramureșene Traian Bilțiu-Dăncuș: „Scund, îndesat, vioi cu un ochi mic, cu mers elastic, se aprindea repede, asemeni unui tigru captiv. Pe picior de pace, era prietenos și sociabil, volubil și generos. Din punct de vedere moral, îl caracteriza onestitatea, patriotismul înflăcărat, dragostea față de cei umili și revolta împotriva asupririi”.

Ca dascăl, a fost un metodist de rasă. Explica lecțiile clar, atrăgător și intuitiv, în schimb cerea maximum de efort din partea elevilor. Lucrul făcut pe jumătate nu-l putea

răbda nicidecum. Așa era în școală, așa era și în familie, așa era și în afara școlii.

Ca gospodar, oferea el însuși un model pentru săteni, căci, așa cum reiese din memoriile fiului său, ducea aceeași viață aspră la coasă, la sapă și la toate treburile gospodărești. Era, pe deasupra, un orator înflăcărat. Când vorbea, mic de statură fiind, se urca pe masă pentru a fi văzut, ca să poată tuna împotriva terorii asupritoare. Era și poet înăscut, ca oricare țăran de-al locului. La prohoade mari sau mici scria versuri, iar jelanile lui versificate puneau pe hohote de plâns tot satul. Duminica, când i se mai dezmoreau mâinile de truda lucrului câmpului, mai cioplea câte-o poezie, pe seama celor mulți, pe care o trimitea la Tribuna din Arad. Poeziile sale, pline de filon patriotic, însuflețite de poeziile lui Eminescu sau de ideile lui G. Șincai sau Simion Bărnuțiu au alcătuit placheta de versuri rămasă în manuscris botezată simbolic *Flori de spini*. Nădejdea într-un viitor luminos alcătuiește crezul lui poetic, exprimat cu limpezime: „De sînt mic, am voia mare / Și mereu nădejdea mare, / Că va fi și fericită, / Națiunea mea iubită” (*De unde*).

În contextul preocupărilor literare, a scris și piesa de teatru popular *Viflaimul*, text publicat de către fiul său, istoricul și omul politic Ioan Bilțiu-Dăncuș, în 1924, sub titlul „Betleemul, dramă religioasă”, despre care spune în prefață: „autorul a transformat un text de origine poporană, care era foarte simplu, făcând din el o adevărată piesă dramatică, dar care a fost asimilată în popor și transformată după gustul lui”.

Pentru emanciparea economică a satului, dascălul a luptat cu dârzenie. Încă din primul salariu pe care l-a luat, și-a cumpărat un teren numit „Sub Coaste”, pe care l-a transformat într-o grădină de pomi fructiferi. A fost începutul luptei pentru dezvoltarea pomiculturii în sat. Prin exemplul său personal, a dovedit rentabilitatea pomiculturii pentru îmbunătățirea vieții sateanului. O adevărată luptă a purtat-o cu crâșmarii cămătari. Războiul acesta l-a început imediat după venirea lui în Ieud, când un crâșmar cămătar i-a oferit 100 de zloți ca să-i falsifice

o chitanță în defavoarea unui biet țăran analfabet.

Pentru a veni în folosul țăranilor, a studiat singur medicina veterinară, făcând pe doctorul veterinar gratis, mai ales când era vorba de cei săraci și necăjiți.

Petru Bilțiu-Dăncuș a fost foarte pasionat de culegerea folclorului din gura sătenilor. A fost printre primii dascăli care au fost influențați de apelul lui Tit Bud, din 1890, publicat în ziarul „Gutinel”, în care ridica acut nevoia adunării folclorului.

Culegerea sa de folclor a fost publicată deabia în 1970, de către Dumitru Pop, în *Folcloristica Maramureșului*, sub formă de anexă. Ea poartă titlul *Colecțiune de hori, glume, basme, culese din popor cu scopul de a compune o icoană a modului de viață și cugetare a sateanului român*. Titlul este sugestiv pe linia modului în care a știut evidenția rosturile creației populare.

Dascălul a răspuns și la chestionarele lui Nicolae Densușianu. Materialul adunat conține legende istorice, informații geografice, etnografice, istorice, lingvistice, folcloristice care pot fi considerate printre cele dintâi preocupări ale sale în materie de creație populară.

Vrednicul dascăl s-a avântat și pe terenul bătăliei pentru emanciparea învățământului și al slujitorilor lui. O realizare pe a-ceastă linie a fost înființarea „Reuniunii docenților români din Maramureș”, al cărei președinte a fost multă vreme. Întâlnirile periodice dintre dascăli și schimburile de experiență efectuate în cadrul societății s-au dovedit foarte utile.

Pentru ajutorarea vieții economice, în duminici și sărbători, aduna copiii și sătenii la școală, unde le ținea utile lecții despre agricultura rațională, creșterea vitelor, pomicultură, cruțarea pădurilor, igiena locuințelor. Pentru emanciparea spirituală, vorbea adesea despre nevoia de școlarizare, nevoia lecturării cărților.

Petru Bilțiu-Dăncuș a rămas celebru prin testamentul său unic, cea mai ilustrativă dovadă a crezului său patriotic nedezmințit. „– Copii! V-am crescut români! Decât să vă știu că vă lepădați vreodată de limbă, de lege, de neam, mai bine v-aș scoate ochii de acum,

să cerșiți din casă în casă. Să nu uitați!”. Sunt cuvinte mai mult decât semnificative pe linia patriotismului său fierbinte.

Poate prea dezamăgit de ce se petrecea în vremurile lui, prea multe piedici ce i-au fost puse de mai-marii zilei au făcut din el un învins. Ore întregi stătea însingurat, turmentat, plin de amărăciune și taciturn.

Uneori se autoironiza în versuri pline de tâlc. „Crește iarba, crește iute, / Crește-n jos către pământ, / Lasă, Petre, nu te teme, / Că toți mergem în mormânt”. I s-a dus vremea la numai 44 de ani, la 28 mai 1907, lăsând, de pe patul de suferință, celebrul său testament. A fost o dispariție care s-a resimțit în întreg Maramureșul Voievodal.

FOLCLORISTUL DUMITRU POP ÎN COLECȚIILE BIBLIOTECII JUDEȚENE „PETRE DULFU” BAIA MARE

(18 martie 1927, Băsești, Maramureș – 11 decembrie 2006, Cluj-Napoca)

Ana-Maria BREZOVSKI
Florina VANCIU

Licențiat al Facultății de Filosofie și Litere din Cluj. Doctor în Filologie al Universității București. Asistent, lector, conferențiar, profesor, profesor consultant la Facultatea de Filologie din Cluj; conducător de doctoranzi în specialitatea Folclor și Etnologie; profesor la Universi-

tatea din Montpellier, Franța (1963-1964). Director al Institutului de Folclor din Cluj-Napoca. A fost membru al Comisiei de Folclor a Academiei Române. A condus „Societatea națională a studenților etnografi și folcloriști din România”.

Volume:

- **Folcloristica Maramureșului.** București : Minerva, 1970. 397 p.
Recenzii la volum:
Maramureș, dec. 1970, p. 15. (Ion Cuceu).
Cronica, 6, nr. 2, 9 ian. 1971, p. 3. (P. Ursache).
Tribuna, 15, nr. 4, 28 ian. 1971, p. 11. (Ion Șeuleanu).
Orizont, 22, nr. 2, feb. 1971, p. 86-87. (Ovidiu Bîrlea).
Steaua, 22, nr. 4, apr. 1971, p. 109-111. (Virgil Florea).
Convorbiri literare, 2, nr. 5, mai 1971, p. 104-105. (V. Adăscăliței).
Studii și articole (Baia Mare), vol. 2, 1973, p. 295-296. (Ion Cuceu).
- **Folclor din zona Codrului.** Baia Mare : Centrul de îndrumare a creației populare, 1978. 415 p.
Recenzii la volum:
Maramureș, dec. 1978, p. 12. (I. Chiș Șter).
Marmația, 4, 1978, p. 529-532. (I. Chiș Șter. *O valoroasă antologie de folclor literar*).
Pentru socialism, 30, nr. 7322, 12 mai 1979, p. 3. (P. Lenghel-Izanu).
Steaua, 30, nr. 8, aug. 1979, p. 53-54. (Nicolae Bot).
Anuarul de folclor, 1, 1980, p. 214-216. (I. Chiș Șter).
Studii și comunicări (Sibiu), vol. 3, 1981, p. 373-375. (Ilie Moise).
- **Obiceiuri agrare în tradiția populară românească.** Cluj Napoca : Dacia, 1989. 215 p.
Recenzie la volum:
Revista de etnografie și folclor, 34, Tom 3, nr. 6, 1989, p. 585-586. (Al. Andrei).

- **Studii de istoria folcloristicii românești.** Baia Mare : Umbria, 1997. 325 p.
Recenzie la volum:
Graiul Maramureșului, 9, nr. 2283, 13 oct. 1997, p. 4. (*O carte de folcloristică*).
- **Universul culturii tradiționale și promovarea lui în cultura și viața contemporană.** Cluj Napoca : Casa Cărții de Știință, 2003. 100 p., [2] f. foto.
- **Martor atent și modest părtăș la istorie :** [memorii]. Cluj-Napoca : Todesco, 2005. 308 p.

Volume prefațate:

- Dănilă, Leonida. **Dor din poarta Bistriței.** Prefață de prof. univ. dr. Dumitru Pop. Bistrița, 1971.
- Folclor românesc din Crișana și Banat de la începutul secolului XX.** Ediție îngrijită, cuvânt înainte și introducere de Dumitru Pop ; Postfața de Georgeta Corniță. Baia Mare : Umbria, 1998. 240 p.

Studii și articole:

În volume:

- Poezii populare din Sălaj ; Poezii populare din Lăpuș.* În: **Folclor din Transilvania.** [București], 1962, p. 155-218 ; 443-470.
- Între cântecele de secere și colinde.* În: **Folclor literar.** Timișoara, 1968, vol. 2, p. 185-193.
- „Sfîna prădată”, un motiv din sfera mitologiei pastorale.* În: **Calendarul Maramureșului.** Baia Mare, 1980, p. 72-73.

În periodice:

- Început de activitate folclorică în nordul Transilvaniei: ziarul „Gutinel” de la Baia Mare.* Revista de folclor, 3, nr. 3, 1958, p. 101-114.
- Folcloristica noastră literară în ultimii zece ani.* Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei, 1957-1958, p. 221-233.
- Să scoatem la lumină comorile folclorului nostru.* Pentru socialism, 10, nr. 1673, 31 mai 1959, p. 2.
- Iosif Vulcan și folclorul românesc.* Revista de folclor, 4, nr. 3-4, 1959, p. 81-88.
- „Plugușorul” în Transilvania.* Revista de folclor, 5, nr. 1-2, 1960, p. 114-131.
- Ion Agârbiceanu și patrimoniul popular.* Steaua, 13, nr. 9, sep. 1962, p. 104-113.
- Un vechi cîntec nășăudean.* Revista de folclor, 7, nr. 3-4, 1962, p. 89-91. (În colaborare cu Teodor Ghițan).
- Ion Codru Drăgușanu și cultura populară.* Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei, 1959-1961, 1963, p. 283-291.
- George Coșbuc și folclorul.* Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Philologia, 11, nr. 2, 1966, Separatum, p. 7-28.
- Sextil Pușcariu și cultura noastră populară.* Steaua, 28, nr. 1, 1967, p. 33-34.
- Sărbătorile noastre de iarnă.* Familia, 3, nr. 12, dec. 1967, p. 18.
- Folclorul în creația literară a lui Pavel Dan.* Limbă și literatură, 15, 1967, p. 103-118.
- Contribuții la studiul jocurilor de priveghi din zona Văii Gurghiului.* Revista de etnografie și folclor, 13, nr. 2, mar.-apr. 1968, p. 131-141.
- Ovid Densusianu folclorist.* Limbă și literatură, 19, 1968, p. 147-163.
- Folclorul și Unirea Transilvaniei cu România.* Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Philologia, 13, nr. 2, 1968, p. 13-21.

- Arta povestitului și vârsta povestitorilor.* Revista de etnografie și folclor, nr. 4, iul.-aug. 1969, p. 263-269. (În colaborare cu Nagy Olga.)
- Locul folcloristicii în istoria culturii maramureșene.* Maramureș, aug. 1969, p. 8, 26.
- Mișcarea folcloristică maramureșeană și legăturile ei cu țara.* Maramureș, dec. 1969, p. 6.
- Preocupări și reflexe folclorico-etnografice în opera lui Pavel Dan.* Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei, 1969, p. 367-376.
- Napoléon Bonaparte dans le folklore roumain.* Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Philologia, 14, nr. 2, 1969, p. 37-48. (În colaborare cu I. Niculiță).
- Motivul „paharului de aur” în folclorul românesc.* Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Philologia, 15, nr. 2, 1970, p. 19-29.
- Emil Bran – culegător de folclor.* Studii și articole, vol. 1, Baia Mare, 1970, p. 69-92.
- Vasile Alecsandri și tradiția noastră populară.* Tribuna, 15, nr. 29, 22 iul. 1971, p. 10.
- Actualitatea unor concluzii.* Pentru socialism, 22, nr. 5742, 15 iul. 1972, p. 3.
- Înnoiri și sensuri în folclorul actual.* Steaua, 25, nr. 4, apr. 1974, p. 20-21.
- Folclorul Văii Gurghiului.* Marisia, 6, 1976, p. 567-621.
- Sextil Pușcariu și cultura noastră populară.* Steaua, 28, nr. 1, ian. 1977, p. 33-34.
- „Cîntecul gîntei latine”. La Montpellier, acum 100 de ani.* Steaua, 29, nr. 5, mai 1978, p. 16.
- Ion Pop Reteganul. 125 de ani de la naștere.* Steaua, 29, nr. 7, iul. 1978, p. 34.
- Cu privire la personalitatea folclorului oșenesc.* Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei, 10, 1978, p. 362-370.
- Folclorul în slujba Unirii.* Studii și comunicări, vol. 2, Sibiu, 1980, p. 7-15.
- Între limbă și folclor.* Comunicări filologice, Baia Mare, 1981, p. 136-140.
- Contribuții la studiul caloianului.* Studii și comunicări, Sibiu, 1981, p. 7-27.
- Generația noastră și cultura populară.* Steaua, 34, nr. 6, iun. 1983, p. 3.
- Cărturarul patriot Alexandru Țiplea.* Steaua, 36, nr. 8, aug. 1985, p. 48; Pentru socialism, 36, nr. 9281, 7 sep. 1985, p. 3; nr. 9287, 14 sep. 1985, p. 3.
- Eroi literari. Grigore Silași – 150.* Tribuna, 30, nr. 7, 13 feb. 1986, p. 7.
- Mitul „Zburătorului” în poezia noastră populară.* Steaua, 38, nr. 2, feb. 1987, p. 14, 39.
- Reflecții pe marginea ultimelor lucrări de sinteză consacrate baladei populare românești.* Studii și articole, vol. 5, Baia Mare, 1989, p. 21-32.
- Codrul, motiv poetic fundamental în folclorul și literatura noastră națională.* Revista de etnografie și folclor, tom 35, nr. 1, 1990, p. 3-19.
- Dimensiunea geografică a culturii populare românești și noile sarcini ale etnologiei.* Studii și comunicări, vol. 5, Sibiu, 1990, p. 89-97.
- Miorița și filosofia morții.* Studii și comunicări de etnologie, tom. 6, 1992, p. 7-14.
- Clujul – centru de cercetare a culturii populare românești.* Anuarul Arhivei de folclor, Tom. 12-14, (1991-1993), București, 1993. [Extras].
- Limbă și cultură în viziunea „Muzeului Limbii Române”.* Studii și comunicări de etnologie, București, Tom. 9, 1995. [Extras].
- Moștenirea „Arhivei de folclor” a Academiei Române: Folclor – Folcloristică – Etnografie.* Studii și comunicări de etnologie, București, Tom 10, 1996.
- Sub cupola Academiei satului românesc.* Astra maramureșeană, 2, nr. 1, 1997, p. 1, 3.
- Profesorul Mihai Pop nonagenar.* Tribuna, 9, nr. 20-21, 15-28 mai 1997, p. 5.
- Actualitatea și perspectivele cercetării etnologice.* Tribuna, 8, nr. 24, iun. 1997, p. 12.
- Cultura populară românească tradițională în context european.* Archeus (Baia Mare), 1, nr. 1 (15), sep. 1997, p. 31-39.
- Profesorul Emil Petrovici cercetător al folclorului românesc.* Buletin științific, Seria A, Fascicula Filologie, vol. 11, Baia Mare, 1997, p. 67-77.
- Amintirea profesorului Dumitru Popovici.* Archeus (Baia Mare), 2, nr. 2 (19), oct. 1998, p. 5-9.
- Evoluția concepției despre domnie oglindită în folclor și în literatura veche.* Astra maramureșeană, 4, nr. 8-9-10, 1999, p. 6-7.

Miorița în război. Studii și comunicări de etnologie, tom. 16, 2002, p. 7-12.

Interviuri:

- Aniversare și cercetare științifică.** [Aniversarea semicentenarului Muzeului etnografic al Transilvaniei. Anchetă]. Tribuna, 16, nr. 43, 29 oct. 1972, p. 13. (Ion Marcoș).
- Actualitatea cercetării creației spirituale orale.** Pentru socialism, 23, nr. 6081, 18 aug. 1973, p. 3. (Pamfil Bîlț).
- Pentru o arhivă de folclor.** Maramureș, dec. 1975, p. 7. (I. Chiș Șter).
- „Folclorul românesc este astăzi cu mult mai bine cunoscut decât acum câteva decenii”.** Maramureș, aug. 1978, p. 9. (Augustin Cozmuța).
- Cultura populară și formarea tinerei generații.** Pentru socialism, 34, nr. 8641, 13 aug. 1983, p. 1, 3. (Aug. Cozmuța).
- „Valorile etnice vor birui vremurile și vor continua să îmbogățească patrimoniul spiritual al umanității”.** : Interviuul nostru cu prof. univ. dr. Dumitru Pop, la 70 de ani. Graiul Maramureșului, 9, nr. 2100, 7 mar. 1997, p. 1, 6. (Aug. Cozmuța).
- „Dispariția unor forme de activitate culturală, odată cu așezămintele culturale, reprezintă unul din simptomele cele mai rău prevestitoare ale decăderii societății”** : Dumitru Pop la 75 de ani. Memoria ethnologica, 2, nr. 2-3, feb.-iun. 2002, p. 233-236. (Pamfil Bîlțiu, Dumitru Iuga).

Referințe critice:

- Datcu, Iordan ; Stroescu, S. C. *Dicționarul folcloriștilor*. București, 1979, p. 350-351.
- Irineu Bistrițeanul, episcop vicar. *Băseștiul și ilustrul său bărbat George Pop*. Cluj-Napoca : Editura Carpatina, 1995, p. 44, 155.
- Cozmuța, Augustin. *Profesorul Dumitru Pop și vârstele folcloristicii*. Graiul Maramureșului, 8, nr. 1855, 22 mar. 1996, p. 1, 6.
- Corniță, Constantin. *Obiceiuri în legătură cu nașterea, căsătoria și moartea în Ungureni – Zona Lăpuș*. Baia Mare : Umbria, 1996, p. 5, 6, 17, 20, 21, 29, 30.
- Cozmuța, Augustin. *Dumitru Pop – prelegere aniversară*. Graiul Maramureșului, 9, nr. 2110, 21 mar. 1997, p. 1.
- Cozmuța, Augustin. *Profesorul Dumitru Pop sărbătorit la Universitatea de Nord Baia Mare*. Graiul Maramureșului, 9, nr. 2116, 29-30 mar. 1997, p. 4.
- Datcu, Iordan. *Dicționarul etnologilor români*. București : Editura Saeculum I.O., 1998, vol. 2, p. 158-161.
- Bîlțiu, Pamfil ; Bîlțiu, Maria. *Izvorul fermecat*. Baia Mare : Gutinul, 1999, p. 12.
- Băințan, Valentin. Băsești : „Mica Romă” de sub poalele Codrului. Baia Mare : Cybela, 2000, p. 284-288, 371, 397, 502.
- Temian, Laura ; Marinescu, Otilia ; Brezovszki, Ana-Maria. *Autori maramureșeni* : Dicționar biobibliografic. Baia Mare : Umbria, 2000, p. 424-428.
- Bîlțiu, Pamfil ; Bîlțiu, Maria. *Fascinația magiei*. Baia Mare : Editura Enesis, 2001, p. 55.
- Corniță, Constantin. *Zona Lăpuș : Contribuții etnologice și antropologice*. Baia Mare : Umbria, 2001, p. 9, 20, 27, 29, 30, 69, 76, 86.
- Corniță, Constantin. *Zona Maramureș : Matricea etnologică și paradigmele folclorului maramureșean*. Baia Mare : Umbria, 2001, p. 6, 7, 9, 14, 15, 16, 17, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 40, 41, 45, 50, 54, 68, 78, 81, 84, 90, 94, 98, 100, 109, 120, 121, 139, 142, 143, 146, 147, 149, 167, 237, 238, 239, 247, 253, 339, 340, 342, 348, 354, 364, 365, 372.
- Achim, Valeriu. *Scrieri în timp : 1946-2003*. Baia Mare : Gutinul, 2003, p. 18, 47, 118, 298, 336, 544.
- Cuceu, Ion ; Corniță, Constantin. *Corpusul folclorului maramureșean*. Baia Mare : Umbria, 2004, p. 17, 27, 357, 358, 359.
- Olos, Ana. *Folklore from Maramureș* = Folclor din Maramureș. Baia Mare : Editura Ethnologica, 2004, p. 175, 176, 177.

- Bilțiu, Pamfil ; Bilțiu, Maria. *Folclor din Țara Maramureșului*. Vol. 1. Baia Mare : Editura Ethnologica, 2005, p. 26, 55, 56, 57.
- Sasu, Aurel. *Dicționarul biografic al literaturii române*. Pitești : Paralela 45, 2006, vol. 2 (M-Z), p. 381-382.
- Ștef, Dorin. *Istoria folcloristicii maramureșene*. Baia Mare : Editura Ethnologica, 2006, p. 70-72, 87-88, 138, 156, 176, 184-185, 193, 205, 226, 236, 239, 243, 244, 245, 246, 252, 254, 255.
- Cozmuța, Augustin. *Dumitru Pop profesorul nostru de folclor*. Graiul Maramureșului, 18, nr. 5089, 13 dec. 2006, p. 3.
- Bodiu, Aurel. *Ninsoare fără margini* : [evocare Dumitru Pop]. Cetatea culturală : Revistă lunară de cultură, literatură și artă, 8, nr. 3 (63), mar. 2007, p. 14.

Lucrări cu autograf:

Clujul - centru de cercetare a culturii populare românești. București : Editura Academiei Române, 1993.

Extras din Anuarul Arhivei de Folclor XII-XIV (1991-1993), p. 265-288.

Dedicație:

„Unei instituții culturale de elită despre o altă instituție culturală din inima Transilvaniei. Autorul”

Limbă și cultură populară în viziunea „Muzeului Limbii Române”. București : Editura Academiei Române, 1995.

Extras din Studii și comunicări de etnologie : Tomul 9, 1995 : serie nouă, p. 45-51.

Dedicație și autograf:

„Bibliotecii județene Maramureș”

Moștenirea „Arhivei de folclor” a Academiei Române. București : Editura Academiei Române, 1996.

Extras din Studii și comunicări de etnologie : Tomul 10, 1996 : serie nouă. p. 7-14.

Dedicație și autograf:

„Bibliotecii județene Maramureș cu urarea de a-și păstra altitudinea de până acum, în folosul celor pe care-i servește”

Martor atent și modest părtaș la istorie : [memorii]. Cluj-Napoca : Todesco, 2005.

Autograf:

„Donația autorului”

75 de ani de la prima apariție a „Graiului Maramureșului”

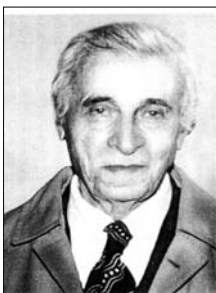

BIOGRAFIA UNEI CONȘTIINȚE GAZETARUL DE „LEGEA VECHE” ION BERINDE

Pr. Viorel THIRA

Trei au fost factorii mai importanți ai culturii și civilizației în trecutul românesc: Biserica, Școala și Gazetăria. Și am avut în această privință, conștiințe și alese caractere, care au fost făclii care s-au mistuit luminând. Una din aceste făclii a fost **Ion Berinde**.

El a fost unul din acei gazetari care s-au priceput în mod minunat să aducă la puterea de înțelegere a poporului de rând cele mai importante lucruri din istoria și cultura românească. Stilul lui a fost limpede și clar, ca apa de izvor.

Ion Berinde, prin activitatea la catedră și în presă, s-a străduit să formeze caractere și să educe poporul.

El s-a născut din părinți țărani, în satul Budești, la 28 februarie 1908.

Școala primară, de 4 clase, o face în Budești, iar restul studiilor și Școala Normală de învățători, le face la Sighetu Marmăției. Școala Normală o termină în 1927, când este repartizat, ca învățător, la Borșa Poiană.

Între anii 1930-1937 este învățător și director la Școala primară din Dragomirești.

În această perioadă, prin activitatea desfășurată, se situează în prim-planul vieții sociale și culturale maramureșene. Contribuie, între altele, la înființarea Bibliotecii

publice „Vasile Pârvan” din plasa Iza, ține conferințe pe teme și în domenii diferite. Debutază în „Revista învățătorimii române” din București și continuă să scrie în presa din țară și în cea maramureșeană.

În 1937 este numit învățător la Sighetu Marmăției. Devine redactor la publicațiile: „Școala maramureșeană”, „Graiul Maramureșului”, „Slova”, „Acțiunea maramureșeană” și „Frontul Maramureșului”.

În anul 1939 este ales președinte al Asociației presei maramureșene.

În timpul Dictatului de la Viena se refugiază la Arad, unde este învățător, redactor la ziarul „România democratică” și membru activ al Sindicatului presei din Ardeal și Banat.

După război, se reîntoarce la Sighetu Marmăției și, în 1945, este numit inspector-șef al Inspectoratului Școlar al Județului Maramureș. În această calitate, depune eforturi uriașe pentru reconstrucția școlilor și reorganizarea învățământului românesc din Maramureș.

În 1949, „după 4 ani de luptă cu greutatea și când situația se mai normalizase”, se „retrage”, cum singur o mărturisește, ca învățător și, pe urmă, după o calificare nouă, va fi profesor de limba și literatura română la Școala nr. 4 din Sighetu Marmăției, unde activează până în 1971, când se pensionează cu o „mică întrerupere”: în 1952 este arestat „administrativ” (politic) până în 1954,

perioadă în care, pentru că și-a iubit țara și neamul, a trecut prin lagărele: Ghencea, Onești, Borzești și Bicăz.

La data de 3 februarie 1995 i s-a acordat titlul de Cetățean de onoare al municipiului Sighetu Marmăției.

Calitățile sale de dascăl modest și echilibrat, căldura cu care și-a iubit profesia și pe cei cu care a venit în contact, atmosfera distinsă de lucru pe care a instaurat-o, chiar în momentele grele, sprijinul permanent acordat celor care l-au solicitat l-au făcut să fie iubit și unanim respectat.

A trecut la cele eterne la 23 februarie 2000, la Sighetu Marmăției – anul de încheiere a secolului XX, în vârstă de 92 de ani și care au fost numai lumină.

Din tinerețe s-a logodit cu pana și nu a divorțat de dânsa, până la capătul vieții. Cel mai mult a scris despre război, pentru îndrumarea și educarea poporului. Sub comuniști, a scris numai despre diferite evenimente și momente culturale, întrucât dânsul nu a împărtășit ideologia comunistă; spun aceasta ca unul care a fost în apropierea lui și s-a bucurat, din partea lui, de o caldă prietenie,

până la capătul vieții. A fost un prieten de aleasă calitate sufletească, azi mai rar întâlnită.

Ar merita ca activitatea lui publicistică din atâtea gazete, cât și cea rămasă în manuscris, să fie adunată între copertele unei cărți, pentru a se vedea ce a însemnat un adevărat gazetar român.

Ion Berinde a cultivat o sfântă prietenie cu marii noștri institutori: B. Jordan, Apostol Culea și Ion Nisipeanu, adevărate modele ale învățământului românesc.

Ion Berinde a alcătuit un masiv volum cu portretele dascălilor maramureșeni pe care i-a cunoscut, volum care ar trebui editat. În cadrul Cenaclului literar „George Coșbuc”, a ținut, în fiecare lună, câte o comunicare pe teme culturale, comunicarea fiind, de fiecare dată, o încântare pentru ascultători. Acum, când „Graiul Maramureșului” face 75 de ani de la apariție, merită să fie pomenit și numele lui Ion Berinde, care a fost sufletul și inima, în înțeles anatomic, a mai multor publicații maramureșene, iar pentru mine, prilej de plăcute aduceri-aminte.

OCTAVIAN BUTUZA LA „TINEREȚEA MATURITĂȚII”

Ana GRIGOR

In preajma împlinirii vârstei de 50 de ani, binecunoscutul și apreciatul jurnalist și scriitor maramureșean Octavian Butuza și-a lansat a cincea carte, intitulată „**Credință și dragoste** – nefericita fericire a jurnalistului”. Cartea, apărută în Baia Mare la Editura Eurotip, se constituie într-o pledoarie pentru dragoste și credință, cei doi poli ai relațiilor dintre oameni, pilonii de bază ai creștinismului, ai vieții.

Într-un „Cuvânt bun...”, în loc de „Cuvânt înainte”, Justinian Chira, episcopul Maramureșului și Sătmăruului, afirmă că cel mai de preț dar din partea lui Octavian Butuza este această carte scrisă cu gând bun; ea nu are nevoie de recomandare: se recomandă singură.

Aprecieri la adresa lui Octavian Butuza semnează, de asemenea, Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, în „...Și bune cuvinte...”; Gheorghe Mihai Bârlea, prodecanul Facultății de Litere de la „Universitatea de Nord”, în „Un om al cetății...”; Petru Dunca, șeful Catedrei de Filozofie-Teologie-Artă, în „Tavi, Magicianul”; Grigore Fechet, fost coleg la Cluj-Napoca, în „Să-i dăm vieții un sens”; Marian Ilea în „Octavian Butuza – 50”; Ioan Marchiș în „Octavian Butuza – Credință și Dragoste”; Vasile Șandor, fost coleg de liceu, în „Despicând sensul cuvintelor” și Ion P. Pop în pen-ultimul capitol intitulat „O adevărată profesiune de credință”.

În „Lumina inimii...”, un fel de introducere, Octavian Butuza afirmă că a suferit profund din dragoste, promite că va rămâne în slujba telespectatorului și a cititorului. La cei 50 de ani ai săi, el este de

părere că „sensul vieții e chiar VIAȚA”, e convins că „nimic, nimeni, niciunde nu-i cu putință fără credință și dragoste!”

Cartea cuprinde cinci mari capitole: „P. S. Justinian și Suveranul Pontif”, „Cultură! Restul – trecere și petrecere”, „Cu cântec pre veșnicie călcând”, „Prietenindu-mă lângă inimile lor”, „În jurul nostru se învârt o

lume”. După cum afirmă însuși autorul, în ele sunt reproduse trei emisiuni televizate și 38 de articole disipate în „Informația Zilei”, „(H)ora locală”, „Glasul Maramureșului”, „Nord Magazin”, „De toate pentru noi”.

Primul capitol este dedicat lui PS Justinian Chira, ierarhul care atrage, farmecă prin generozitate, prin modestie, zâmbet cald. Acesta este documentaristul, gânditorul profund al ortodoxiei, cărturarul complex care povățuiește spre Biserică. Tot aici sunt înglobate rânduri despre vizita acestuia la Vatican, despre semnificația sărbătorii pascale, călători astrali, mișcarea ecumenică, idolii modernității, capitolul încheindu-se cu întrebarea „Unde duce un drum care nu duce la Biserică?”

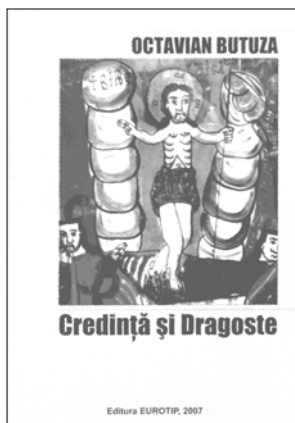
În următorul capitol, autorul acordă un spațiu însemnat culturii, îndemnând: „Să ne (re)dăruim Culturii. Și iubirii culturii”, să credem în ea, mereu regăsind-o, redescoperind-o. Pentru Octavian Butuza, cărțile sunt dicționarele iubirii nesfârșite. În această parte sunt incluse interviurile cu Nicolae Breban, Cristina Breban, soția acestuia, cu Augustin Buzura.

Capitolul ce urmează facilitează întâlnirea cu taragotistul Dumitru Fărcaș, considerat „o lume, o zbuciumată căutare, în neliniște creatoare”.

În „Prietenindu-mă lângă inimile lor”,

autorul subliniază importanța prietenilor în viață, balsamul prieteniei, considerată „suflet în mai multe trupuri”. Aici este prezentă o întreagă galerie de prieteni din cele mai variate domenii. Nu lipsesc nici politicienii sau relația scriitorului cu aceștia.

Capitolul „În jurul nostru se învârtă o lume” este un omagiu adus ziaristului considerat „carne vie a vieții”. Scriitorul nu crede că presa „poate schimba lumea toată, dar crede că o poate urni pe drumul cel bun”. Aflăm din cuprinsul acestei părți că, mereu în slujba cetățeanului, ca realizator de emisiuni cu caracter umanitar la Axa TV, Octavian Butuza aduce în fața telespectatorilor o mulțime de cazuri dramatice, trăind fericit rezolvarea multora și implicându-se astfel în „micșorarea nefericirii oamenilor”. În finalul cărții, în „Mereu al dumneavoastră”, după o pledoarie pentru ACASĂ, unde se întregește cu

prietenii, rudeniile și colaboratorii, colegii, chiar cu dușmanii, jurnalistul realizează un bilanț al celor trăite în cei 50 de ani. Pentru autor, a scrie este un privilegiu, „cel mai clar cuvânt fiind cel care conține adevărul. Cel mai înalt gând

este, întotdeauna, acela care conține bucuria. Cel mai ziditor cuvânt este cel al credinței. Cel mai mareș sentiment este dragostea”. El propune noua sa carte ca un refugiu, ca o fugă în timp, cu dragoste pentru prieteni, pentru apropiați și colaboratori, pentru cunoscuți și necunoscuți.

La cei 50 de ani ai săi, Octavian Butuza trăiește „tinerețea maturității”, după cum afirmă el însuși.

Cu ocazia lansării cărții, Teodor Ardelean, moderatorul manifestării, a înmănat sărbătoritului Caietul biobibliografic aniversar realizat de colectivul Compartimentului Informare bibliografică și documentară: Laura Temian, (coordonator), Ana-Maria Bre-zovszki, Ana Grigor, Florina

Vanciu.

Caietul se deschide cu *Octavian Butuza – „un OM... în căutarea omului”* - o miniselecție din primele patru volume, realizată de Laura Temian, din care se rețin dragostea și respectul autorului pentru OM, indiferent de vârstă, categorie, funcție sau poziție socială.

Lucrarea este structurată în trei părți:

- A. Repere biografice
- B. Bibliografia operei
- C. Referințe critice

Compartimentul *Bibliografia operei* include subdiviziunile: 1. Volume (fiecare volum prezentat are alături imaginea color a copertei și este urmat de referințele la el); 2. Articole, Eseuri, Reportaje; 3. Interviu (acordate și luate).

În subdiviziunea *Volume*, sunt incluse și lucrările al căror redactor a fost Octavian Butuza.

Referințele critice, parțial adnotate, cuprinzând materiale ce reflectă viața și activitatea lui Octavian Butuza, sunt grupate în două secțiuni:

În volume;

În periodice.

În cadrul fiecărui capitol lucrările sunt aranjate cronologic.

În privința ortografiei folosite în descrierea bibliografică, s-au respectat particularitățile ortografice ale originalului.

Caietul aniversar are un caracter exclusiv bibliografic, valorificând potențialul informativ de care dispune Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare și este destinat specialiștilor, celor interesați de viața și activitatea jurnalistului și scriitorului Octavian Butuza - „Omul cetății”.

NOȚIUNI DE BIBLIOFILIE ȘI VALORI PATRIMONIALE MOBILE (ABC-ul BIBLIOTECARULUI COMUNAL)

Ioana DRAGOTĂ

Poate că, la prima vedere, pare puțin forțată cuprinderea acestor teme sub genericul „ABC-ul bibliotecarului comunal”. La a doua vedere, însă, ce poate fi mai firesc decât ca fiecare bibliotecar, indiferent de locul în care își desfășoară activitatea, să aibă un bagaj minim obligatoriu de cunoștințe profesionale, un vocabular de specialitate adecvat și să cunoască legislația în vigoare, referitoare la domeniul său. Parafrazând facil, hai să spunem: „sunt bibliotecar și nimic din ceea ce este legat de bibliotecă nu îmi este străin”.

Cea mai mare parte a textului de mai jos este constituită din lucruri învățate pe parcursul a trei ani, 2004-2006, în cadrul celor trei module ale cursului de carte veche, organizat de Centrul de Pregătire Profesională în Cultură București, experiență remarcabilă, de altfel. Absolvent întârziat al primei promoții, mi se pare mai mult decât firesc să încerc să aplic, în măsura posibilității, ceea ce am învățat și, de asemenea, să împărtășesc câte ceva din cunoștințele acumulate. Cu atât mai mult cu cât consider că este important și util ca fiecare bibliotecar comunal să fie capabil să aprecieze valoarea bibliofilă a unui document și să identifice lucrările pasibile de a aparține patrimoniului cultural mobil național sau local (pentru o evaluare corectă, pentru a decide achiziționarea/includerea în colecțiile bibliotecii sau nu, pentru a ști ce are sau ce nu are voie să facă cu ele sau, mai simplu, pentru a-i conștientiza pe proprietari în legătură cu valoarea bunurilor culturale deținute, pentru a împiedica, dacă se poate, distrugerea sau înstrăinarea acestor bunuri la prețuri de nimic, pentru a putea semnaliza specialiștilor existența lor în zonă, contribuind astfel, prin mijloace specifice și în acest sector îngust, la

conservarea mai cu seamă a patrimoniului local și, în consecință, de ce nu, a identității comunitare).

Unde poate întâlni un bibliotecar comunal asemenea valori? În cele mai neașteptate locuri. Din informațiile pe care le deținem, fără să fi fost efectuată vreodată o investigație sistematică în această direcție, în județul nostru, în mediul rural, există încă, în posesia a diverse persoane particulare, mai mult sau mai puțin avizate, cărți vechi românești și străine, cum este situația în zonele învecinate vechilor reședințe ale grofilor Teleki, de exemplu. În ceea ce privește patrimoniul local, arhivele familiilor și podurile caselor vechi, atâtea câte mai există, sunt locuri care pot oferi surprize extraordinare. Este o afirmație bazată pe propria experiență.

În ideea diversificării serviciilor oferite, ca și a unei implicări mai active în viața comunității, este important ca bibliotecarul să fie capabil să identifice documentele ce pot prezenta interes pentru istoria locală și să dorească să constituie un asemenea fond în cadrul bibliotecii lui. El poate răspunde, în acest fel, unei tendințe accentuate de reevaluare a istoriei locale, în contextul integrării europene și a impactului globalizării, care își face tot mai mult simțită prezența. Efortul de realizare a monografiilor locale, care a antrenat persoane aparținând celor mai diverse categorii socio-profesionale (Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, de exemplu, coordonează un amplu proiect de acest gen în care sunt implicați toți bibliotecarii comunali) s-a materializat în peste 60 de monografii locale apărute, cu precădere, după 1989 (vezi Anexa 1).

Am folosit deja, în text, termeni ce se cer precizați. Definițiile ce apar în continuare

au fost reproduse după legislația în vigoare (vezi Anexa 2), (notele de curs de la Cursul de carte veche organizat de Centrul de Pregătire Profesională în Cultură București, 2004-2006 și lucrarea Dicționar explicativ de biblioteconomie și știința informării de Mircea Regneală (București : FABR, 2001).

Deci, **patrimoniul cultural național mobil** cuprinde, pe lângă alte bunuri mobile: manuscrise, incunabule, cărți rare și cărți vechi, cărți cu valoare bibliofilă precum și documente și tipărituri de interes social.

Patrimoniul național mobil – tip carte cuprinde manuscrise și tipărituri de valoare deosebită sau excepțională, unde prin **manu-scrise** se înțelege: carte manuscrisă a unei singure opere, carte manuscrisă – miscelaneu, manuscris de autor, fragmente de manuscris (independente) dintr-o operă, corespondență, iar prin **tipărituri** se înțelege: cărți românești și străine, periodice românești și străine ce corespund unor criterii de bibliofilie.

Prin **miscelaneu** înțelegem, în acest context, un grupaj de texte, de obicei vechi, din diverși autori, legate în același volum, iar **incunabule** sunt numite primele tipărituri europene, realizate până în 1500, în urma descoperirii tiparului cu caractere mobile de către Gutenberg.

Criteriile luate în considerare la clasarea bunurilor culturale mobile tip carte, bazate pe norme de bibliofilie, pot fi împărțite în două clase:

a) Criterii generale

- *vechimea* (1508-1530 pentru cartea românească; 1450-1750 pentru cartea străină; sfârșitul secolului al XVIII-lea - 1918 pentru periodicele românești; secolul al XV-lea - 1800 pentru periodicele străine);
- *unicitatea* (evidentă la manuscrise; discutabilă în cazul tipăriturilor, în absența unor cataloage naționale complete);
- *frecvența* (se poate aplica numai în măsura în care este stabilit numărul exemplarelor fiecărei ediții, prin intermediul cataloagelor naționale);
- *starea de conservare*.

b) Criterii specifice

1. Particularitățile ediției:

- a) **ediții princeps** – prima ediție după manuscris (de fapt, copii manuscrise) ale autorilor antici și din perioada Renașterii, până la apariția tiparului;
- b) **ediții prime** – ediția realizată după opera manuscrisă a unui autor;
- c) **ediții originale** – ediția publicată după manuscris, eventual cu corecturile autorului, în țara și limba de origine a acestuia sau cu consimțământul autorului;
- d) **ediții definitive**, „non varietur”, – ediția la care s-au stabilit, prin cercetări succesive, toate variantele manuscrise și tipărite, specialiștii oprindu-se la o formă finală, aceasta fiind considerată cea mai apropiată sau chiar cea dorită de autor (cu menționarea tipărită a acestui lucru pe carte);
- e) **ediții de opere complete** – setul de volume apărute în colecția „Opere complete”, care dau imaginea valorii integrale a operei unui autor (nu se iau în calcul exemplare dispartate);
- f) **ediții cu comentarii erudite** – ediții realizate de mari specialiști ai domeniului al căror comentariu însoțește textul lucrării editate și, de multe ori, este mai valoros decât opera la care se referă;
- g) **ediții realizate de case celebre de editură** și de tipografii care au adus inovații semnificative în evoluția artei tipografice – ediții realizate de edituri sau editori care și-au câștigat celebritatea prin realizarea unor ediții foarte valoroase atât din punct de vedere al conținutului, cât și al prezentării artistice (materiale și cerneluri folosite pentru crearea unor adevărate obiecte de artă);
- h) **ediții de lux și bibliofile**, ediții scoase de asociații sau societăți de bibliofilie, specificate pe carte – ediții realizate cu materiale de calitate excepțională (atât hârtia cât și materialele pentru copertă), cu aspect grafic deosebit (caractere de literă, ilustrații realizate de artiști celebri, legături cu înaltă valoare artistică), în tiraje limitate, cu caracteristici de originalitate;

- i) **ediții omagiale și festive** - ediții prilejuite de aniversarea / comemorarea unei personalități, de omagierea unei personalități sau a unei lucrări sau de un eveniment memorabil;
- j) **ediții apărute în ilegalitate** - ediții interzise de cenzura țării de apariție din timpul respectiv;
- k) **ediții mascate** – ediții realizate în epoci sau perioade de restriște: războaie, cenzură politică și socială etc., al căror conținut militant este răspândit sub acoperirea unor coperte și titluri fără legătură cu acestea;
- l) **ediții premiate** – ediții care au primit premii și distincții prestigioase ale Academiei, la târguri de carte, expoziții, sesiuni naționale și internaționale;
- m) **ediții a căror tipărire s-a oprit**, rămase în șpalt – ediții neterminate, rămase în șpalt, lucrări propuse să apară dar, din varii motive, au fost abandonate, fie la cererea autorului, fie din alte motive: lipsa fondurilor pentru continuarea editării, cenzura, falimentul editurii etc.;
- n) **ediții retrase** – exemplare din ediții care au supraviețuit unor calamități naturale, evenimente istorice distrugătoare, sau au fost obiectul oricărei forme de cenzură (Inchiziție, Gestapo, Securitate etc.), figurând pe liste de cărți ce trebuiau distruse;
- o) **curiozități** – ediții curioase sau particulare din punct de vedere al:
 - subiectului, lucrări cu conținut și ilustrații licențioase din categoria „Infern”, statute ale unor societăți secrete, curiozități literare etc.;
 - suportului: lucrări scrise pe piei de animale, scoarță de copac, stofe, papirus, pergament, hârtie de mână cu sau fără filigran, hârtie de lux (japon, chine), materiale plastice;
 - formatului: lucrări realizate în dimensiuni sau forme neobișnuite: liliput, gigant, diferite forme neuzuale pentru carte (inimă, liră, pasăre, rulou etc.);
 - tehnicii tipografice: lucrări tipărite în diverse alfabetice sau scrieri, cu ornamentații neobișnuite, în tehnici noi

de tipărire, cu cerneluri deosebite, corp de literă rar întrebuințat etc.

2. Particularitățile exemplarului:

- a) exemplare supraviețuitoare din ediții expurgate, cenzurate, retrase etc.;
- b) exemplare ilustrate de artiști consacrați, cu variante ale ilustrației, cu desene originale, cu ilustrații colorate manual;
- c) exemplare tipărite la comandă, pe hârtie specială, pe alte suporturi;
- d) exemplare care au legături artistice deosebite;
- e) exemplare cu însemnări manuscrise;
- f) exemplare aparținând unei colecții constituite;
- g) exemplare cu mărci de proprietate;
- h) exemplare reprezentând valori de interes local.

Identificarea uneia dintre caracteristicile de mai sus nu conferă automat statutul de carte de patrimoniu sau bibliofilă. De cele mai multe ori, lucrările trebuie să întrunească mai multe astfel de particularități.

De exemplu, nu orice carte românească veche (tipărită înainte de 1830) va fi inclusă neapărat în patrimoniul cultural mobil tip carte. Se va ține cont și de frecvență, în măsura în care este cunoscută, chiar dacă nu este finalizat catalogul cărții vechi românești, și de starea de conservare. (Pentru o încercare de identificare sumară a unei cărți tipărite cu caractere chirilice vezi Anexele 3, 4 și 5).

La aplicarea criteriilor de clasare referitoare la particularitățile ediției se va lua în calcul și valoarea sau notorietatea autorului/ realizatorului/celui căruia i se aduce omagiu, celebritatea operei, semnificația ei culturală, importanța forului care premiază ediția, notorietatea premiului, semnificația aniversării, eleganța, gustul, valoarea artistică pentru formate sau legături aparte etc. De exemplu, nu orice carte de format foarte mic are și valoare bibliofilă - formatul trebuie să fie însoțit de un caracter de literă elegant, de materiale de calitate înglobate etc.

De asemenea, se va ține cont de importanța posesorului când este vorba de exemplare aparținând unor colecții constituite - fapt consfințit prin mărci de

proprietate aplicate sau prin însemnări manuscrise. În general, însemnările manuscrise trebuie să aibă o anumită semnificație culturală, o anumită vechime sau să aparțină unei persoane importante etc. Atunci când apreciază valoarea bibliofilă a unei lucrări, bibliotecarul trebuie să dea dovadă de discernământ. El poate propune un document pentru clasare – expertul va superviza și comisia națională de clasare va dispune. Ideal ar fi să găsească o dreaptă măsură, astfel încât nici să nu scape valori neclasate dar nici să încarce inutil expertul și comisia de clasare.

Am lăsat dinadins la urmă valorile ce prezintă interes local. Aici totul stă la mână bibliotecarului. În nici un caz nu doresc să mă refer la bunuri susceptibile a aparține patrimoniului național, ci la cele ce aparțin doar patrimoniului local. Am folosit cuvântul „doar” din rațiuni de construcție sintactică și nu pentru a minimaliza importanța acestora pentru că, de multe ori, imaginile încheșate de amintiri, frânturile de cuvinte dintr-un descântec vechi, scrisorile și actele personale au o extraordinară putere de a evoca și emoționa atunci când este vorba de părinții, bunicii noștri, de comunitatea căreia îi aparținem nu numai în timp, ci și în spațiu.

Din punct de vedere al istoriei sociale, în fiecare moment dispare un document, moare un martor ocular sau se stinge pentru totdeauna, în mintea cuiva, o amintire. Consider că bibliotecarii comunali au misiunea să contribuie, alături de alți factori locali, la conservarea urmelor trecutului, la păstrarea, măcar sub formă de document, a imaginii care ne făcea diferiți, care ne dădea o identitate, astfel încât, dacă vreodată vom obosi de atâta alergătură și vom dori să ne întoarcem la rădăcini, să putem măcar să le recunoaștem.

În condițiile în care asistăm la o succesiune uluitoare de schimbări la care este supus fabulosul Maramureș - vestit cândva prin conservatorismul său, azi, în satele lui au apărut acele, atât de sinistru dar potrivit numite, „abatoare de case”¹ în care

străvechile case maramureșene sunt făcute butuci pentru șemineuri - nu mai este timp de pierdut.

Și, aici, nu mai vorbim de documente cu valoare bibliofilă, ci de orice fel de documente: fotografii, corespondență, înscrise-uri oficiale; nu numai de documente vechi, ci și de documente și mărturii ale istoriei recente. Să nu uităm că societatea românească a trecut, în timp relativ scurt, prin niște transformări de mare anvergură. Dar încă mai trăiesc martori ai perioadei colectivizării și ei încă mai au documente legate de aceasta. Cum vor putea ști cei ce vin după noi cum am trăit dacă nimeni nu le va arăta? Deja tinerilor născuți după 1989 sau chiar celor născuți înainte, dar prea mici la acea dată ca să aibă amintiri clare, le este greu să-și închipuie cum a fost. Cum vor ști dacă nimeni nu va avea grijă să conserve pentru ei urme? Deși există tendința de a minimaliza importanța documentelor contemporane, ele trebuie păstrate și, dintre acestea, mai ales cele care pot câștiga, în timp, o semnificație aparte.

Anul trecut, la serviciul Colecții speciale, am organizat expoziția: „Istoria bibliotecii în imagini și documente”. Au fost expuse fotografii din colecția bibliotecii și colecțiile particulare ale colegilor noștri, albume cu decupaje din presa locală, imagini ale sediilor pe care biblioteca le-a avut de-a lungul timpului, cartea de onoare, legitimații ale primilor bibliotecari, prima condică de prezență, procese verbale de la primele ședințe de personal, dosarele bibliotecilor de casă (mici biblioteci cu fond variabil aflate în custodia temporară a unor voluntari) și alte documente evocatoare păstrate prin bună colaborare cu serviciul de arhivă al bibliotecii. În vitrina „Biblioteca sub vremi” au fost plasate: programul unui schimb de experiență cu conținut politizat, o informare politică, o lucrare de obținere a gradului profesional cu întrebări din documentele de partid, procese verbale de epurare a fondului de carte, cereri aprobate de șeful de cadre sau secretarul BOB (câți dintre cei care vor citi știu că înseamnă Biroul Organizației de Bază, adică al organizației PCR?) pentru obținerea

¹ Cătălin Manole. Abatorul de case : Maramureșul își jertfește tradiția. Casele și porțile vechi, fala lui de-

altădată, sunt vândute, la bucată, în Occident. În Formula AS, nr. 775, 2-9 Iulie 2007, p. 12-13.

accesului la Colecțiile speciale (care erau supuse cenzurii) și declarații ale personalului pentru obținerea tichetelor de zahăr și ulei. Unele lucruri le știam din auzite, altele erau înglobate în experiența personală. Raportat la interesul pe care această vitrină l-a stârnit în

rândul colegilor mai tineri și la explicațiile pe care a trebuit să le dau, am perceput cu mai multă acuitate prăpastia care separă cele două lumi în care mi-a fost dat să trăiesc și faptul că, fără să știm când, totul devine istorie.

ANEXA 1

Lucrări cu caracter monografic despre localități și zone din Maramureș

Surse: bazele de date ale bibliotecii, lucrarea *Istoria folcloristicii maramureșene* / Dorin Ștef. – Baia Mare : *Ethnologica*, 2006 și informații de la cititorii secției Colecții speciale. Titlurile deținute de Sala de lectură a bibliotecii sunt însoțite de cotă. Dintre proiectele în derulare, sunt în evidență la Colecții speciale cele legate de localitățile Ferneziu și Plopiș.

1. **Baia Mare.** Baia Mare - 670. 3 vol.- Baia Mare : Helvetica, 1999-2001 (cota: III 12102).
2. **Baia Mare.** Monografia municipiului Baia Mare. - Baia Mare, 1972 (cota III 2780).
3. **Băiuț.** Comuna Băiuț : schiță monografică. - Baia Mare, 2003 (cota: III 14400).
4. **Băsești.** Băsești : „Mica Romă” de sub poalele Codrului : contribuții istorice / V. Băințan. - Baia Mare : Cybela, 2000 (cota: III 13084).
5. **Băsești.** Băseștiul și ilustrul său bărbat / Irineu Bistrițeanu. - Cluj Napoca : Carpatica, 1995 (cota: III 11343).
6. **Bârsana.** Daina mândră pân Bârsana : [schiță monografică] / Petre Lenghel-Izanu. – Baia Mare : Centrul de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă, 1979 [reeditare] (cota: II 21902).
7. **Boiu Mare.** Boiu Mare județul Maramureș : legendă și adevăr : file de istorie : [monografie] / Gh. Zah. - Cluj Napoca : Roprint, 2005 (cota: II 50972).
8. **Borșa.** Cartea munților : Borșa - schiță monografică / Nicoară Mihali. - Baia Mare : Editura Fundației Culturale „Zestrea”, 2000 (cota: II 40375).
9. **Budești.** Monografia comunei Budești / Mihai Tepei [în manuscris - lucrare semnalată în Memoria Ethnologica, nr. 6-7, 2003, p. 746-748].
10. **Chioar.** Satele Chioarului : 1405-2005 / Radu Vasile. - Cluj Napoca : Editura Mega, 2005.
11. **Chioar.** Zona etnografică Chioar / Maria Șainelic, Sabin Șainelic. – București : Sport-Turism, 1986 (cota: II 28004).
12. **Colțău.** Koltói kalauz. - Baia Mare : [s.n.], 1994 (cota: II 36223).
13. **Cuhea.** Cuhea în istoria și cultura Maramureșului / Ioan Țelman, Ioana Mariș-Dăncuș, Elisabeta Faiciuc. - Sighet : Muzeul Maramureș, 2005 (cota: III 15937).
14. **Culcea.** Culcea : 1405-2005 / Radu Vasile. - Cluj Napoca : Editura Mega, 2005.
15. **Cupșeni.** Literatura și obiceiurile vieții de familie din Maramureș / Valeria Bilț. – București : Grai și suflet – Cultura națională, 1996 (cota: II 37922).
16. **Curtuiuşu Mare.** Monografia satului Curtuiuşu Mare județul Maramureș / R. Selinc. - Cluj : Risoprint, 2002 (cota: II 44708).
17. **Dragomirești.** Dragomirești, străveche vatră maramureșeană / Elisabeta Faiciuc-Dobozi. - Cluj Napoca : Editura Dragoș Vodă, 1998 (cota: III 12028).
18. **Duruşa.** Monografia satului Duruşa / Gh. Zah. - [s.l.] : [s.n.], 2001.
19. **Fărcaşa.** Monografia comunei Fărcaşa / Gh. Ionele. - Baia Mare : Proema, 2004 (cota: IV 2620).
20. **Fericea.** Monografia satului Fericea județul Maramureș / Gh. Zah. - Cluj Napoca : Romsver, 2002.
21. **Glod.** Monografia satului Glod / Boroica Ileana [lucrare aflată în biblioteca digitală a secției Colecții speciale].
22. **Glod.** Comunitatea etnologică Glod : Sistemul obiceiurilor / Raluca Luca. - Cluj Napoca : Risoprint, 2006 [semnalare în presă].
23. **Ieud.** Cartea ieudului / V. Vetișan-Mocanu. - Oradea : Convex, 1995.
24. **Lăpuș.** Lăpușul românesc : monografie : 1231-1848 / V.V. Pașca. - Târgu Mureș : Mica Doris, 1992 (cota: II 39445).
25. **Lăpuș.** Țara Lăpușului / Floare Butian. - Târgu Lăpuș : Galaxia Gutenberg, 2004 (cota: II 53314).

26. **Lăpuș.** Țara Lăpușului / Dumitru Rus, Rozica Bolț. - Deva : Editura Corvin, 2000.
27. **Lăpuș.** Zona etnografică Lăpuș / Georgeta Stoica. - București : Sport-Turism, 1984 (cota: II 26341).
28. **Leordina.** Leordina - un sat în fața lumilor / Alexandru Leordean [semnalare în presă].
29. **Merișor.** Merișor '93 . - [s.l.] : [s.n.], 1993 (cota: II 34707).
30. **Mesteacăn.** Cartea satului Mesteacăn județul Maramureș / Gh. Zah. - [s.l.] : [s.n.], [1994] (cota: II 36061).
31. **Mireșu Mare.** Monografia comunei Mireșu Mare / Fățaș Ioan. - Baia Mare : Eurotip, 2007.
32. **Moisei.** Moisei : străveche vatră românească / Gheorghe Coman. - Cluj Napoca : Editura Limes, 2000 (cota: II 46317) și ediția a 2-a, revăzută și adăugită, 2004 (cota: II 49957).
33. **Moisei.** Moisei / Gh. I. Bodea. - Târgu Mureș : Revista „Vatra”, 1982 (cota: II 26504).
34. **Nănești.** Schiță monografică a satului Nănești, raionul Sighet, regiunea Maramureș : lucrare de diplomă / Ioan Vancea, 1963.
35. **Negreia.** Negreia - satul de sub Mogoșa / Gheorghe Muntean, Margareta Muntean. - Cetățele : Scriptorium, 2006 (cota: II 54249).
36. **Oarța de Jos.** [Monografie] / Ioan Nechita [semnalare în presă].
37. **Oarța de Sus.** O vatră românească de istorie la poalele Codrului / Prof. Traian Rus, Pr. Batin Ștefan. - Alba-Iulia : Reîntregirea, 2001.
38. **Peteritea.** Monografia satului Peteritea / Vasile Nechita. - Satu Mare, 2006.
39. **Prislop.** Prislop, județul Maramureș : legendă și adevăr : file de istorie : [monografie] / Gh. Zah. - Cluj Napoca : Roprint, 2004 (cota: II 34660).
40. **Rohia.** Satul și mănăstirea Rohia din Țara Lăpușului, județul Maramureș : schiță monografică / Emilian Birdaș. - [s.l.] : [s.n.], 1994 (cota: III 19019).
41. **Rona de Jos.** Rona de Jos - Maramureș : prezentare monografică / Ioan M. Bota. - Cluj Napoca : Viața Creștină, 2005 (cota: II 51598).
42. **Rozavlea.** Rozavlea din „Țara Maramureșului” : [monografie] / Gheorghe Caia. - Cluj Napoca : Dacia, 2002 (cota: II 46630).
43. **Sarasău.** Monografia generală a comunei Sarasău : lucrare de diplomă / Marta Penzes [manuscris].
44. **Săcălășeni.** Săcălășeni : 1405-2005 / Radu Vasile. - Cluj Napoca : Editura Mega, 2005.
45. **Săcel.** Săcel : vatră de istorie și civilizație maramureșeană / Elena Grad. - Cluj Napoca : Editura Dragoș Vodă, 2000 (cota: III 12484).
46. **Săpânța.** Săpânța cea dreaptă ca bradul / Gheorghe Pop. - Baia Mare : [s.n.], [s.a.].
47. **Săliște de Sus.** Săliște de Sus : monografie / Simion V. Chiș-Bloju. - Sighetu Marmăției : Echim, 2003 (cota: DL 2006/69)
48. **Sălsig.** Monografia satului Sălsig / Gheorghe Dulfu [în manuscris].
49. **Seini.** Cartea cetății Zynir : monografia orașului Seini / Gh. Pop. - Baia Mare : Enesis, 2003 (cota: III 14453).
50. **Seini.** Seini - așezare la răscruce de drumuri / Mircea Mădăianu [semnalare în presă].
51. **Suciu de Sus.** Suciu de Sus vatră românească milenară / N. Pop. - Baia Mare : Proema, 1997.
52. **Șieu.** Șieul Maramureșului legendar, istoric și tradițional / Năstaca Bota-Vlad. - Satu Mare : Solstițiu, 2000.
53. **Șișești.** Șișeștii părintelui Dr. Vasile Lucaci : contribuții bibliografice / Valentin Băințan. - Baia Mare : Cybela, 1998 (cota: III 12600).
54. **Șișești.** Șișești - vatră străbună. - Baia Mare : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2003 (cota: II 47113).
55. **Tăuții Măgherauș.** Miztótfalusi kalauz. - Baia Mare : [s.n.], 1993 (cota: II 36221).
56. **Târgu Lăpuș.** Monografia istorică a localității Târgu Lăpuș până la 1918 : (lucrare de grad didactic) / Liviu Miholca [manuscris].
57. **Tohat.** Tohat străveche vatră românească de sub Codru / Iulian Sălăjan. - Cluj Napoca : Editura Dragoș Vodă, 2000 (cota: II 40963).
58. **Tohat.** Feconda -Tohat străveche vatră de sub Codru maramureșean / Iulian Sălăjan. - Cluj Napoca : Editura Dragoș Vodă, 1998 (cota: II 39277).
59. **Tulghieș.** Tulghieș : monografia satului / Florian Sălăjeanu. - Baia Mare : Editura Maria Montessori, 2006.
60. **Vadu Izei.** Vadu Izei și Maramureșul : În țara satelor românești / Ioan Bolean. - Vadu Izei : OVR, 2002 (cota: II 44005).
61. **Valea Chioarului.** Monografia satului Valea Chioarului județul Maramureș / Gh. Zah. - Cluj Napoca : Romsver, 2001 (cota: II 46780).
62. **Valea Stejarului.** Valea Stejarului : studiu monografic și de geografie umană / Ioan Hotea - Sighetu Marmăției : Echim, 2005 (cota: DL 2006/70).
63. **Văleni.** Cuvinte despre satul meu – Văleni, Maramureș / Ioan Godja-Ou. - Sighetu Marmăției : Muzeul Maramureșului, 2002.

64. **Văleni.** Monografia generală a satului Văleni, județul Maramureș : lucrare de diplomă / Niculina Bufan, 1969 [manuscris].
65. **Vărai.** Monografia satului Vărai județul Maramureș / Gh. Zah. - Cluj Napoca : Romsver, 2002.
66. **Vișeu de Sus.** Între râuri : ghid turistic și monografie despre Vișeu de Sus / Mihali Nicoară. - Baia Mare : Editura Fundației Culturale „Zestrea”, 2001 (cota: II 41718).
67. **Vișeu de Sus.** Valea Vaserului, Vișeu de Sus : „Elveție” a Maramureșului / Man Vasile. - Cluj-Napoca : Editura Fundației Culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă”, 2005 (cota: II 31568).

ANEXA 2

Legislație cu referire la bunurile culturale mobile, ordonată cronologic

Sursă: Programul LEX EXPERT

1. **Ordonanța nr. 27 din 26 august 1992** privind unele măsuri pentru protecția patrimoniului cultural național - publicată în Monitorul Oficial 215/28 august 1992.
2. **Ordonanța nr. 68 din 26 august 1994** privind protejarea patrimoniului cultural național - publicată în Monitorul Oficial 247/31 august 1994.
3. **Legea nr. 41 din 24 mai 1995** pentru aprobarea Ordonanței Guvernamentale din 26 august 1994 privind protejarea patrimoniului cultural național - publicată în Monitorul Oficial 105/30 mai 1995.
4. **Ordinul nr. 1248 din 12 noiembrie 1996** pentru aprobarea Normelor metodologice privind criteriile unice de clasare a bunurilor culturale mobile care fac parte din patrimoniul cultural național - publicat în Monitorul oficial 322/4 decembrie 1996.
5. **Ordonanța nr. 24 din 21 august 1997** pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernamentale nr. 68/1994 privind protejarea patrimoniului cultural național - publicată în Monitorul Oficial 206/25 august 1997.
6. **Ordinul nr. 2035 din 18 aprilie 2000** pentru aprobarea Normelor metodologice privind evidența, gestiunea și inventarierea bunurilor culturale deținute de muzee și colecții publice - publicată în Monitorul Oficial 470/27 septembrie 2000.
7. **Legea nr. 182 din 25 octombrie 2000** privind protejarea patrimoniului cultural național mobil – publicată în Monitorul Oficial 530/27 octombrie 2000.
8. **Ordinul nr. 2008 din 12 februarie 2001** pentru aprobarea Normelor de acreditare a conservatorilor și restauratorilor - publicat în Monitorul Oficial 114/6 martie 2001.
9. **Ordinul nr. 2053 din 17 mai 2002** pentru aprobarea Normelor de clasare a bunurilor culturale mobile – publicat în Monitorul Oficial 349/24 mai 2002.
10. **Ordonanța de Urgență nr. 16 din 27 martie 2003** pentru modificarea și completarea Legii 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil – publicată în Monitorul Oficial 232/5 aprilie 2003.
11. **Hotărârea nr. 1546 din 18 decembrie 2003** pentru aprobarea Normelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate - publicată în Monitorul Oficial 58/23 ianuarie 2004.
12. **Hotărârea 1420 din 4 decembrie 2003** pentru aprobarea Normelor privind comerțul cu bunuri culturale mobile - publicată în Monitorul Oficial 900/16 decembrie 2003.
13. **Hotărârea nr. 216 din 20 februarie 2004** pentru aprobarea Normelor privind autorizarea laboratoarelor și a atelierelor de conservare și restaurare - publicată în Monitorul Oficial 196/5 martie 2004.
14. **Hotărârea nr. 518 din 7 aprilie 2004** pentru aprobarea Normelor metodologice privind exportul definitiv sau temporar al bunurilor culturale mobile - publicată în Monitorul Oficial 370/28 aprilie 2004.
15. **Legea nr. 105 din 7 aprilie 2004** pentru modificarea Legii nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil - publicată în Monitorul Oficial 320/13 aprilie 2004.
16. **Legea nr. 314 din 28 iunie 2004** privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 16/2003 pentru modificarea legii nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil - publicată în Monitorul Oficial 577/20 iunie 2004.
17. **Hotărârea nr. 1898 din 4 noiembrie 2004** pentru completarea art. 8 din Normele privind exportul definitiv sau temporar al bunurilor culturale mobile, aprobată prin Hotărârea Guvernamentală nr. 518/2004 - publicată în Monitorul Oficial 1069/17 noiembrie 2004.
18. **Legea 488 din 28 decembrie 2006** pentru modificarea și completarea Legii nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil - publicată în Monitorul Oficial 10/8 ianuarie 2007.
19. **Ordinul nr. 222 din 17 mai 2006** privind completarea art. 1 din anexa la Ordinul nr. 2008/2001 pentru aprobarea Normelor de acreditare a conservatorilor și restauratorilor - publicată în Monitorul Oficial 515/14 iunie 2006.

20. **Ordinul nr. 2258 din 19 iunie 2006** pentru modificarea și completarea Normelor metodologice privind evidența, gestiunea și inventarierea bunurilor culturale deținute de muzee, colecții publice, case memoriale, centre de cultură și alte unități de profil, aprobate prin Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2035/2000 - publicată în Monitorul Oficial 629/20 iulie 2006.

ANEXA 3

ALFABETUL CHIRILIC					
FORMA	VALOARE FONETICĂ	VALOARE NUMERICĂ	FORMA	VALOARE FONETICĂ	VALOARE NUMERICĂ
Иа	a	1	Кк	c,k	20
Бб	b		Лл	l	30
Вв	v	2	Мм	m	40
Гг	g	3	Нн	n	50
Дд	d	4	Оо	o	70
Ее	e	5	Пп	p	80
Жж	j		Рр	r	100
Зз	dz	6	Сс	s	200
Ии	z	7	Тт	t	300
Іі	i	8	Уу	u	400
	i	10	Ѣѣ	ea	
Юю	iu		Фф	f	500
Мм	ia		Хх	h	600
Ее	ie		Ѡѡ	o	800
Аа	ia,ea		Щщ	st	
Жж	i		Цц	t	900
Зз	cs	60	Чч	č	90
Ψψ	ps	700	Шш	š	
Θθ	th,ft	9	Ъъ	ă,ü	
Υυ	i,u	400	Ыы	ı,ü	
Ѧѧ	in		Ьь	ă,ü,j	
Цц	g		Ѣѣ	ea	

ANEXA 4

Literale folosite drept cifre

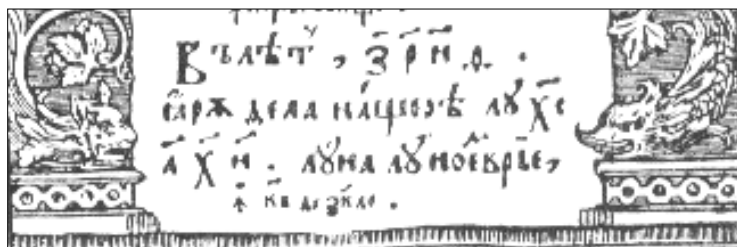
ā 1.	šī 16.	ȳ 400.
ē 2.	žī 17.	φ 500.
ī 3.	hī 18.	χ 600.
ā 4.	ī 19.	ψ 700.
ē 5.	k 20.	ω 800.
š 6.	l 30.	ц 900.
ž 7.	m 40.	*ā 1000.
h 8.	n 50.	*k 2000.
ī 9.	ž 60.	*ī 3000.
ī 10.	o 70.	*ā 4000.
āī 11.	p 80.	*ē 5000.
kī 12.	č 90.	*š 6000.
īī 13.	ř 100.	*ž 7000.
āī 14.	č 200.	*h 8000.
ēī 15.	t 300.	*ī 9000.

ANEXA 5

Calcularea anilor

Exemplu.

Fie Pogribania preoților, Târgoviște, 1650. Avem următorul fragment din pagina de titlu, reprodus după Bibliografia Românească Veche, tom I, p. 175:

Folosind Anexele 3 și 4, putem translitera:

„Văleat **7159**. / iară de la Nașterea lu Hs / **1650**. Luna lu noembrie, / în 25 de zile.”

Observație. Diferența dintre anii de la Zidire și cei de la Nașterea lui Iisus Hristos este de 5509 sau 5508, ținându-se cont de modificările calendarului și de faptul că anul bisericesc începe la 1 septembrie.

Afișul expoziției „Istoria bibliotecii în imagini și documente”

STABILIREA VEDETEI DE AUTOR ÎN CAZUL PSEUDONIMELOR

Sorina BERETEAN

În biblioteca noastră, s-a constatat că cele mai frecvente căutări efectuate de către cititori, în bazele de date sau în cataloagele clasice, se fac după: autorul lucrării, titlul lucrării și domeniu.

Se întâmplă adeseori ca, pe pagina de titlu, să apară un nume al lucrării, iar pe copertă să apară un alt titlu, asemănător. Se poate, de asemenea, să apară numele autorului sub o formă pe care, în biblioteconomie, o numim „nepreferată”. De aceea, deoarece programul TINLIB, cu care lucrăm la prelucrarea documentelor, ne permite acest lucru, furnizăm cititorului cât mai multe informații, cum ar fi: titluri paralele, titluri alternative, forme nepreferate ale vedetei de autor, pseudonime.

Pseudonimele sunt un subiect care ne-a creat, de multe ori, probleme. De aceea, doresc să dau câteva exemple deosebite pe care le-am întâlnit, precum și să arăt modul de rezolvare adoptat de noi, fără a avea pretenția că soluțiile noastre sunt cele mai corecte.

În cazul pseudonimelor, la alegerea vedetelor, am ținut cont de câteva lucruri:

- Există reguli de catalogare pentru aceste cazuri, cu exemple de aplicare, dar, de multe ori, acestea sunt niște cazuri mai simple.
- Cititorii nu știu întotdeauna că un anumit nume este pseudonimul cuiva.
- Adesea, nici bibliotecarul nu are surse de informare (sau nu avea la momentul prelucrării documentului) din care să afle că numele autorului, în forma de pe carte, este un pseudonim.

Pentru ieșirea din impas, am profitat de facilitățile și câmpurile oferite de programul TINLIB.

La vedeta de autor, respectiv câmpul **Autor**, avem câteva subcâmpuri de care ne folosim frecvent:

Nume, prenume: aici trecem vedeta stabilită de noi (consacrată);

Cunoscut ca: punem o altă vedetă, în situația în care un autor are lucrări sub diferite nume, niciunul din ele neputând fi considerat nepreferat;

Forma nepreferată: înregistrăm variante ale numelui cu care autorul s-a semnat pe diferite lucrări, dar care nu pot fi folosite ca vedete. Ele vor apărea, în lista de autori, cu o steluță în dreptul numelui (asteriscul atenționând că acestea nu sunt considerate vedete).

Mai sunt câteva câmpuri, pe care le completăm doar când considerăm că informațiile respective ar fi utile (dacă dau mai multe detalii despre autor sau dacă ne ajută să-l deosebim de un alt autor, cu același nume).

La **Note** trecem informații legate de modul în care am obținut unele informații despre persoana respectivă, despre pseudonime, despre sursele de informare.

Putem întâlni situația în care un autor este cunoscut prin mai multe pseudonime. Catalogatorul selectează unul dintre aceste nume, ca vedetă uniformă. Celelalte forme onomastice pot fi tratate ca variante ale numelui. În anumite cazuri, Agenția bibliografică poate stabili mai multe vedete uniforme (când cineva publică sub mai multe pseudonime sau scrie atât într-o calitate oficială, cât și ca autor particular).

Sunt prezentate în continuare câteva exemple din baza noastră de date:

Valeriu Anania și Bartolomeu, arhiepiscop

- **Anania, Valeriu**

Nume, Prenume: *Anania, Valeriu*

Cunoscut (•) ca: Bartolomeu, arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului

Cunoscut (•) ca: bibliotecar

Forma nepreferată: Anania, Bartolomeu Valeriu

Domeniu de afirmare: scriitor și teolog. Arhimandrit. Director al Institutului Biblic din București. Paroh la Detroit 1965-1976. Premiul Uniunii Scriitorilor (1982).

Funcții (la data înregistrării): mitropolit

Data nașterii: 18.03.1921

Locul nașterii: Glăvile (Vâlcea)

Autor al -

Carte: Adânc pe adânc: sacerdoțiu liric: din creația poetică a clerului ortodox român de azi

Carte: Amintirile peregrinului Apter

Carte: Anamneze : [poezie]

Carte: De dincolo de ape: pagini de jurnal și alte texte

...

- **Bartolomeu, arhiepiscop**

Nume, Prenume: *Bartolomeu, arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului*

Cunoscut (•) ca: Anania, Valeriu

Autor al -

Carte: Atelier biblic: caiete de lucru

Carte: Cartea deschisă a Împărăției: o însoțire liturgică pentru preoți și mireni

Editor al -

Carte: Latinitate și ortodoxie

Responsabilitatea editorului: pref.

Carte: Cartea profetului Daniel și ale celor doisprezece profeți mici...

După cum se vede, fiecare vedetă uniformă ne face trimitere la cealaltă și, sub fiecare din ele, găsim numai lucrările scrise sub respectiva vedetă.

2. Vágó Csaba și pseudonimele sale pe domenii

Din câte am aflat noi, Vágó Csaba este un autor maghiar, care semnează romane, cu diferite pseudonime, de formă engleză. Cu pseudonimul feminin Hunter Sally, semnează romane polițiste, pe profil medical. Cu pseudonimul masculin Peiper Joachim, semnează romane legate de războaiele mondiale. Sub pseudonimul Growe, Eric nu avem lucrări în biblioteca noastră. Deci, în cazul acestui autor, fiecare pseudonim dă o intrare în catalog.

- **Vágó Csaba**

Nume, Prenume: *Vágó Csaba*

Cunoscut (•) ca: Growe, Eric, pseud. (Vágó C.)

Cunoscut (•) ca: Hunter, Sally, pseud. (Vágó C.)

Cunoscut (•) ca: Peiper, Joachim, pseud. (Vágó C.)

Note: Cele trei sunt pseudonime, Growe este găsit pe Internet.

- **Growe, Eric**

Nume, Prenume: *Growe, Eric, pseud. (Vágó C.)*

Cunoscut (•) ca: Vágó Csaba

- **Hunter, Sally**

Nume, Prenume: *Hunter, Sally, pseud. (Vágó C.)*

Cunoscut (•) ca: Vágó Csaba
 Autor al -
 Carte: A medikus
 Carte: Hisztéria

• **Peiper, Joachim**

Nume, Prenume: *Peiper, Joachim, pseud. (Vágó C.)*
 Cunoscut (•) ca: Vágó Csaba
 Autor al -
 Carte: A Führer orozslánja

Cineva care a citit ceva de acest autor, descoperă, astfel, că mai sunt și alte lucrări ale acestuia, apărute sub diferite pseudonime.

3. *Nemere István: scriitorul cu cel puțin 30 de pseudonime*

Acest scriitor maghiar a reprezentat, pentru noi, o situație extrem de interesantă. Având, la un moment dat, o nelămurire, am apelat la Internet și am avut o mare surpriză: Nemere Istvan este un autor maghiar care și-a publicat lucrările folosind 30 (din alte surse chiar 36) de pseudonime, în general nume englezești, de bărbați și de femei, dar și nume maghiare. A scris lucrări de istorie, romane de dragoste, polițiste, science-fiction, cărți pentru copii și multe altele, așa cum multe sunt și pseudonimele, precum și locurile de muncă extrem de diverse pe care le-a avut. În baza noastră de date, apar doar câteva din aceste pseudonime. Urmează să facem completările necesare, astfel ca, atunci când un cititor va dori să citească ceva de acest autor, să fie „trimis” către toate pseudonimele autorului. Pentru a vă face o imagine despre aceste pseudonime, pe care noi le-am găsit întâmplător, intrigați de faptul că numele autorului are rezonanță englezească, iar lucrările sunt în limba maghiară și nu au traducător, voi enumera câteva:

Alissa Altamira	Angela Preston	Bíró Dániel
Anton de Saint-Etienne	Daniel Florion	Henry Hamilton
Klaus von Lottinge	Chris Brandt	Melissa Moretti
Niegel Forest	Mack Maloney	Lilly Seymour
Steve Nording	Vanessa Wilmon	Maria Messina
Palma Patton	Norbert Dax	Paul Patrick ...

4. *Fernando Pessoa*

Este un caz diferit de cel de mai sus, așa că a și fost tratat altfel. Deși a semnat cu mai multe nume, scriitorul portughez a ținut să se știe că acestea sunt doar pseudonime. Cel puțin la edițiile în limba română, pe carte, este trecut numele real al autorului și doar în paranteză apare și pseudonimul.

Nume, Prenume: Pessoa, Fernando
 Forma nepreferat•: Caeiro, Alberto
 Forma nepreferat•: Campos, Alvaro de
 Forma nepreferat•: Reis, Ricardo
 Forma nepreferat•: Soares, Bernardo
 Domeniu de afirmare: poezie portugheză

Note: a scris sub mai multe pseudonime, menționate la forme nepreferate

Autor al -

Carte: Bancherul anarhist : [roman]

Carte: Odes e outros poemas = Ode și alte poeme

5. *Antoine B. Daniel – Trei autori într-un singur nume!*

În baza de date, apare:

Nume, Prenume: Daniel, Antoine B. (pseud.)

Cunoscut (•) ca: Audouard, Antoine

Cunoscut (•) ca: Baltassat, Jean-Daniel

Cunoscut (•) ca: Houette, Bertrand

Note: Este pseudonimul sub care s-au reunit cei trei autori ai seriei Inca:

Bertrand Houette, Antoine Audouard, Jean-Daniel Baltassat

Autor al -

Carte: Aurul din Cuzco : [roman]

Carte: Machu Picchu, cetatea secretă

Carte: Prințesa soarelui : [roman]

Deci, nu avem un autor, ci trei. Este vorba de un pseudonim colectiv. Numele Antoine B. Daniel îi reunește pe romancierul Jean-Daniel Baltassat și istoricul Bertrand Houette, cu scriitorul și editorul Antoine Audouard, pentru a semna seria Inca, apărută în anul 2001. Fiecare din cei trei are și lucrări separate. Se pare că ei s-au asociat sub acest pseudonim doar pentru a scrie romanele din seria Inca. De aceea, am pus vedeta Daniel, Antoine B., sub care au scris lucrările de mai sus, iar numele lor le-am trecut la *Cunoscut ca*, deoarece au și lucrări individuale.

6. *Pseudonimele de scenă*

Pentru că biblioteca noastră are și o bogată bază de date audio-video, un alt subiect de discutat ar fi pseudonimul de scenă, adică pseudonimul folosit de un actor, sau un interpret.

Interpreții folosesc rareori un pseudonim pentru a se ascunde. Noul nume este gândit pentru a construi un personaj îmbunătățit, distinct, aflat în atenția publicului. În unele cazuri, ajută interpretul să separe viața personală de aceea a personajului public. În multe cazuri, numele de scenă a fost ales numai datorită faptului că unui director de studio nu i-a plăcut numele real al actorului. Astăzi, cel mai obișnuit motiv al unui interpret de a-și alege un pseudonim este acela că altcineva a ajuns deja faimos cu acel nume. Asociațiile creatorilor au stabilit reguli pentru folosirea numelor deja înregistrate, refuzând să permită folosirea unui nume deja folosit. Cei mai mulți artiști hip-hop preferă să folosească pseudonime care sunt derivate ale propriului nume.

În baza noastră de date găsim câteva exemple:

- Pseudonimul *Big Joe Williams* în locul numelui real **Joe Lee Williams**;
- Pseudonimul *Cozy Cole* în locul numelui real **William Randolph Cole**;
- Pseudonimul *Johnny Paris* în locul numelui real **Pocisk John**.

Nu voi insista asupra acestor cazuri, deoarece, pseudonimul fiind de tipul: nume, prenume, vedeta s-a stabilit după normele clasice, făcând o trimitere la numele real al vedetei. În felul acesta, fanii artistului află și numele real al vedetei.

Concluzia este că, indiferent de modul în care tratăm vedeta uniformă și pseudonimele, într-un index, într-o bază de date bine pusă la punct, cititorul trebuie să găsească toate formele numelui persoanei, fie că sunt forme preferate, sau nepreferate. Pe oricare din ele o va găsi prima, sistemul informatic trebuie să-l călăuzească și către celelalte forme.

BIOBIBLIOGRAFIA PERSONALITĂȚILOR – COMPONENTĂ ESENȚIALĂ A BIBLIOGRAFIEI LOCALE. MODURI DE ABORDARE

Laura TEMIAN

Încă de la înființarea sa, **Compartimentul Bibliografic** al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” și-a stabilit un plan de activitate în care rolul principal era atribuit constituirii bazei de date cu referire la Maramureș. Această bază de date s-a dezvoltat concomitent pe mai multe nivele: un catalog sistematic (informații privitoare la viața județului, așa cum este reflectată în cărți, ziare, reviste și alte materiale tipărite, precum și pe discuri, casete, filme, fotografii etc.), un catalog „localia” (informații referitoare la localitățile actuale ale județului, dar și la cele dispărute sau aparținând actualmente altor județe), un

catalog „personalia” (informații despre viața și activitatea personalităților din județ), un catalog al tipăriturilor locale și o cronică a evenimentelor importante care au avut loc în județ, fișe adnotate cu trimiteri la sursa bibliografică.

Cele mai bogate informații bibliografice s-au adunat în catalogul sistematic, iar cele mai solicitate au fost cele referitoare la personalități. De aceea, compartimentul Bibliografic și-a stabilit, la capitolul priorități, realizarea materialelor bibliografice de prezentare a activității și operei personalităților.

I. Metodologia elaborării biobibliografiilor (cu referiri la personalitățile locale) – Un punct de vedere –

Bibliografia de tip „Personalialia” este parte componentă a bibliografiei locale. Ea grupează și evidențiază operele unor personalități care s-au dedicat cercetării în diferite domenii ale activității umane, indiferent dacă tratează sau nu fenomene

observate sau petrecute în județul cercetat. O prezentare multilaterală a activității acestora permite cunoașterea nivelului atins de viața științifică și culturală a localității în care a activat la momentul respectiv.

1) Selectarea personalităților; criterii

În elaborarea biobibliografiilor este important să parcurgem următoarele etape: depistarea, înregistrarea și sistematizarea documentelor care conțin informații referitoare la personalități.

Într-o primă etapă, în fața bibliografului se pune problema selectării personalităților **locale**. Criteriile unanim acceptate de bibliografi sunt:

- personalități care s-au născut pe teritoriul județului sau care au trăit aici în perioada copilăriei și tinereții, dar care nu au scris despre locul natal;

- personalități care s-au născut și au trăit în județ, au avut o activitate deosebită sau au scris despre locurile natale;

- personalități care s-au născut în județ, dar au trăit și au avut o activitate deosebită în alte zone ale țării sau în diaspora;

- personalități care s-au născut în alte județe, au activat temporar în județ sau au scris despre Maramureș.

Pentru personalitățile consacrate nu se ridică probleme dificile de informare. Lucrările de referință privind viața și

activitatea acestora au fost consemnate de-a lungul timpului în diverse instrumente de informare.

Probleme se ridică în legătură cu alte categorii de personalități:

- cei născuți într-un județ, dar stabiliți de mult timp împreună cu familia în alte județe și care au căpătat notorietate prin activitatea politică, științifică, economică desfășurată în zonele respective;

- cei care activează sau au activat în diaspora, activitatea lor desfășurată acolo nefiind înregistrată în țară sau a fost înregistrată parțial.

Pentru aceste categorii, informațiile sunt insuficiente, incomplete și cu siguranță vor fi fiind nume de personalități nedepistate deoarece nu le cunoaștem încă activitatea, după cum avem semnalate ocazional nume de personalități cărora nu le cunoaștem adresa sau locul de muncă pentru a primi informațiile necesare despre activitatea lor.

Dificilă este apoi stabilirea criteriilor conform cărora o persoană, care-și

desfășoară activitatea în contemporaneitate, intră în categoria „personalități”.

S-a hotărât să fie selectate acele persoane care au îndeplinit una dintre condițiile următoare:

- au publicat cel puțin un volum;

- s-au impus printr-o activitate profesională deosebită, fiindu-le recunoscută contribuția la nivel județean, național (jurnaliști, personalități clericale, avocați, economiști, medici, ingineri, arhitecți, sportivi, artiști plastici ș.a.);

- și-au dobândit notorietatea printr-o altă activitate decât cea profesională (politicieni, editori, dirijori, publiciști, scriitori, artiști) servind interesele comunității;

- au publicat multe studii în reviste (literare sau de specialitate) din țară sau din străinătate, în antologii și care, în perspectivă, pot fi tipărite în volum. Este categoria „în așteptare”.

2) Constituirea bazei de date; surse de informare

Etapei de stabilire a criteriilor de apartenență la categoria „personalități” îi urmează munca migăloasă de cercetare a tuturor documentelor deținătoare de informații, sursele primare și cele secundare de care dispune fondul bibliotecii. În funcție de posibilitățile de depistare a acestora, precum și de însemnătatea sau valoarea lor informativă, biobibliografia se poate realiza pe principii selective sau poate tinde spre exhaustivitate.

Informațiile bibliografice curente au fost fișate, înmagazinate și organizate folosind următoarele surse:

- presa locală și centrală (în limita abonamentelor);

- alte publicații din achiziția curentă: pliante, cataloage, programe RTV - cu referire la viața și activitatea personalităților;

- documentele audio-video: benzi înregistrate, discuri, casete, fotografii, portrete, tablouri, postere, afișe, filmări la activități diverse ale personalităților reprezentative, ocazii unice, irepetabile;

- documentele oficiale și alte publicații ale consiliilor (decrete, hotărâri), documentele alegerilor sunt deosebit de importante pentru a evidenția activitatea politicianilor, primarilor și prefecților, după cum deosebit de importante sunt documentele organizațiilor politice, cu sublinierea că bibliotecarul trebuie să aibă o atitudine de neutralitate politică totală;

- cărți și studii monografice;

- fondul de referință: dicționare (generale și de personalități), lexicoane, istorii pe domenii, enciclopedii, ghiduri, antologii, biobibliografii, biografii, volume omagiale, memorii, anuare;

- tipăriturile editate în județ (dar și în alte zone): foi volante, afișe, cataloage de expoziții, programe de sală, prospecte, autografe, invitații diverse, necroloage etc.;

- materiale arhivistice: acte, documente, scrisori, mss.

De un real folos se dovedește a fi schimbul interbibliotecar de informații (îndeosebi între bibliotecile din județele

limitrofe) cu privire la viața și activitatea unor personalități comune (ex. născute în Maramureș dar stabilite în alt județ sau născute în alt județ și stabilite la noi).

Pentru a obține informații despre personalități, în afara surselor amintite a fost întocmit un chestionar care a fost trimis persoanelor în viață (acelora cărora le-am depistat adresa) sau unor membri trăitori din familie (pentru cei decedați) sau chiar

prietenilor, cunoscuților care ar fi putut furniza informații reale, precise. Acest chestionar a fost răspândit la bibliotecile comunale și orășenești din județ, la instituțiile din oraș și a fost popularizat în presa locală. Chestionarul a fost deschis oricăror completări din partea celor vizați.

(În cazuri de excepție datele personale pot fi completate și din registrele de stare civilă sau din registrele bisericești.)

3) Organizarea materialului pe suport tradițional

Transcrierea datelor, a informațiilor, s-a făcut inițial pe fișe bibliografice, ceea ce a oferit posibilitatea mănuii rapide a materialului și completarea acestuia și în cursul organizării, dar și sub forma listelor bibliografice, cu respectarea normelor: ISBD.

Pentru a pune la dispoziția beneficiarului informații rapide și directe, s-a folosit descrierea analitică prin adnotări (generale sau specializate, scurte ori dezvoltate), care au completat informațiile oferite de descrierea bibliografică.

Organizarea materialului este una dintre etapele importante în elaborarea lucrării. În funcție de personalitatea alcătuitorului, organizarea materialului poate lua diverse forme, se pot încerca variante noi față de formele clasice sau față de altele încercate până atunci, obligatoriu fiind doar ca organizarea să se facă după o schemă clară, ușor accesibilă celui care folosește lucrarea.

Într-o primă fază, pe parcursul cercetării, fișele adunate au fost organizate în fișierul „personalia”, un fișier deschis, cu divizionare marcând:

OPERA

I. Volume (cronologic):

- ediția I
- reeditările
- traduceri în alte limbi
- recenzii la fiecare volum (cronologic)

II. Volume traduse din alte limbi

III. Volume în colaborare cu alți autori

IV. Volume în care autorul apare ca redactor,

traducător, prefăcător, ilustrator etc.

V. Lucrări apărute în volume, antologii, culegeri

VI. Lucrări apărute în periodice

VII. Interviu, dezbateri, colocvii

VIII. Manuscrise

IX. Corespondență

XI. Înregistrări audio și video

REFERINȚE DESPRE VIAȚĂ ȘI ACTIVITATE

I. Volume

II. Studii - în volume

- în periodice

III. Corespondența altor personalități despre...

ICONOGRAFIE

INFORMAȚII FACTOLOGICE

- fișe cu diverse însemnări biografice (data și împrejurarea debutului, viața de familie, data de căsătorie, evenimente deosebite: lansări de carte, vernisaje, premiere, premii - când, de ce; opere de artă dedicate (portrete, sculpturi - când, de cine), fișe cu citate semnificative (fragmente din operă sau aprecieri critice despre autor și operă), pseudonime folosite, adresă, asociații din care a făcut parte etc.

Organizarea materialului în cadrul divizionarelor se poate face: alfabetic, sistematic sau tematic, cronologic, noi preferând criteriul sistematico-alfabetic.

Tipurile de fișe folosite pentru catalog au fost fișele de înregistrare, fișele adnotate (formale sau referative) și fișele cu informații factologice.

4) Organizarea materialului în format electronic – programul TINLIB

Inițial a fost creată o bază de date care permite stocarea, completarea ulterioară și apoi regăsirea rapidă a informațiilor cu referire la o personalitate locală și care permitea operațiuni de actualizare: adăugare, modificare, ștergere de înregistrări; de asemenea permitea consultarea bazei de date cu afișare pe ecran sau la imprimantă.

Informațiile bibliografice din fișierul text al calculatorului au fost completate cu informații biografice referitoare la personalitatea respectivă (data nașterii și morții, studii, domeniile în care s-a afirmat, debutul, pseudonime, alte activități prin care s-a impus, premii obținute etc.).

Datele biografice și bibliografice introduse în memoria calculatorului au permis obținerea, la cerere și în timp foarte scurt, a informațiilor cu referire la autor: date biografice, domeniul în care a activat,

bibliografii ordonate alfabetic, sistematic, cronologic, referințe critice despre autor și operă, numărul exemplarelor existente în sediul bibliotecii din titlurile unui autor (cu cotă și număr de inventar), titlurile reeditate.

În anul 1996 s-a realizat rețeaua de informatizare a bibliotecii și a fost instalat programul TINLIB. Începând cu anul 2001, compartimentul bibliografic a demarat acțiunea de prelucrare bibliografică în acest program, care a fost îmbunătățit și adaptat la cerințele bibliografiei locale.

Modulul CATALOGARE, meniul BIBLIOGRAFIE LOCALĂ, submeniul PERSONALITĂȚI LOCALE, prin câmpurile deschise, permit înregistrări de autor variate și bogate și, ceea ce este mai important, permit bibliografului să creeze noi vedete de subiect care-i facilitează grupări din cele mai neașteptate.

5) Forme redactate de biobibliografii

1) Fișa biobibliografică - este cea mai simplă formă redactată a unei biobibliografii și are un caracter de semnal, de publicitate.

Lansarea unei cărți, premiera unui spectacol, a unei piese de teatru, vernisarea unei expoziții poate servi ca pretext pentru publicarea unei fișe biobibliografice despre autor și operă. Dacă autorul are multe lucrări editate, se poate face o selecție tematică (se aleg lucrările care au aceeași temă cu noua lucrare), cronologică (evidențind creațiile ultimilor ani) sau valorică (volumele premiate).

Fișele biobibliografice cu caracter publicitar pot avea forme foarte simple: foaie volantă, fluturaș, semn de carte - deosebit de atractive pentru copii și adolescenți.

În cadrul acțiunilor organizate de biblioteca județeană în colaborare cu școlile din oraș, cele mai frecvente sunt momentele aniversare sau comemorative.

Cu clasele I-VIII, anual, marcăm ziua de naștere a patronului spiritual al bibliotecii „Petre Dulfu”. Cu acest prilej, în programul de manifestări tipărit și difuzat elevilor, este prezentată o scurtă notă biografică și bibliografică a scriitorului și o poezie

semnificativă sau un citat din operă care să suscite interesul copiilor.

Pentru elevii mai mici (I-IV) informațiile oferite cu acest prilej sunt sumare și prezentate mai atractiv, sub forma unui semn de carte sau fluturaș. În realizarea acestora, un rol decisiv are desenul, culoarea și limbajul adecvat vârstei, toate fiind menite a atrage copilul spre lectura operei scriitorului respectiv.

2) Pliantul monografic cuprinde momentele semnificative ale vieții, activitatea curentă și o bibliografie selectivă. A fost realizat cu succes la aniversările și la lansările de carte ale unor scriitori: Augustin Cozmuța, V. R. Ghenceanu, Săluc Horvat ș.a.

3) Biobibliografia, în formă selectivă sau deschisă, presupune o elaborare mai complexă.

Pentru o personalitate consacrată, a cărei viață și activitate s-a încheiat, se poate realiza o biobibliografie ce tinde spre exhaustivitate. Informațiile pot fi prezentate în totalitate, tot ce s-a adunat până la data respectivă, sau pot fi selectate pentru a fi marcat doar un segment al vieții și activității, spre exemplu legat de trecerea sau petrecerea

unei perioade de timp într-un județ. Forma și volumul unei biobibliografii depinde de scopul pe care și-l propune bibliograful: de-a face o informare rapidă asupra vieții și activității personalității sau de a o prezenta în toată complexitatea.

Partea biografică, așezată în fața bibliografiei poate fi prezentată divers:

- repere biografice (data nașterii, anii de școală, debut, realizări deosebite, data morții);
- tabel cronologic urmărind toate etapele vieții;
- studiu biografic prezentat de un specialist, un membru al familiei, un prieten, un coleg bun cunoscător al vieții personalității prezentate.

În cazul biobibliografiilor de întindere mai mare, aparatul informativ are un rol deosebit – indicele de nume (autori, persoane), indicele de subiecte sau indicele geografic facilitând munca cercetătorului.

Biobibliografiile, de întinderi și cu tendințe variate, acoperă o mică parte din necesitățile de informare locală, de unde și preferința pentru alcătuirea dicționarului biobibliografice.

4). Dicționarul biobibliografic este o lucrare ce poate fi concepută în modalități diferite, fie ca o simplă lucrare de informare asupra personalităților locale, de tipul calendar sau dicționar biografic, fie o lucrare selectivă - de referințe bibliografice.

Lucrarea „*Autori maramureșeni. Dicționar biobibliografic*”, 618 p. cu portr., a fost editată în anul 2000. Pentru acest prim volum au fost selectate 234 nume de creatori din domeniile literatură, lingvistică, folclor, monografii, biografii. Structura lucrării reproduce organizarea materialului din fișierul clasic (descriș mai sus), informațiile factologice servind prezentării biografiei, la care s-a atașat și o fotografie, iar la final s-au adăugat: indicele de nume de persoane, indicele de localități, bibliografia selectivă.

Pentru volumele următoare vor fi selectate nume de creatori din alte domenii.

Pentru personalități contemporane, care trăiesc, care n-au fost încă incluse în dicționare enciclopedice, se pregătesc, aproape în fiecare țară, dicționare pentru nume de persoane purtând titlul „*Cine e?*”,

lucrări simple, de semnalare, fără pretenții de analiză critică, în care se dau liniile principale ale carierei, iar, dacă au scris, se indică și publicațiile personalităților respective. Aceste dicționare se completează mereu cu date „la zi” și constituie baza unor lucrări ample.

O formă intermediară, cu referințe minime, dar cu mare accesibilitate este ghidul biobibliografic (realizat după criteriile de elaborare ale ghidului bibliografic).

O biobibliografie selectivă este și Caietul biobibliografic, formă frecvent realizată în cadrul instituției noastre.

În anul 1992 a fost inițiată activitatea de elaborare și redactare a caietelor biobibliografice din ciclul „Personalități maramureșene”, seria „Aniversări / Comemorări”.

Au fost dedicate asemenea caiete unor personalități: Nicolae Breban, Alexandru Ivasiuc, Gheorghe Chivu, Victor Iancu, N. Steinhardt, Iosif Balla, V. R. Ghenceanu, Angela Buciu, P. S. Justinian Chira Maramureșeanul, Dorel Cherecheș ș.a.

5) Omagiul, considerat de Dan Simonescu „tipul superior și cel mai complet de bibliografie personală”, este o lucrare elaborată în amintirea unor personalități dispărute.

Cuprinde:

- o introducere biografică în care sunt amintite realizările profesionale, contribuții originale, premii obținute, reviste la care a colaborat, pseudonime, societăți și asociații din care a făcut parte;

- o parte informativ-bibliografică care cuprinde articolele scrise de specialiști cu privire la activitatea și viața lui științifică (așezate cronologic);

- cuvântări omagiale, studii scrise de prieteni, colegi, colaboratori, admiratori, elevi, cu amintiri de ordin biografic.

Bazată pe cercetarea biobibliografică, sfera unei asemenea lucrări poate fi deosebit de întinsă, în funcție de planul pe care și-l propune bibliograful. O astfel de lucrare – „*1 Decembrie 1918. Marea Unire și George Pop de Băsești*” – a fost dedicată marelui om politic la împlinirea a 75 de ani de la moarte și a 75 de ani de la înfăptuirea Marii Unirii.

Prezentarea vieții și activității a avut ca punct de plecare cel mai important eveniment istoric la care a luat parte, pe care l-a pregătit și la reușita căruia a avut o contribuție majoră - Marea Unire de la 1918. De aceea, partea I a lucrării evidențiază, cronologic, ideea de unitate națională în istoriografia română și fixează momentele istorice premergătoare Marii Uniri până la momentul 1918.

Partea a II-a a lucrării este dedicată lui George Pop de Băsești: data nașterii, familia, studii, activitatea social-politică și culturală, legăturile cu presa, cu ASTRA, cu

personalități marcante, acte de caritate, titluri onorifice, bibliografie selectivă, iconografie etc.

Subcapitolul 3 - *Locul nașterii* - a prilejuit, de asemenea, prezentarea unei scurte cronici - a satului Băsești. Toate momentele vieții și activității sunt bogat ilustrate cu citate de întindere variabilă, uneori este redată integral o cuvântare monumentală din parlament, o scrisoare, o apreciere făcută de contemporani sau o amintire, peste ani, a prietenilor și cunoscuților lui George Pop de Băsești.

II. Aspecte specifice redactării

În privința redactării biobibliografiilor trebuie, ca la orice studiu, să se respecte câteva cerințe:

- exprimarea clară, corectă din punct de vedere gramatical și stilistic;
- indicarea exactă și completă a surselor;
- folosirea informațiilor corecte și precise;
- descrierea concisă și unitară;
- orânduirea cronologică și logică a datelor;
- evitarea aprecierilor, evaluărilor personale din partea bibliografului;
- tehnoredactarea estetică, atractivă;
- uniformitate în cadrul redactării lucrării.

Bibliografia consultată

1. Auerbach, V. Bibliografia locală. În: Probleme de bibliografie, vol. 3, București, 1970, p. 175-204.
2. Călinescu, Constanța. „Personalii” în sistem publicitar. În: Comunicări și referate de bibliologie. Constanța, 1992, p. 28-33.
3. Georgescu-Tistu, N. Curs de Bibliologie. 1945-1946. București, 1946, p. 151-153.
4. Ionescu, Mircea. Bibliografia locală în preocupările bibliotecilor publice. În: Teoria și practica în biblioteconomie și informare documentară. București, INID, 1975, p. 36-39.
5. Simonescu, Dan. Bibliografia personală. În: Teorie și practică în biblioteconomie și informare documentară. București, INID, 1973, p. 7-12.
6. Șincai, Ana. Modalități de prelucrare a informațiilor. În: Studii de biblioteconomie și informare documentară, București, 1988, p. 9-25.
7. Theodorescu, Barbu. Istoria bibliografiei române. București, Fundația Regele Mihai I, 1945.
8. Vișinescu, V. Bibliografia marilor personalități. Structură. Criterii. Funcționalitate. În: Biblioteca, nr. 4, 1989, p. 15-17.

O LUME FĂRĂ CĂRȚI ȘI BIBLIOTECI

Ioana DRAGOTĂ

Anul acesta, pentru a marca Ziua Bibliotecarilor, personalul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” a organizat o plăcută întâlnire cu colaboratorii apropiați, întâlnire desfășurată sub genericul „Dacă bibliotecile n-ar exista”.

Scoasă din contextul sărbătoresc, întrebarea se circumscrie preocupărilor tot mai intense privind viitorul cărții, al lecturii și al bibliotecilor, într-o societate bulversată de impactul unei explozii tehnologice fără precedent.

De foarte multe ori, în dezbaterile pe această temă, simplificând nepermis de mult lucrurile, cartea este percepută ca fiind opusă calculatorului, calculatorul însemnând moartea lecturii (deși nu am reușit să înțeleg de ce lectura ar fi indisolubil legată de carte - codex tipărit).

Chiar dacă am exclus din start înțelesurile de: act oficial, scrisoare, deținere de cunoștințe, cartonaș folosit la jocurile de noroc, document de identitate etc. pe care le poate avea, cuvântul „carte” rămâne unul ambivalent - avem cartea-obiect (suportul) și cartea-conținut, de unde și nenumăratele expresii în care intervine, însemnând de fiecare dată puțin altceva: „a scrie o carte”, „e o carte interesantă”, „mi-a plăcut cartea”, „răsfoiesc o carte” etc.

Cu toate că suntem atât de obișnuiți cu acest cuvânt încât îl tratăm ca pe o noțiune elementară, am avut curiozitatea să cercetez definițiile din dicționare - fapt care nu m-a ajutat deloc. Am încercat, apoi, să aflu opiniile colegilor mei bibliotecari, ale prietenilor și ale cititorilor - diverse și interesante. Am fost de acord cu părerea că se poate scrie o carte despre „carte”, am realizat că așa nu mai pot termina articolul de față și mi-am promis că voi reveni cândva la acest subiect pentru a-l dezvolta. Menționez că nu am găsit deocamdată pe nimeni care să spună, cu mâna pe inimă, că poate separa cartea-obiect de cartea-conținut, așa cum face dicționarul nostru enciclopedic. Iată definiția incriminată: „*CARTE (lat. charta) 1. Reunire în volum a unui număr mai mare de 48 de file tipărite. Formatul c. poate fi in-folio, in-quarto, in-octavo etc. 2. p. ext. Scriere (cu conținut literar, științific, didactic etc.) a unui autor apărută în formă de carte.*”¹ Sinceră să fiu, nu mi se pare o definiție prea grozavă. Ba chiar nu-mi place deloc! Din punct de vedere al istoriei scrierii, cărți sunt și cele „manuscrise” și cele „scrise” pe tăblițe de lut sau de lemn, pe scoarță de copac, pe foi de palmier, pe suluri de papirus sau pergament, pe suport electronic sau cine știe ce se mai inventează chiar în momentul în care scriu aceste rânduri. Deja vorbim de audio-books și e-books - cărți audio și cărți electronice, cum ar veni. Cărți le numim și pe cele destinate copiilor, în care textului i se substituie succesiunea de ilustrații, pe cele cu imagini mobile și pe cele de colorat. (Am citit despre o carte-borcan cu titlul scris pe capac, de exemplu. Am văzut carte-nasture, carte-ceas!). Cu baremul de 48 de pagini, este exclusă din sfera de cuprindere aproape toată producția destinată preșcolarilor. Pe de altă parte, există suficiente reviste cu mai mult de 48 de pagini. Ce să mai zic de cartea Braille? Până și latinescul „charta” (din care provine „carte”) însemna mai mult, la vremea lui: „foaie de papirus, hârtie; scriere, operă”.² Așa că am cele mai serioase rezerve față de definițiile din

¹ Dicționar enciclopedic. Vol.1 : A - C. - București : Editura enciclopedică, 1993, p. 332. Mai cuminte, DEXI : Dicționar explicativ ilustrat al limbii române. - Chișinău : ARC, 2007, reunește cele două aspecte: „Scriere (literară, științifică, didactică etc.) tipărită și legată sau broșată în volum”, p. 303.

² Voichița Ionescu. Dicționar latin-român. - București: Orizonturi, 1993, p. 36.

dictionare. Singura abordare care mi-a plăcut (adică s-a potrivit cu ideile mele preconcepute) se găsește într-o ediție mai veche din Encyclopaedia Britannica. Până la urmă, cu bibliotecile virtuale și altele asemenea, cel mai greu va fi de stabilit granița dintre carte și non-carte căci, extinzând dincolo de margini, Universul întreg poate fi considerat o carte, în care Unicul scrie.

Cât despre mine, consider că acest cuvânt, „carte”, posedă, în cel mai înalt grad, calitatea de „cameleonism cultural” – adică își schimbă conținutul de la o etapă culturală la alta. (Îmi place să cred că sintagma „cameleonism cultural”, folosită cu acest înțeles, îmi aparține, deși există atât de puține șanse.) Așadar, în momentul de față, înțelesul comun al cuvântului „carte” e cel de codex tipărit, purtător de informații și/sau opere literare și discutăm (mult) dacă această „carte” poate dispărea sau nu (nu uitați că eu nu am nici un interes să dispară, pentru că așa m-am obișnuit să lucrez). Dacă e vorba de conținut, avem dovezi clare că, atâta timp cât omenirea are nevoie de informații și povești, găsește ea căile să le transmită – *cu* sau *fără* cărți. Iar dacă vorbim despre cartea-obiect, când aud „cartea (i.e. codex-ul) va supraviețui”, brusc îmi vine în minte imaginea unui scrib strângând la piept sulul de papirus și zicând: „papirusul nu va pieri niciodată” – pergamentul fiind considerat, la început, un material lipsit de eleganță, ca să nu mai vorbim de hârtie pe care, elitele, la apariția ei, o considerau un material de-a dreptul vulgar.

E foarte clar că nu știu ce se va întâmpla cu cărțile. Și așa se vorbește deja despre *implantarea* de cunoștințe, adică „scrierea” direct în minte, cum ar veni, când suportul este chiar creierul omenesc. Și atunci, cine știe ce înțeles îi va mai fi atribuit cuvântului „carte”.

Cât despre biblioteci, definirea lor nu ridică probleme prea mari: „*BIBLIOTECĂ (fr.) Instituție de cultură în care se adună, se organizează și se păstrează fonduri de publicații (cărți, reviste etc.) și manuscrise pentru a fi folosite de cititori.*”³ (Înțelesul cuvântului „carte” se modifică în timp, după cum am încercat să demonstrez până acum, iar acel „etc.” din paranteza definiției lasă loc unui șir nesfârșit de posibilități.)

Urmând evoluția suporturilor de informații, e de așteptat ca bibliotecile, în forma cunoscută astăzi, să dispară. (În ultimă instanță, Internet-ului îi lipsește doar partea cu „*se organizează*” pentru a corespunde pe deplin definiției de mai sus). Mai mult, într-o lume bântuită de spaimă – ne temem de microbi, de epidemii planetare, de propria fiziologie – împrumutul de obiecte, fie ele și cărți, are puține șanse de supraviețuire. Trebuie doar o „boală a cărții nebune” sau o „gripă bibliotecară” și aproape tot ce înțelegem în prezent despre activitatea de bibliotecă se va risipi ca un fum. Mă și mir că acquis-ul comunitar nu a prevăzut dezinfectarea cărților, cum se practică în statele (mai) civilizate, sau poate nu am ajuns noi la aplicarea acelor paragrafe. Problema banilor, care circulă și ei din mână în mână, se rezolvă cu ajutorul cardului, problema cărților se poate rezolva în lumea virtuală. În loc să le împrumuți poți să le descarci de pe Internet (download) și ai exemplarul tău sigur, curat, chiar scos la imprimantă (dacă îl dorești în formă tipărită, e o simplă chestiune de dotare tehnică).

Ce s-ar întâmpla dacă bibliotecile n-ar exista? Noi, ca bibliotecari, n-am exista, cu siguranță, dar lumea a mai cunoscut perioade fără biblioteci. Oscilez între primitivism și supercivilizație. Există și ideea utopică a omului devenit (într-o nouă etapă a evoluției sale) ființă perfectă.

Ray Bradbury, în „Fahrenheit 451”, imaginează o lume apocaliptică, din care cărțile sunt izgonite, în care omul este privat de libertatea de a gândi. Romanul se încheie, totuși, într-o notă optimistă: sunt oameni care se sustrag controlului diabolic, oameni care știu cărți pe de rost și le spun celorlalți, oameni-cărți. Concluzie: lumea fără cărți e Infernul.

La cealaltă extremă, Jorge Luis Borges (de remarcat că ambii autori fac referire la beletristică) credea că Paradisul are înfățișarea unei biblioteci. (Iată, am reușit să-l pomenesc pe Jorge Luis Borges, în pofida faptului că, după ce a fost citat excesiv, menționarea lui în materialele despre biblioteci și bibliotecari a ajuns să fie considerată loc comun, fiind apoi evitată cu snobism și ostentație. Dar nu am ce face. Aparțin unei generații contaminate borgesian. Și nici generațiile de după mine nu stau mai bine, pentru că ideile lui Borges despre

³ Dicționar enciclopedic, op. cit., p. 213.

cărți și biblioteci au amprentat modul în care vedem această mică fâșie a lumii⁴, au devenit bun cultural comun - fenomen pe care Borges însuși l-a descris magistral. Nu, categoric, nu pot scăpa ocazia de a-l pomeni pe Borges, cu atât mai mult cu cât, de ceva timp, nu-mi dă pace ideea că a avut și el rolul lui în decizia mea de a lucra într-o bibliotecă. Ce să mai zic de faptul că scriu acest articol cu tema pe care nu o mai numesc. Deja e prea mult!)

Cu toate acestea, eu cred (excluzând ideea raiului individual așa cum apare ea în „Hesperus” a lui I. P. Culianu) că Borges se înșală. În Paradis nu sunt biblioteci. Omul a născocit cărțile și bibliotecile pentru a umple cumva un gol imens, pentru a scăpa de urâtul care l-a copleșit *după* izgonirea din Rai.⁵

PROGRAMELE CULTURALE ALE BIBLIOTECII JUDEȚENE „PETRE DULFU” BAIA MARE

Gabriel STAN

Este deja de la sine înțeles faptul că bibliotecile de azi nu-și rezumă activitatea la constituirea, depozitarea și împrumutul de publicații, ci și-au câștigat un rol central în promovarea, susținerea și organizarea unei palete din ce în ce mai largi de manifestări culturale. Firește că nici biblioteca noastră nu face excepție de la acest trend, ci... dimpotrivă.

Iată care sunt Programele culturale pe care Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” le promovează și continuă să le înfăptuiască, (așa cum sunt prezentate în pliantul publicitar realizat de Laura Temian, director adjunct de specialitate), tehnoredactate de Firuța Șomcutean.

A. PROGRAME DE EDITARE

1. Premiile de excelență ale Bibliotecii Județene

Scopul: stimularea creațiilor de excepție din literatura și cultura Maramureșului

Criteriile de selecție:

- lucrări remarcate de specialiști în domeniu;
- promovarea valorilor culturale;
- cultivarea relațiilor pentru promovarea imaginii bibliotecii.

Realizări:

Vasile Radu Ghenceanu, *Complexul de egalitate*;
Lucian Perța, *Groapa cu a(muze): poeți maramureșeni parodiați*;
Gheorghe Pop, *Vocații filologice și educaționale*.

⁴ Notă ca să nu se supere maestrul: Dar ce tot vorbesc eu aici, chiar lumea-labirint și răsfrângerea ei în oglindă, în același timp!

⁵ Se pare că, din acest punct de vedere, mai apropiat îmi este Nichifor Crainic care afirmă: „Întreaga creație omească se naște din nostalgia paradisului” (Nostalgia paradisului. – București : Cugetarea – Georgescu Delafras, 1940, p. 346.)

2. Monografiile. Schițele monografice ale localităților din Maramureș

Scopul: - redimensionarea activității culturale a bibliotecilor publice;
- valorificarea tradițiilor culturale locale.

Criteriile de selecție:

- valoarea documentară;
- claritatea și concizia exprimării.

Realizări: Gheorghe Caia și Daniela Caia, *Rozavlea din Țara Maramureșului*.

3. Maramureșul perpetuu. Seriile: *Biblioteconomie*

Personalități maramureșene

Interferențe culturale

Restituirea istoriei

Un univers de excepție

Pagini contemporane

Debut

Scopul: - stimularea valorilor din domeniul istoriei, științei și tehnicii create de maramureșeni;
- sprijinirea debutului autorilor maramureșeni.

Criteriile de selecție:

- autori recomandați de specialiști în domeniu;
- lucrări apreciate în presa de specialitate.

Realizări:

Biblioteconomie

Corneliu Oneț, *Cartea cu autograf în colecțiile Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”*;
Maria Gârbe, *Publicații seriale maramureșene postdecembriste : (23 dec. 1989-23 dec. 2004)*.

Personalități maramureșene

Laura Temian, *Petre Dulfu. Contribuții biobibliografice și documentare*;
Nicolae Scheianu, Florin Pop, *Săluc Horvat 70: volum aniversar*;
Ana-Maria Brezovszki, *Activitatea lui Vasile Alecsandri pe tărâmul literaturii române*, Teza de doctorat a lui Petre Dulfu – traducere;
Ana-Maria Brezovszki, Ana Grigor și Florina Vanciu, *70 Victor Iancu* (caiet biobibliografic aniversar);
Ana-Maria Brezovszki, Florina Vanciu, *Andrei Mikola* (caiet biobibliografic aniversar);
Ana-Maria Brezovszki, Ana Grigor și Florina Vanciu, *Dorel Cherecheș* (caiet biobibliografic);
Ana-Maria Brezovszki, Ana Grigor și Florina Vanciu, *Nicolae Apostol : 65* (caiet biobibliografic aniversar);
Ana-Maria Brezovszki, Otilia Marinescu, *Valeriu Achim : 80* (caiet biobibliografic aniversar);
Otilia Marinescu, Ana-Maria Brezovszki, Laura Temian, *Vasile Radu Ghenceanu : 60* (caiet biobibliografic aniversar);
Otilia Marinescu, Ana-Maria Brezovszki, *Vida Gheza* (caiet biobibliografic aniversar).

Interferențe culturale

Teodor Ardelean, *Din Hiperboreea... în Iberia : Primele biblioteci românești din Spania*.

Restituirea istoriei

Corneliu Oneț, Angela-Monica Jucan (coordonatori), *Biruirea de sine:*

Volum omagial Mircea Vulcănescu
 Vasile Leschian, „Afirmarea”. *Studiu monografic*
 Ioana Dragotă, „Revista Catolică” a lui Vasile Lucaciu
 Ilie Gherheș, *Maramureșul între Dictatul de la Viena și Conferința de Pace de la Paris*;
 Valer Hossu, *Nobilimea Chioarului*.
Un univers de excepție
 Angela-Monica Jucan, „Patologia” lui Păcală sau *Simptomatologia sănătății*;
 Alec Portase, *Potecă spre Maramureș*
Pagini contemporane
 Vasile Gaftone, *Tranziția postcomunistă în Maramureș*;
 Ioan Șiman (antologator), *Săgeți ritmate: culegere de epigrame*.
Debut
 Victor Tecar, *Visul ca o pedeapsă*

4. Parteneriatul cu alte instituții și organizații culturale sau educaționale din Maramureș

Scopul: - susținerea vieții culturale maramureșene în toate compartimentele

Criteriile de selecție:

- lucrări deosebite, care contribuie la promovarea imaginii culturale a Maramureșului.

Realizări: *Memoria Ethnologica* (Centrul de Creație);

Marmația (Muzeul Județean);

Colecția Mica Bibliotecă de Artă (Muzeul de Artă);

Colegiul Vasile Lucaciu – Studiu monografic.

Laura Temian (coordonator), *Liceul din Șomcuta Mare – 50 : 1956-2006*

Lazăr Temian, *Lucian Blaga (1895-1961) : repere biografice și bibliografice pentru elevi*

Renașterea Șișeșteană (Asociația „Renașterea Șișeșteană”)

5. Parteneriatul româno-român

Scopul: - sprijinirea valorilor românești aflate în afara granițelor;

- cunoașterea și aprecierea reciprocă a valorilor.

Criteriile de selecție:

- autori recomandați de specialiști în domeniu.

Realizări: Gheorghe Moiş (Ucraina), *Lumina din suflet*.

B. PROGRAME DE SUSȚINERE – COOPERARE INTERBIBLIOTECARĂ

6. Scriitorii maramureșeni și cărțile lor în bibliotecile publice din Maramureș

Scopul: - regăsirea, cunoașterea și aprecierea valorilor literare din Maramureș în fiecare bibliotecă publică din județ.

Criteriile de selecție:

- cele mai bune lucrări apreciate în presa de specialitate.

Realizări: au fost transferate bibliotecilor publice 78 de titluri, din domenii diferite, aparținând autorilor maramureșeni.

7. Bibliotecile orășenești au nevoie de carte

Scopul: - îmbogățirea și diversificarea fondului de carte.

Criteriile de selecție:

- carte cerută de comunitatea locală;
- carte inclusă în noua bibliografie școlară.

Realizări: îmbogățirea fondului bibliotecilor orășenești din Borșa (1143 vol.) și Târgu Lăpuș (1225 vol.).

8. Carte pentru bibliotecile comunale / carte pentru bibliotecile noilor comune

Scopul: - reabilitarea, întreținerea și dezvoltarea bibliotecilor comunale;
- organizarea bibliotecilor la nivelul comunelor noi;
- asigurarea accesului la informație a comunităților locale respective.

Criteriile de selecție:

- carte pentru toate categoriile socio-profesionale și pentru toate vârstele.

Realizări: au fost transferate volume, din fondul de dublete al Bibliotecii Județene și din donații, pentru organizarea bibliotecilor comunale din Șieu (2.800 vol.), Poienile Izei (750 vol.) și Coaș (4372 vol.).

9. Carte pentru vârsta de aur

Scopul: - ofertă specială pentru categoria cititorilor pensionari.

Criteriile de selecție:

- carte potrivită acestei vârste: medicină, călătorii, istorie, literatură;
- carte greu de procurat pentru pensionari: enciclopedii, atlase, tratate etc.

Realizări: a fost constituită o bibliotecă minunată și a fost înființat Clubul de învățare a Internetului pentru bunici (GILC) la „Centrul de zi pentru vârstnici” din Baia Mare.

10. Carte pentru românii din afara granițelor

Scopul: - armonizarea politicii culturale locale cu cea națională privind cultura românilor de pretutindeni;
- cunoașterea, păstrarea și valorificarea tradițiilor și culturii naționale.

Criteriile de selecție:

- cărți valoroase din producția curentă de carte românească.

Realizări: Biblioteca „Transilvania” și Biblioteca „Maramureș” – Chișinău (Republica Moldova);
Biblioteca românească din Centrul multicultural Biserica Albă (Ucraina);
Biblioteca Postului de radio-televiziune, Secția română, din Ujgorod (Ucraina);
Biblioteca „Mihai Eminescu” din cadrul Institutului Cultural Român din Budapesta;
Bibliotecile din Spania în localitățile: Alcalá de Henares, Alicante, Coslada și Salamanca.

Inițiatorul și coordonatorul acestora este directorul Teodor Ardelean, al cărui spirit de inițiativă, susținut de tenacitatea sa, a avut un rol decisiv întru împlinirea visului ca Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” să devină un templu cultural ce oferă condiții optime desfășurării activităților de bibliotecă și de găzduire a diverse manifestări culturale, dar și un centru de propagare a culturii române atât în țară, cât și peste hotarele ei.

BREVETOTECA

3 ani de colaborare pe tărâmul cunoașterii și în slujba comunității locale

*Ing. Carmen NEACȘU, Director al
Centrului Regional pentru Promovarea
și Protecția Proprietății Industriale
Maramureș*

Centrul Regional pentru Promovarea și Protecția Proprietății Industriale Maramureș funcționează în Baia Mare din 1999. El a luat ființă la inițiativa unui grup de oameni și instituții preocupate de destinul acestui colț de țară. În fapt, acest centru este un punct de lucru al Fundației Centrul pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii (CDIMM) Maramureș și este coordonat tehnic și profesional de Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM) București.

Centrul Regional din Baia Mare face parte dintr-o rețea națională de 14 centre și existența lor se datorează dorinței OSIM de a-și descentraliza serviciile și de a demara, prin intermediul acestor centre, o campanie națională de educare a mediului de afaceri (și nu numai) în domeniul proprietății industriale. Concret, acest centru oferă informații, consultanță, asistență legate de brevete de invenție, mărci de fabrică, de produs și de servicii, design industrial, indicații geografice, nume comerciale, topografii de circuite integrate etc., din perspectiva legislației naționale și internaționale existente. De asemenea, cei doi consultanți, care lucrează în centru încă de la început, sunt în măsură să informeze publicul interesat despre ceea ce înseamnă drept de autor, piraterie, contrafacere, concurență neloială, supraveghere a patrimoniului de titluri de proprietate (certificate de înregistrare, brevete), supraveghere a concurenței, facilitare a relațiilor cu Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci.

De-a lungul anilor, localul Centrului Regional pentru Promovarea și Protecția Proprietății Industriale Maramureș s-a schimbat de două ori. Începuturile, nostalgice

pentru noi, sunt legate de clădirea ARIS (fostul Institut de Proiectare), în care a funcționat timp de doi ani. Apoi, centrul s-a mutat în Incubatorul de Afaceri, un alt punct de lucru al Fundației CDIMM Maramureș. După alți doi ani și ceva, conducerea fundației, împreună cu cea a Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, a gândit și a creat un parteneriat reciproc avantajos, destinat inițierii, instruirii, educării băimărenilor în ceea ce înseamnă proprietate intelectuală.

La nivel național, acest domeniu este foarte puțin cunoscut de marea masă a populației. Cunoscători și specialiști în domeniu se află numai la nivelul marilor companii (cele mai multe cu capital străin) din marile orașe ale României, dar, în special, în București. Ca să nu mai vorbim despre avocați de specialitate, de judecători, sau de procurori. Era, prin urmare, foarte firesc să se facă ceva în direcția sensibilizării tuturor actorilor de pe scena economică, socială și culturală asupra importanței cunoașterii problematicei de proprietate intelectuală și a instruirii în vederea protejării patrimoniului creației intelectuale.

În cele mai multe state europene, astfel de centre regionale de proprietate industrială se află localizate în biblioteci. Bibliotecile fiind, prin definiție, lăcașuri de cultură și educație în cultură, era firesc ca și acest segment al educației să fie amplasat - material și spiritual - într-o bibliotecă. Mai ales că, orice astfel de centru (deci și Centrul Regional Maramureș) dispune de o mini-bibliotecă de proprietate intelectuală, furnizată, în mare parte de OSIM, dar completată și prin resurse proprii. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”,

a avut inițiativa și inspirația de a boteza acest colț din bibliotecă cu numele de „Brevetotecă” și, trebuie să recunoaștem, că nu a greșit.

Comparativ cu celelalte sedii ale Centrului Regional Maramureș, plasarea sa în Bibliotecă este, de departe, cea mai benefică, în primul rând pentru cei care lucrează în centru. Spațiul pus la dispoziție este generos, foarte bine amenajat, ușor de găsit de către cei interesați. În afara biroului în sine, de care beneficiază acest centru, de mare folos este accesul la toate spațiile din bibliotecă: săli de conferințe, săli de lectură, sala Britannica, spațiul de expunere din holul bibliotecii etc. Numărul mare al vizitatorilor bibliotecii poate constitui o potențială sursă de clienți pentru centru. De asemenea, aici se desfășoară o sumedenie de manifestări, care adună la un loc persoane din toate sferile vieții cotidiene - iată o altă facilitate oferită centrului în promovarea propriilor servicii.

În al doilea rând, existența unui astfel de centru în bibliotecă aduce un plus de valoare bibliotecii în sine, prin propriul patrimoniu de carte pe care-l deține centrul și care este pus, în regim de sală de lectură, la dispoziția doritorilor. În general, se editează puține cărți de specialitate în acest domeniu. Informațiile de proprietate intelectuală nu se găsesc la îndemâna oricui. De asemenea, centrul are o colecție impresionantă de Buletine Oficiale de Proprietate Industrială editate de Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci. În mod normal, acestea nu se pot achiziționa decât prin abonamente directe la Oficiul Național, sau cumpărare din OSIM. Iată de ce, existența unei astfel de surse de informare, scrisă și umană, este de valoare. Ea completează în mod fericit paleta largă de oferte a Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”.

Centrul Regional pentru Promovarea și Protecția Proprietății Industriale Maramureș își aduce propria contribuție la actul de cultură băimărean și prin donațiile repetate

de carte, broșuri de specialitate în limba română, dar și în limbi străine, donații care sporesc fondul de carte al bibliotecii cu exemplare care, pe căi obișnuite, ar fi fost dificil de achiziționat.

În al treilea rând, beneficiile funcționării noastre aici se repercutează asupra Oficiului de Stat pentru Invenții și

Instantaneu de la inaugurarea Brevetotecii

Mărci, care se poate lăuda cu alinierea sa la standardele și practicile europene în domeniul proprietății industriale. OSIM a găsit, la Baia Mare, parteneri de discuție și acțiune reali, serioși, competenți, capabili și competitivi. Nu e puțin lucru pentru un oraș situat în capăt de țară, la peste 600 de km de București, să fie apreciat ca având cel mai bun Centru Regional în domeniul proprietății industriale, lucru care se datorează și acestei splendide colaborări cu Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”.

Dar, cel mai mare și mai important câștig al acestui parteneriat - bibliotecă - centru regional - este publicul băimărean. Destinatarul eforturilor conjugate ale Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci și Fundației CDIMM Maramureș este persoana care pășește pragul acestei instituții și are nevoie de informații, dorește să învețe ceva. Pentru o persoană care vine la bibliotecă fără să știe de existența centrului nostru, este o surpriză și poate deveni utilă descoperirea prezenței noastre în această clădire. Pentru un client de-al centrului, biblioteca poate deveni o destinație constantă. Nu sunt multe astfel de biblioteci în țară și nici chiar la nivel internațional. Avem parteneri de afaceri și clienți din alte județe și din străinătate care sunt impresionați de ceea ce văd aici și duc mesajul satisfacției lor mai departe, făcând un lobby gratuit și util pentru cunoaștere, educație și cultură în stil băimărean. Nu putem decât să ne dorim și să facem totul

pentru ca această colaborare să dureze cât | mai mult.

„BIBLIOTECA ESTE, PENTRU MINE, LOCUL UNDE ÎMI GĂSESC ADEVĂRATUL ROST”

*Interviu cu Aurelia GHERASIM,
realizat de Ioan NEAMȚIU*

Relativ recent (respectiv în 17 mai a.c.), am avut colocviul profesional zonal la Biblioteca comunală din Remetea Chioarului, unde au participat colegii bibliotecari din zona Băii Mari și zona Chioarului. Cu acest prilej, gazda s-a întrecut pe sine, transformând momentul într-un eveniment, la care și-au dat concursul, firește, autoritățile locale – prin participare și susținere financiară – și școala – cu un program artistic, inserat în desfășurătorul întâlnirii.

Întâlnirea de lucru, a avut loc într-o ambianță deosebit de plăcută deoarece biblioteca – locul de desfășurare – este foarte bine aranjată. Deși nu beneficiază de un spațiu foarte generos acesta este, însă, foarte bine ocupat și pus în valoare, astfel încât are loc și fondul de carte, este loc și pentru elementele etnografiei și folclorului ce se regăsesc în bibliotecă și se poate sta și la lectură în bibliotecă. Cu alte cuvinte, este o bibliotecă foarte frumoasă, și este, în exclusivitate, opera bibliotecarei **Aurelia Gherasim**.

Pentru a putea vorbi și scrie despre pasiunea și activitatea Domniei sale mi-ar trebui mult timp și spațiu, și oricâte laude i-aș aduce niciuna nu ar fi de prisos. Înainte de a

dialoga cu Domnia sa și de a o ruga să ne dezvăluie mai multe lucruri, spun doar că este atât de dedicată profesiei încât definește bibliotecarul ideal.

1) Prin urmare, doamnă Aurelia, ce mai doriți să adăugați despre dumneavoastră și despre comunitatea în mijlocul căreia trăiți și vă desfășurați activitatea?

Oamenii acestor locuri sunt buni, harnici și credincioși. Din bisericuțele de lemn, realizări de o arhitectură deosebită ce

impresionează prin grosimea lemnului din care sunt construiți pereții laterali și suplețea turnului ce săgetează văzduhul s-au înălțat spre cerul semeț rugăciunile acestei dăinuiri. În sufletele acestor oameni strălucesc veritabile mărgăritare de cuget și simțire

reflectând, totodată, cu razele lor, dorința de viață, de frumos, de ceea ce înseamnă cultură și tot ceea ce-i omenesc. Iar dacă trebuie să vorbesc și despre mine, pot să spun că aici, în acest ținut minunat, mi-am petrecut o parte din anii copilăriei, mai exact în satul Remecioara – timp de șase ani, după care m-am stabilit în Remetea Chioarului, unde, după absolvirea liceului și în urma unei activități desfășurate – timp de șase ani – la o

unitate băimăreană, am revenit, soarta bună hărăzindu-mi să ajung bibliotecar.

2) Prezențați, vă rog, biblioteca și vorbiți-ne despre ceea ce înseamnă ea pentru dumneavoastră.

Biblioteca din Remetea Chioarului a fost înființată în anul 1958, având, de-a lungul vremii, o seamă de bibliotecari destoinici care au contribuit la bunul mers al acesteia. Din anul 1990 – mai exact de la 1 iunie – am deschis pentru prima dată ușa bibliotecii în calitate de bibliotecar, intrând într-o lume minunată, lumea cărților. De atunci biblioteca a devenit pentru mine o parte din viață și, pot să spun, mai mult decât atât că biblioteca este o parte din sufletul meu.

3) Așa cum am menționat deja, biblioteca este foarte bine aranjată, rod al pasiunii și strădaniilor depuse de dumneavoastră. Ce puteți oferi cititorilor? Care sunt resursele info-documentare de care dispuneți?

Am pornit, în 1990, cu 6107 volume iar, în prezent, biblioteca deține circa 13000 de unități de bibliotecă, reprezentând cărți, periodice, CD-uri. Dezvoltarea colecțiilor se face, în cea mai mare parte, prin achiziții, din fondurile alocate de la bugetul local (pentru anul acesta a fost alocată suma de 2000 de lei), dar și din donații (de la Biblioteca Județeană, sau de la persoane particulare). La dezvoltarea colecțiilor s-a ținut cont de solicitările cititorilor, de nevoile și gusturile lor.

Volumele sunt organizate cu acces liber la raft, ținându-se seama de rigorile clasificării zecimale universale. Există și câteva vitrine în care se găsesc volumele cele mai solicitate ale autorilor maramureșeni, sau

donații. În cazul donațiilor mai consistente am menționat, la raft, numele donatorului.

4) Ce ne puteți spune despre cititorii bibliotecii?

Sunt înregistrați circa 350 de cititori, o cifră nu neapărat mare, raportată la populația întregii comune, dar frecvența este bună și un număr însemnat de documente este solicitat și difuzat. Prin acești cititori, biblioteca este vie, ei fiind cei care însușesc acest locaș spiritual, pentru că prin ei, prin căutările lor, fiecare carte relevă o lume nebănuită, lumea cunoașterii, spre binele și folosul lor.

5) Vă rog, să vă referiți puțin la colaborarea pe care o aveți cu celelalte instituții din comună.

Relația dintre bibliotecă și școală nu poate să fie decât una foarte bună de vreme ce majoritatea cititorilor sunt elevi. Am avut o colaborare frumoasă tocmai de la începutul activității mele în bibliotecă deoarece am căutat, mai întâi, ca eu să mă am o relație pozitivă cu copiii și cu cadrele didactice. M-am străduit să aflu nevoile de lectură ale elevilor, m-am interesat din timp care sunt temele școlare și ce bibliografie va fi parcursă, iar

cadrele didactice au răspuns favorabil la solicitările mele, înțelegând că biblioteca vine în sprijinul lor. Am avut și diverse activități culturale co-mune.

La fel, relații de colaborare am avut și am cu Biserica și cu autoritățile locale.

Re-ferindu-mă, în mod special, la acestea din urmă, pot să spun că Primăria, ca și Consiliul Local, contribuie la buna desfășurare a activității bibliotecii, a întregii activități culturale de pe raza comunei, prin finanțare și implicare, în cele mai multe cazuri, directă.

Nu e mai puțin adevărat că și eu răspund prompt la solicitările autorităților de a-mi da concursul la organizarea unor manifestări culturale din comună.

6) Tema colocviului a fost „Biblioteca românească în Uniunea Europeană” și am convenit, cu toții, că – dincolo de un anumit sentiment de incertitudine ce planează asupra viitorului, mai mult decât ar fi cazul – Biblioteca poate aduce o contribuție importantă la acest proces lung și complex, de aderare, bineînțeles, în anumite condiții și cu condiția esențială, de a fi bine echipată. Dumneavoastră, care credeți că va fi impactul aderării României la Uniunea Europeană, pentru bibliotecile publice?

Este greu de dat un răspuns, acumă după doar șase luni de la aderarea României la Uniunea Europeană. Însă ținând seama de faptul că societatea românească, în ansamblul ei, traversează o perioadă de acomodare, de căutări, de lipsuri de tot felul, inclusiv informaționale ce țin de chiar faptul aderării și integrării, peste care se suprapune lipsa unor programe și politici culturale și educaționale, cu un accent – în sens negativ – pe biblioteci, perspectiva nu pare prea optimistă.

Situația bibliotecilor publice românești, în special cele din mediul rural, din ceea ce știu eu, este precară, marcată de absența unor lucruri, în mod normal, indispensabile astăzi: inclusiv eu, la bibliotecă nu am încă un calculator, ca să nu mai vorbesc de conexiunea cu exteriorul.

Or, o bibliotecă europeană, modernă, nu mai funcționează, din ceea ce m-am documentat, fără calculatoare, internet, abonamente la baze de date etc., etc. Deci impactul este unul dur, de genul „s-a întâlnit elefantul cu șoricelul” și îți dă senzația că „rezistă cine poate”, dar, totuși, îmi păstrez și doza de optimism necesară, căci – ca și până acumă – voi încerca să-mi extrag satisfacția din ceea ce fac și nu din ceea ce aș dori să fac.

7) Cu ce sentimente plecați acasă după o zi de activitate în bibliotecă?

Biblioteca este, pentru mine, locul unde îmi găsesc adevăratul rost. Plec de la bibliotecă întotdeauna cu un sentiment de mulțumire, de împlinire, de satisfacție, după fiecare zi de lucru. De fapt, nu plec de tot: o parte din mine rămâne acolo.

Vă mulțumesc!

CÂMPULUNG LA TISA

Ana-Maria BREZOVSKI
Ana GRIGOR
Florina VANCIU

- 1329 Hozyumezeu
1334 plebanus de Longo Prato
1335 Zózymezew, Hozyumezeu (Doc. Rom. C., b II 284, 399, b III 249, 251)
1373 Hozyumezeu
1383 de Longopratho
1425 civitas Hwzymezew
1456 Hozywmezew
1457 oppidum Hozzwmezew (Bélay 147)
1808 oppidum Hoszúmezö, Dluhopole rectius Dlahépole, Kimpullung (Lipszki)
1828 Hosszú Mezö, Dolho Pole, Kimpulung (Nagy I 194)
1851 Hosszúmezö (Fényes)

cf. Suci, Coriolan. **Dicționar istoric al localităților din Transilvania.** București, 1966-1968, vol. 1, p. 156.

Repere geografice:

Uechiul oraș regal (supranumit Korona) retrogradat ulterior la rangul de sat, Câmpulung la Tisa, este situat în partea de nord a județului Maramureș, la 78 km distanță de municipiul Baia Mare și la 12 km de Sighetu Marmăției, orașul cel mai apropiat. Este cea mai nordică localitate din județ.

Comuna, alcătuită numai din satul Câmpulung la Tisa, se întinde pe o suprafață de 3348 ha, pe malul stâng al râului Tisa, între localitățile Sarasău și Săpânța, și este sistematizată într-un mod curios, cu casele dispuse oblic pe direcția drumului.

Drumul de interes județean Negrești – Sighetu Marmăției și drumul național Sighetu Marmăției – Baia Mare, în întregime modernizate, fac legătura comunei cu reședința județului.

Relieful comunei este alcătuit din forme specifice regiunii de contact a

dealurilor cu zona muntoasă maramureșeană: glaciș și piemont tipic în sud și culoar de vale, dominat de luncă și terase joase în nord, acesta din urmă fiind alcătuit din formațiuni sedimentare neogene. Solurile caracteristice sunt cele aluviale, slab drenate, cu nivel freatic la mică adâncime, soluri optime culturilor agricole în nord – în lunca Tisei și brune podzolite în sud.

Clima localității se află sub influența maselor de aer umed vest-nord-vestice; temperatura medie anuală este de 9°C; vânturile dominante sunt cele pe direcția est-vest.

Teritoriul comunei este delimitat, la nord, de râul Tisa, al cărui bazin se caracterizează prin valori mari ale precipitațiilor, între 1200 și 1400 mm, și o scurgere abundentă, între 700 și 900 mm, anual.

În lunca inundabilă a Tisei, între comunele Câmpulung la Tisa și Remetei, se întinde Zăvoiul Tisei. Datorită plantelor agățătoare care leagă arborii cu stratul arbuștilor, bine dezvoltat, zăvoiul formează un desiș greu de pătruns, în multe locuri. În stratul arborilor, pe lângă sălcii și arini, mai sunt prezente: carpenul (*Carpinus betulus*), mălinul (*Padus racemosa*), plopul negru (*Populus nigra*).

Stratul arbuștilor este bine dezvoltat, fiind alcătuit din: sânger (*Cornus sanguinea*), alun (*Corylus avellana*), mai ales la marginile zăvoifului și în locuri mai deschise, lemn câinesc (*Ligustrum vulgare*), mur (*Rubus fruticosus*), soc negru (*Sambucus nigra*). Plantele agățătoare (urcătoare) obișnuite în

zonă sunt: volbura (*Calystegia sepium*), curpenul (*Clematis vitalba*, *Echinocystis lobata*), hameiul (*Humulus lupulus*), vița de pădure (*Vitis sylvestris*). Stratul ierbos este și el bine dezvoltat, fiind alcătuit din buruienișuri sau plante înfiripate pe pajiștile mărginașe: spilcuța (*Leucanthemum vulgare*), crețușca (*Filipendula ulmaria*), sânzienele (*Gallium mollugo*), trepădătoreea (*Mercurialis perennis*), voinicica (*Sisymbrium loeselii*), urzica (*Urtica dioica*), rutișorul galben (*Thalictrum flavum*), lumânarea (*Verbascum blattaris*) și multe altele. Terenurile defrișate în Zăvoiul Tisei sunt invadate, insular, de asociații dense de nap porcesc (*Helianthus tuberosus*) și de planta adventivă *Reynoutria sachalinensis*.

Scurt istoric:

Puținele cercetări arheologice de suprafață efectuate la Câmpulung la Tisa au evidențiat posibilitatea existenței unor locuiri umane datând din paleolitic, fără a se putea stabili, deocamdată, cronologii și tipologii specifice.

La Câmpulung la Tisa s-a descoperit un depozit mai important de bronzuri cuprinzând în special topoare de diverse tipuri. De asemenea, s-au descoperit așezări datând din secolul VII î. Hr. Două vase de bronz au fost expuse la Expoziția de la Paris din anul 1864.

În urma săpăturilor arheologice s-a descoperit o așezare din epoca prefeudală, mileniul I î. Hr.

Existau în Maramureș, în secolul al XIII-lea, mai multe cnezate. Cnezatul Câmpulungului, poate cel mai important după cnezatul Bogdăneștilor, prin numărul de sate, cuprindea vreo 16-18 sate de pe valea superioară a Tisei și de pe valea Tarasului, având centrul, probabil, la Sarasău. La sfârșitul secolului, cnezatul s-a destrămat, prin așezarea oaspeților regali (coloniști) sași și unguri în Câmpulung, Teceu, Visc și Sighet.

Un document din 28 decembrie 1345 menționează pentru prima dată existența sigură a Cnezatului Câmpulungului.

Localitatea Câmpulung la Tisa este atestată documentar din anul 1329, într-o Diplomă în care regele maghiar Carol Robert, apreciind fidelitatea oaspeților săi din localitățile Visc, Hust, Teceu și Câmpulung din Maramureș, le acordă autonomie față de conducerea comitatului Maramureș și privilegii cu caracter orășenesc. Motivația acordării acestui titlu regesc se regăsește în trecutul bogat al localității în plan economic și religios (prima biserică fiind construită în secolul al XIII-lea).

La sfârșitul secolului al XIV-lea localitatea este dăruită, de regele Ungariei, Drăgoșștilor. În 1389 le este întărită acestora posesiunea și hotărnicită între Tisa, Sarasău, Săpânța și Drumul Sării de pe culmea munților, cu o suprafață de cca 30 km².

Sub domnia lui Ludovic I (1342-1382) s-a organizat un Vicariat catolic în Maramureș. El cuprindea parohiile din Sighet, Coștiui, Câmpulung la Tisa, Hust și Visc, precum și mănăstirea din Remetei.

În aceeași vreme, prințul rutean Teodor Koriatovici, în urma înțelegerii cu regele Ludovic, renunță la drepturile sale asupra Podoliei în schimbul cetății Sator din Zemplin și a domeniului de la Muncaci, pe care îl populează cu o parte din supușii lui ruteni, aduși aici. Treptat ei s-au întins în partea din dreapta Tisei și, de la Câmpulung, la vale.

După confiscarea de la Drăgoșești, din 1406, Câmpulung la Tisa își recapătă statutul de oraș regesc.

La 1456, aflăm despre un loc de încărcare a sării pe plute, pe malul Tisei, în dreptul Câmpulungului.

La jumătatea secolului al XV-lea, localitatea își pierde statutul de oraș, devenind târg.

În 1556, locuitorii au trecut la credința reformată.

În 1702, împăratul Leopold I răscumpără, de la Ștefan Béthlen, fostele orașe regești din Maramureș (Visc, Câmpulung la Tisa și Teceu), care, astfel, devin proprietatea statului habsburgic.

În 1771 exista parohie greco-catolică.

În 1776, Câmpulung la Tisa este distrus în întregime de un incendiu uriaș. În lunile martie-mai ale anului 1782 localitățile Sighet, Câmpulung la Tisa, Teceu și altele, au fost acoperite de apele revărsate ale Tisei.

În timpul împărătesei Maria Tereza, s-a făcut prima colonizare de germani la Sighet și Câmpulung la Tisa.

În 1780, în mai multe localități din Maramureș, printre care și Câmpulung la Tisa, iau ființă parohii catolice conduse de preoți de mir.

În 1785, împăratul Iosif al II-lea colonizează 38 de familii germane (toate de agricultori) în Maramureș: la Sighet (15), la Câmpulung la Tisa (7) și la Hust (16).

În anul 1787, împăratul impune ca, în școlile naționale, pe lângă maghiară, să se predea și în limba germană. O astfel de școală se înființează și în Câmpulung la Tisa.

În vara anului 1848, Câmpulung la Tisa a fost invadat de roiri imense de lăcuste.

La mijlocul secolului al XIX-lea Câmpulung la Tisa și-a pierdut statutul de oraș.

În 1868 se înființează fabrica de cherestea, iar în 1891 se inaugurează calea ferată îngustă care lega Câmpulung la Tisa de Săpânța.

În 1892 localitatea avea 452 de case, 2012 locuitori și 7.040 iugăre de pământ.

Recensământul din 1910 arăta că, la Câmpulung la Tisa, 51,3% din locuitori erau știutori de carte.

În ce privește zootehnia, o mare atenție se dădea creșterii bovinelor. Pentru îmbunătățirea rasei Brune în 1925 s-au înființat la Sighet, Ieud și Câmpulung la Tisa syndicate de montă plătite de stat.

În anul 1937 este menționată existența Băncii Populare din Câmpulung, care, alături de celelalte două bănci românești din Maramureș (Banca de Credit Mărunt și Banca Maramureșeana din Sighet), lucra în pierdere.

Situația statistică a populației întocmită la 1 aprilie 1940, după naționalități și confesiuni, se prezintă astfel: 761 gospodării; 132 români, 866 ruteni, 1608 unguri, 426 evrei, 57 alte naționalități; 60 ortodocși, 72 greco-catolici, 1327 greco-catolici ruteni și romano-catolici, 1147 reformați (unguri), 426 mozaici, 57 alte confesiuni; total: 3089.

În 1947, fabrica forestieră Bixad din Câmpulung își reduce producția cu peste 90%.

În luna octombrie 1948, prima caravană cinematografică străbate câteva sate din Maramureș, printre care și Câmpulung la Tisa.

Într-un raport din 1950, Câmpulung la Tisa era considerată „cea mai bogată comună din județ având cea mai mare întindere de pământ arabil și de cea mai bună calitate... Comuna are populația 80% maghiari, 16% ucraineni maghiarizați și 4% români și alții...”. Are 579 gospodării sărace, 255 mijloace și 18 chiaburești.

În anul 1951 se înființează Gospodăria Agricolă Colectivă.

Populația comunei număra, la recensământul din 1 martie 2002, 2484 locuitori, dintre care: maghiari (81,95%), români, ucraineni, germani, romi; iar, din aceștia, 1206 erau bărbați și 1278 - femei. Densitatea era de 74 locuitori pe km².

Localitatea dispune de resurse naturale importante (păduri bogate ce reprezintă 21-30% din totalul suprafeței, pajiști naturale – 41-50% din terenul agricol, ape sulfuroase cu proprietăți antireumatice), precum și de resurse umane (personal calificat în prelucrarea primară a lemnului, sau ocupat în industria mobilei, a confecțiilor, și în industria constructoare de mașini).

Există societăți orientate pe producția,

exploatarea și prelucrarea lemnului, exploatarea balastului, confecții, precum și asociații familiale care se ocupă cu comerțul alimentară.

Agricultura este una din ramurile economice bine reprezentate în comună: există un sector zootehnic, tradiții în pomicultură și legumicultură (câmpulungenii sunt principalii cultivatori de varză în zonă). Pomicultura deține un loc important în agricultură, speciile de pomi cu ponderea cea mai mare fiind mărul și prunul.

La Câmpulung la Tisa este punctul de trecere a frontierei pe calea ferată spre Ucraina.

Localitatea face parte din Asociația Microregiunea de dezvoltare economico-socială a Țării Maramureșului.

Viața culturală:

La Câmpulung și la Hust sunt construite, în sec. al XIV-lea, de către „oaspeții regali”, biserici din piatră identice, ca plan și dimensiuni, cu biserica din Cuhea. Biserica reformată din zid, construită în stil gotic, este cea mai veche păstrată, din Maramureș. Construirea ei a început în jurul anului 1300. A fost reparată după incendiul din 1779.

Comuna a avut un specific în mișcarea corală. Odată cu venirea în școală, în 1940, a învățătorului Rácz Emeric, apare primul cor laic, care debutează la festivalul muzical organizat la Sighetu Marmatei de Béla Bartok în 1941. După plecarea dirijorului în armată, corul își încetează activitatea, până în 1946. După această dată, la Câmpulung la Tisa au existat corul Fabricii de cherestea și corul Căminului cultural, ambele de formulă mixtă cu câte 30 de persoane, fiind conduse de Rácz Emeric.

În comună există Asociația Culturală „Longi Prati” (numele vechi al localității), Ansamblul de cântece și dansuri „Búzavirág”, Corul reformat.

Începând din anul 2001, localitatea serbează în fiecare an Zilele Câmpulungului. Cu această ocazie au loc diferite manifestări: spectacole artistice cu grupul de muzică populară maghiară „Búzavirág” (Floare de grâu), expoziții de pictură și artizanat ale meșterilor din localitate, concurs de gătit sarmale și meciuri de fotbal în cinstea jucătorului Emerich Dembrowszki, fiu al acestor meleaguri. De asemenea, se organizează concursuri de popice și o seară de dans tradițional maghiar.

Localitatea fiind cunoscută pentru culturile de varză, în anul 2006, s-a organizat prima ediție a „Festivalului Verzei”, prilej cu care gospodinele se întrec în a pregăti diferite preparate din varză, cele mai gustoase fiind premiate.

În ultima sâmbătă a lunii septembrie, comunitatea maghiară sărbătorește recolta de viță de vie printr-un eveniment numit „Szüreti Bál” (Ziua Recoltei Strugurilor sau Balul strugurilor), sărbătoare cu o vechime de peste 100 de ani, păstrând tradițiile străvechi ale comunității maghiare. Cu această ocazie, tineri îmbrăcați în portul național local

cutreieră, chiuind, comuna, în căruțe împodobite cu ciorchini și crengi cu bentițe colorate, invitând locuitorii la bal.

Balul reunește, alături de locuitorii comunei, și invitați din localitățile învecinate, precum și câmpulungeni din alte localități.

Personalități:

Emerich Dembrovski, fotbalist, maestru emerit al sportului, declarat cel mai bun jucător la Campionatul Mondial de Fotbal din Mexic (1970).

Elisabeta Homei Csurka, profesoară de muzică și desen. A fost dirijoarea Corului Bisericii Reformate din Sighet între anii 1970-1998. Se ocupă și cu pictura. A avut expoziții de pictură din creația proprie, precum și o expoziție de fotografii reprezentând evenimentele organizate și cele la care au participat membrii Asociației Culturale „Longi Prati”.

Ștefan Balázs este unul dintre cei mai cunoscuți sculptori maramureșeni. A avut expoziții personale la Sighet, Satu Mare, Oradea, Baia Mare. Lucrări monumentale în Deva, Sighet, Câmpulung la Tisa, Arad, Germania, Ungaria. Lucrările lui se află în colecții personale din Anglia, Australia, Canada, Germania, Italia, Franța, Spania și SUA.

Zelevics Mihai, meșter cu un talent deosebit, realizează sculpturi cu motive zoomorfe. Materialul din care sunt realizate sculpturile lui este deosebit: crengi și rădăcini de copaci, pe care le găsește pe malul râului Tisa. A început să lucreze din 1970, iar pe parcursul anilor, a participat la mai multe expoziții în localitatea natală, dar și în afara acesteia, obținând numeroase premii.

Timea Homei confecționează lumânări și obiecte decorative. A început cu grafica și pictura, ca elevă a Școlii de Artă, și a continuat cu tehnici de artă decorativă și design interior. Moștenește talentul mamei sale, **Homei Elisabeta** (pictor). Între preferințele ei se află confecționarea de bijuterii din argint, piele, os și lemn, și, în ultimii ani, a descoperit ceara, ca mijloc de exprimare.

Aurica Veres lucrează broderie artistică de la vârsta de 17 ani. Este autodidact. Acum, îi învață și pe alții acest meșteșug. A participat la expoziții locale și județene, în 2002 și 2003.

Emeric Fekete confecționează potcoave și diferite piese forjate.

Ioan Popescu, de la grafică, a ajuns la tapiserie. Lucrează de la vârsta de 15 ani (având, astăzi, aproape 35 de ani de activitate). Și-a însușit tehnicile de tapiserie de la mama sa, creând, chiar de la început, modele noi. A avut numeroase expoziții personale și de grup în țară, fiind premiat la expozițiile naționale de artă decorativă. Este prezent în colecții particulare din întreaga lume (Marea Britanie, Olanda, Belgia, Franța, Germania, SUA etc.)

Bibliografie selectivă:

Achim, Valeriu. Scrieri în timp : 1946-2003. Vol. 1. Baia Mare : Gutinul, 2003, p. 94.

Ardeleanu-Pruncu, Ion. Școala de artă „Gheorghe Chivu” Sighetul Marmăției : 140 de ani de învățământ artistic. Sighetul Marmăției, 2006, p. 227.

Băințan, Valentin. Arta corală din Maramureș. Baia Mare, 1982, p. 448-449.

Bârsan, Gabriel. Primarul de dreapta - fundaș stînga : În cinstea fostului mare jucător Emerich Dembrovski, autoritățile din Câmpulung la Tisa doresc să reînființeze echipa de fotbal. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2491, 15 iun. 2005, p. 11.

Berszán Blanka. Falunapok Hosszúmezőn. Bányavidéki Új Szó, 14, nr. 802, 6-12 sep. 2002, p. 1, 2.

- Bilțiu-Dăncuș, Traian.** Basme și povestiri. Baia Mare : Editura Ethnologica, 2005, p. 254-259.
- Buda, Ioan.** Din activitatea unui director de cămin cultural. Pentru socialism, 11, nr. 2020, 20 iul. 1960, p. 2.
- Chioreanu, I. ; Kiss, A. ; Marcu, V.** Solurile regiunii Maramureș. Baia Mare, 1967, p. 85, 88.
- Chiș-Bloju, Simion V.** Săliște de Sus. Sighetu Marmăției : Editura Echim, 2003, p. 20, 21.
- *** Comune fruntașe pe județ în întrecerea patriotică. Pentru socialism, 20, nr. 4967, 14 ian. 1970, p. 1.
- Condrat, Alina.** Cîmpulung la Tisa a sărbătorit 800 de ani de la atestarea documentară. Glasul Maramureșului, 5, nr. 1346, 4 sep. 2001, p. 2.
- Cristian, Gheorghe.** Noapte senină : Flori pe Valea Tisei. Pentru socialism, 8, nr. 952, 27 ian. 1957, p. 1, 3.
- Csoma, Gheorghe.** Baia Mare – 670 : Umbre și lumini. Vol. 2. Baia Mare : Helvetica, 2001, p. 126.
- Dăncuș, Mihai.** Scriitori și savanți maghiari despre etniile din Maramureș (I-II). Acta Musei Maramorosiensis (Sighetu Marmăției), nr. 2, 2004, p. 34; nr. 3, 2005, p. 148, 149, 155, 156, 157, 158, 161, 162, 166.
- Dembrowschi, Emerich.** Omul cu statuia. Evenimentul zilei, 15, nr. 4839, 10 apr. 2006, p. 1.
- Dermer, I. ; Marin, Ioan.** Maramureșul românesc : studiu de geografie. București : Cartea românească, [s.a.], p. 33, 44, 64, 65, 90, 93, 124, 146, 176, 177.
- Diaconovich, C.** Enciclopedia română. Tomul 1. Sibiu : Editura și tiparul lui W. Krafft, 1898, p. 691.
- *** Din experiența fermei zootehnice model a gospodăriei colective „Gheorghe Doja” din Cîmpulung la Tisa, raionul Sighet. Pentru socialism, 4, nr. 302, 16 aug. 1953, p. 3.
- *** Doar în cinci localități din județ maghiarii au o pondere de peste 20%. Glasul Maramureșului, 5, nr. 1258, 24 mai 2001, p. 1.
- Dobeș, Andrea ; Bârlea, Gheorghe Mihai ; Fürtös, Robert.** Colectivizarea în Maramureș : Contribuții documentare (1949-1962). București : Fundația Academia Civică, 2004, p. 24, 37, 39, 40, 72, 93, 94, 105, 111, 124, 135, 136, 139, 140, 151, 161, 186, 209, 222, 223, 226, 228, 230, 231, 237, 239, 244, 245, 255, 260, 271, 278, 280, 281, 284, 291, 296, 298, 305, 317, 320, 356, 360, 396, 411, 434, 449.
- *** Documente privind istoria României : C. Transilvania : Veacul XIV: Vol. 3: (1331-1340). [București], 1954, p. 249, 251, 252.
- Domokos, Maria.** Aglomerație la bibliotecă. Pentru socialism, 13, nr. 2807, 25 ian. 1963, p. 1.
- Dordea, Ioan.** Aspecte tehnice ale transportului sării pe Tisa în veacul al XVIII-lea. Marmăția (Baia Mare), nr. 7/2, 2002, p. 87.
- *** Enciclopedia geografică a României. București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, p. 564, 571, 572, 574, 576.
- Fekete, Coloman.** Dezvoltarea multilaterală a gospodăriei colective – izvorul bunăstării colectivităților. Pentru socialism, 6, nr. 419, 12 mai 1955, p. 2.
- *** Festivitățile înmînării premiilor pentru comunele fruntașe în întrecerea patriotică. Pentru socialism, 20, nr. 4990, 10 feb. 1970, p. 3.
- *** Filiala Arhivelor Statului Județul Maramureș. București, 1982, p. 6.
- Filipașcu, Alexandru.** Maramureșul. Sighetu Marmăției : Editura Echim, 2002, p. 7.
- *** Formația de dansuri a Căminului cultural din Cîmpulung la Tisa. Pentru socialism, 20, nr. 4986, 5 feb. 1970, p. 1.
- *** Geografia României. Vol. 3: Carpații Românești și Depresiunea Transilvaniei. București : Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1987, p. 78, 80, 81, 82, 86.
- Ghinea, Dan.** Enciclopedia geografică a României. București : Editura Enciclopedică, 2002, p. 397, 783, 784, 786.
- Ghinea, Eliza ; Ghinea, Dan.** Localitățile din România : Dicționar. București : Editura Enciclopedică, 2000, p. 113.
- Goja, Petru ; Andreescu, Florin.** Maramureș : ghid turistic. București : Ad Libri, 2006, p. 73, 78.
- Hossu, Valer.** Maramureș – pecete de țară. Cluj-Napoca, Editura „Dragoș Vodă”, 1998, p. 44, 112.
- Ignat, Dragomir.** Jumătate din beneficiarii de ajutor social sînt rromi : La Cîmpulung la Tisa. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1881, 16 iun. 2003, p. 3.
- Iștván, Dumitru ; Popescu, Stelian ; Pop, Ioan.** Munții Gutii : Ghid turistic. București : Editura Sport-Turism, 1990, p. 7, 11, 59,
- Iuga, Dumitru.** Țara Maramureșului : Dicționar istoric. Cele trei Crișuri, 2, nr. 7, iul. 1991, p. 7.
- Ivanciuc, Teofil.** Asfalt marca SAPARD. Gazeta de Maramureș, 5, nr. 188, 12-18 iun. 2006, p. 5.
- Ivanciuc, Teofil.** Contribuții la istoria germanilor din Maramureș. Acta Musei Maramorosiensis (Sighetu Marmăției), nr. 2, 2004, p. 328, 329, 330, 331, 333, 339.
- Ivanciuc, Teofil.** Festivalul a murit, trăiască PSD-ul! Gazeta de Maramureș, 2, nr. 41, 15-21 sep. 2003, p. 19.
- Ivanciuc, Teofil.** Ghidul turistic al Țării Maramureșului. Cluj-Napoca : Editura Limes, 2006, p. 18, 25, 35, 76, 77, 184.
- Ivanciuc, Teofil.** Marcaje anti-uitare. Gazeta de Maramureș, 5, nr. 179, 10-16 apr. 2006, p. 15.

- Ivanciuc, Teofil.** Poteci europene. *Gazeta de Maramureș*, 5, nr. 167, 16-22 ian. 2006, p. 19.
- Ivanciuc, Teofil.** Saxoni în Maramureș. *Gazeta de Maramureș*, 4, nr. 149, 29 aug.-4 sep. 2005, p. 23.
- *** În Cîmpulung la Tisa. Pentru socialism, 4, nr. 338, 20 dec. 1953, p. 4.
- *** Îndrumător în Arhivele Statului județul Maramureș. București, 1974, p. 294, 305.
- Janitsek Jenő ; Román János.** A máramaros Hosszúmező hely- és személynevei. Budapest, 1994.
- Joódy Pál.** Cercetarea calității de nobil în Comitatul Maramureș. Ediția a 2-a. Cluj-Napoca : Editura Societății Culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă”, 2003, p. 8, 15-16, 37, 47, 64, 82, 89, 93, 105, 112, 119, 121, 123-124, 143, 147, 157, 158, 189, 195, 204, 269.
- Kacso Carol.** Cercetări în Maramureș : Arheologie. Maramureș, dec. 1976, p. 11.
- Kacsó, Carol.** Descoperiri arheologice la Cîmpulung la Tisa și Sarasău : [interviu]. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1192, 30 aug. 2005, p. 9.
- *** Közlebb a városhoz : Monográfiái riport Hosszúmezőről. [Baia Mare], [s.a.].
- *** La fabrica de cherestea din Cîmpulung la Tisa planul pe ianuarie a fost depășit cu 17,5%. Graiul Maramureșului, 17, nr. 6, 12 feb. 1949, p. 1.
- Lenghel-Izanu, Petre.** Azi prin Cîmpulung la Tisa. Pentru socialism, 13, nr. 2814, 2 feb. 1963, p. 3.
- Lenghel-Izanu, Petre.** Cîmpulung la Tisa – comună a florilor. Pentru socialism, 22, nr. 5768, 15 aug. 1972, p. 2.
- *** Lista Monumentelor Istorice. Atelier, 1, nr. 1, 1 dec. 2004, p. 20.
- *** Localitățile județului Maramureș. [Baia Mare], 1971, p. 139-141.
- Mac, Ion ; Budai Csaba.** Munții Oaș – Gutfi – Țibleș. București : Casa Editorială pentru Turism și Cultură „Abeona”, 1992, p. 66, 141.
- *** Maramureș – mândria și durerea noastră. Baia Mare : Gutinul, 2001, vol. 1, p. 40, 73, 92, 233, 238, 239; vol. 2, p. 264.
- *** Maramureș – vatră de istorie milenară. Vol. 1. Ediția a 2-a. Cluj-Napoca : Editura „Dragoș Vodă”, 2005, p. 93.
- *** Maramureș – vatră de istorie milenară. [Vol. 2]. Cluj-Napoca : Editura „Dragoș Vodă”, 1997, p. 50, 153, 154, 284.
- *** Maramureș – vatră de istorie milenară. Vol. 3. Cluj-Napoca : Editura „Dragoș Vodă”, 1997, p. 294, 296, 310, 312, 318, 322.
- *** Maramureș – vatră de istorie milenară. Vol. 4. Cluj-Napoca : Editura „Dragoș Vodă”, 1999, p. 27.
- *** Maramureș – vatră de istorie milenară. Vol. 5. Cluj-Napoca : Editura „Dragoș Vodă”, 2004, p. 221, 602.
- *** Maramureșul turistic. Baia Mare, 1998, p. 74.
- Marian, Dumitru.** Dembrovski va avea o statuie la Cîmpulung la Tisa : Consilierii locali au hotărît. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1937, 20 aug. 2003, p. 5.
- Marina, Mihai.** „Maramureșeni” : Portrete și medalioane. Cluj-Napoca, Editura Dragoș Vodă, 1998, p. 31.
- Meruțiu, V.** Județele din Ardeal și din Maramureș până în Banat : Evoluția teritorială. Cluj : Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1929, p. 21.
- Mihalea, Mihaela.** Abecedarul, lux nepermis. *Gazeta de Maramureș*, 3, nr. 96, 6-12 sep. 2004, p. 21.
- *** Moară donată de austrieci : În Cîmpulung la Tisa. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2342, 15 dec. 2004, p. 4.
- Moldovan, Codreanu ; Istvan, Dumitru ; Pop, Ioan.** Ghidul turistic al județului Maramureș. Baia Mare : Casa de Editură Algoritm Pres, 1997, p. 76.
- Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau.** Dicționarul numirilor de localități cu populație română din Ungaria... Sibiu, 1909, p. 44.
- *** Muncesc înfrățiți pentru o viață fericită. Pentru socialism, 4, nr. 291, 8 iul. 1953, p. 5.
- Năsui, Florentin.** În amintirea reginei Kaposta! : Cîmpulung la Tisa. Graiul Maramureșului, 18, nr. 5017, 20 sep. 2006, p. 10.
- Nicolae, Caterina.** Doi vameși într-o încăpere de 53 m² veghează viitoarea graniță a Uniunii Europene. Gândul, 1, nr. 163, 2 nov. 2005, p. 2.
- *** Pagini din istoria Maramureșului. Baia Mare, 1967, p. 44, 85, 94.
- *** Palmaresul pomicultorilor din Cîmpulung la Tisa. Pentru socialism, 19, nr. 4735, 15 apr. 1969, p. 1, 3.
- Pascu, Ștefan.** Voievodatul Transilvaniei. Vol. 1-3. Cluj-Napoca : Dacia, 1972-1986, vol. 1, p. 214, 215, 226; vol. 2, p. 148, 159, 160, 431, 477, 479; vol. 3; p. 253, 266, 481, 486, 492.
- Peter, Gheorghe.** Înnoitoare prefaceri sub arcul de lumină : Cîmpulung la Tisa. Pentru socialism, 40, nr. 10502, 15 aug. 1989, p. 2.
- Petrușan, Ioan.** „Lumina” lui Dembo. *Gazeta de Maramureș*, 2, nr. 39, 1-7 sep. 2003, p. 11.
- *** Ploile au modificat granița României cu Ucraina. Ziua, 6, nr. 1810, 2-3 oct. 1999, p. 6.
- Pop, Gheorghe.** Săpânța cea dreaptă ca bradul. [Baia Mare], [s.a.], p. 19, 21, 22, 27, 39, 106, 133, 269.
- Pop, Ioan Aurel.** Instituții medievale românești : adunările cneziale și nobiliare (boierești) din Transilvania în secolele XIV-XVI. Cluj-Napoca : Dacia, 1991, p. 33, 191.

- Popescu, Ioan J.** Asociația Culturală „Longiprati” a organizat un talcioc : La Cîmpulung la Tisa. Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1672, 26 mar. 2007, p. 9.
- Popescu, Ioan J.** Autoritățile locale consultă bătrînii în problemele comunei : În fiecare zi de joi, la Căminul Cultural : Cîmpulung la Tisa. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1058, 24 mar. 2005, p. 5.
- Popescu, Ioan J.** Consiliul Local a votat un buget de avarie pe anul 2006 ; Cîmpulung la Tisa. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1321, 1 feb. 2006, p. 5.
- Popescu, Ioan J.** În 4 și 5 septembrie au avut loc Zilele comunei Cîmpulung la Tisa. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 890, 6 sep. 2004, p. 8.
- Popescu, Ioan J.** În cartierul țiganilor, o singură colibă are curent electric : Cîmpulung la Tisa. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 553, 30 iul. 2003, p. 5.
- Popescu, Ioan J.** În localitate a avut loc Festivalul Berii : Pentru prima oară : Cîmpulung la Tisa. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 533, 7 iul. 2003, p. 7.
- Popescu, Ioan J.** La Cîmpulung la Tisa a avut loc Ziua Recoltei Strugurilor. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 908, 27 sep. 2004, p. 16.
- Popescu, Ioan J.** Locuitorii din Cîmpulung la Tisa au organizat Festivalul Verzei : Pentru a-și recăpăta renumele de „vărzari”. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1508, 11 sep. 2006, p. 6.
- Popescu, Ioan J.** Primarul Valentin Pop, acuzat de cîrdășie cu hoții de păduri : În Cîmpulung la Tisa. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1325, 6 feb. 2006, p. 5.
- Popescu, Ioan J.** Sărbători în Cîmpulung la Tisa și Rona de Jos. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1197, 5 sep. 2005, p. 8.
- *** Premiul II pe țară : [pomicultură]. Pentru socialism, 19, nr. 4815, 17 iul. 1969, p. 1.
- Posea, Grigore ; Moldovan, Codreanu ; Posea, Aurora.** Județul Maramureș. București : Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980, p. 35, 86, 110, 128, 137, 138, 147, 152.
- Prodan, D.** Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea. București : Editura Academiei R.S.R., 1967, vol. 1, p. 13, 68, 92, 127, 132, 190, 192, 210, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 220, 221, 228, 310, 530, 544.
- Prodan, David.** Iobăgia în Transilvania în secolul al XVII-lea. București, 1986, vol. 1, p. 78, 243, 244, 417.
- *** Ramurile zootehnice – izvor de belșug pentru colectivști. Pentru socialism, 4, nr. 271, 29 apr. 1953, p. 3.
- * * * Recensămîntul populației și al locuințelor : 18 martie 2002. Vol. 1: Populație – structura demografică. București, 2003, p. 966, 967.
- *** Révai nagy lexikona. Budapest, 1914, vol. 10, p. 810.
- Ruja, Alexandru.** Babilonul de pe Tisa : [Reportaj]. Glasul Maramureșului, 7, nr. 2066, 26 ian. 2004, p. 10.
- * * * Satul maramureșean 1945-1989 : Viață socială, economică, culturală și religioasă. Sighetu Marmăției, 2005, p. 80, 101, 105, 119, 120, 122, 127, 137, 139, 195, 232, 242, 255, 263, 268, 291, 293, 320-321, 332, 333, 335, 367, 371, 372, 379, 380-382, 404, 427, 432, 491, 522, 524, 535, 538, 559, 570.
- *** Scrisoare către un prieten de departe. Gazeta de Maramureș, 2, 7-13 iul. 2003, p. 15.
- *** Semne al înnoirii la Cîmpulung la Tisa. Pentru socialism, 40, nr. 10502, 15 aug. 1989, p. 2.
- Soare, N.** Ferma zootehnică – pîrghie importantă în sporirea eficienței economice. Pentru socialism, 20, nr. 5245, 8 dec. 1970, p. 1-2.
- *** Succesele colectivștilor din Cîmpulung la Tisa. Pentru socialism, 8, nr. 1222, 12 dec. 1957, p. 3.
- Szilágyi Levente.** Vallási identitás Hosszúmezőn. Korunk, mai, 2006.
- Șiman, Liviu.** Artă și fotbal la „Zilele Cîmpulungului”. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2256, 6 sep. 2004, p. 3.
- Șiman, Liviu.** „Balul strugurilor” : La Cîmpulung la Tisa. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2598, 18 oct. 2005, p. 3.
- Șiman, Liviu.** Cîmpulung la Tisa - o localitate pregătită să facă parte din UE. Glasul Maramureșului, 10, nr. 2871, 12 sep. 2006, p. 6.
- Șiman, Liviu.** Dembrovski la Zilele Cîmpulungului : Fosta glorie a fotbalului românesc, în Maramureș. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2561, 5 sep. 2005, p. 9.
- Șiman, Liviu.** Zilele comunei Cîmpulung la Tisa : 4-5 septembrie a.c. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2250, 30 aug. 2004, p. 3.
- Talpoș, Alina.** Hărți cadastrale în format digital : În premieră, la Groși și Cîmpulung la Tisa. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1890, 26 iun. 2003, p. 4.
- Tamási Attila.** A falunapi rendezvények alkalmával Hosszúmező műkedvelő képzőművészei is bemutatkoztak. Bányavidéki Új Szó, 17, nr. 960, 16-22 sep. 2005, p. 3.
- Tamási Attila ; Simori S. ; S.N.B.** Mozgalmas hétvége ünnepi hangulatban. Bányavidéki Új Szó, 17, nr. 959, 9-15 sep. 2005, p. 1, 3.
- Tomi, Marian Nicolae.** Maramureșul istoric în date. Cluj-Napoca : Grinta, 2005, p. 7-9, 16-21, 24, 34, 40, 44, 46-48, 58, 66, 73, 80, 91, 93, 96, 97, 98, 100, 101, 109, 123, 130, 141, 159, 174, 197, 201, 203, 209, 215, 234.
- Trifoi, Mihai.** Ce e nou la Cîmpulung la Tisa? : Pe agenda de lucru a primăriilor. Pentru socialism, 24, nr. 6207, 16 ian. 1974, p. 2.

Trifoi, Mihai. Satul cu multe flori : Competiția satelor. Pentru socialism, 23, nr. 6021, 9 iun. 1973, p. 1.

Țuțuianu, Ioan M. Maramureșul voievodal istoric și economic. București, 1942, p. 19, 66, 68-69.

Vișovan, Ștefan. Interferențe româno-ucrainene în toponimia Maramureșului. Baia Mare : Umbria, 2001, p. 17, 20.

Din folclorul comunei: Pitereșii din Câmpulung la Tisa

Câmpulungul are o poreclă în limba maghiară:

„*Hosszumező cimere / Harom fazék pityere*”,

ceea ce, românește, înseamnă: „*Câmpulungu' cu emblema / Trei oale de cartofi răi*”.

Povestea asta îi tare veche, de pe vremea când o înființat ungurii primul oraș unguresc în Maramureș: Câmpulung. Câmpulung o fost la unguri reședință de județ. Mai târziu orașul l-au stricat de tot tătarii, apoi apele Tisei o zinit puhoaie și l-o dus.

N-o rămas decât cinci, șasă căși. Tăte le-o dus apa Tisei. Atunci o mutat ungurii reședință la Sighet. Câmpulung, după puhoi, o rămas numa comună fruntașă.

În vremea când era Câmpulungu reședință de județ, acolo s-o adus prima dată în

Maramureș planta cea nouă, picioicii. Ungurii erau domni tare îngâmfăți, ei de la nime n-o cerut sfat, cum trebuie a folosi leguma aiasta nouă, adusă tomna din America. Și s-au pus domnii cei mari, nobilii din Câmpulung, și-au siert picioicii, adică verdeața lor, rodu florii de cartofi. Aceia-s tare otrăzitori, nici porcii nu-i mănă. Da domnii n-au știut, că și ei num-atunci au vădzut în viața lor primii picioici. Din primul rod au făcut masă mare, ca de sărbătoare cu ei, numa pentru domnii din Câmpulung. Slujile stăteau numa la spatele lor și de departe holbau ochii, să vadă cum să mănă mâncarea aiasta nouă și scumpă...

(Bilțiu-Dăncuș, Traian. Basme și povestiri.
Baia Mare : Editura Ethnologica, 2005, p. 254)

EL GOBIERNO DE RUMANÍA, A TRAVÉS DE LA BIBLIOTECA „PETRE DULFU” DE BAIA MARE...

Angela-Monica JUCAN

Ligor explicó que la donación procede de la biblioteca „Petre Dulfu” de Baia Mare, en la región de Maramures, situada al noroeste de Rumanía. Es una zona muy similar a Castilla y León y que ya ha donado libros a Alcalá de Henares y Coslada, donde la colonia rumana es muy importante.

(El Mundo de Castilla León – <http://www.usal.es/gabinete/comunicacion/noticia.jsp?id=2317>)

Ultima carte (o cronică-album) a directorului Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” - **Teodor Ardelean** - editată anul acesta de instituția pe care o conduce, ***Din Hiperboreea... în Iberia. Primele biblioteci românești în Spania***, este jurnalul „de bord” al aventurii culturale în care a pornit autorul sâmbătă, 26 februarie 2005, și a atins limanul bun luni, 13 noiembrie 2006, ora 10.30 – Coslada; cu alte popasuri: în aceeași zi, la ora 16.00 - Alcalá de Henares; marți, 14 noiembrie, ora 12.30 - Salamanca și miercuri, 15 noiembrie, ora 13.00 - Alicante. Este vorba de deschiderea a patru biblioteci de carte românească în Spania. Făcând o pasișă, vom afirma că lucrarea reprezintă *radiografia unui vis împlinit*.

În sfârșit, altceva decât prea puțin raționalul sport face să se înalțe, departe de casă, stindardul românesc și, acum, alături de el, culorile Maramureșului.

Și acel altceva a fost, de data aceasta, cel mai nobil, cel mai ingenios și cel mai complex produs al omenirii – cartea: minte și suflet adunate într-un obiect. [...] *doresc să mă alătur dlui*

Teodor Ardelean, care a menționat în discursul dumnealui că trăim astăzi o zi fericită, și vă mărturisesc că, într-adevăr, este o zi specială, căci toate societățile care au existat de-a lungul istoriei omenirii au încercat să facă vizibile relațiile dintre ele prin schimbul de obiecte, în semn de prietenie. Și, între aceste obiecte, ce poate fi mai frumos decât o carte ca simbol al apropierii dintre oameni? / Vă mulțumesc (Prof. univ. dr. BEGONA SAN MIGUEL, prorector pe relații internaționale și cooperare – Universitatea Alicante).

Motivul - sintagmatic deja (și care, cum se vede cu câteva rânduri mai sus, devine molipsitor pentru lector) - este curat drăcesc, adică superlativ: *cel / cea mai*. Trebuie să recunoaștem, însă, că fără spirit emulativ, pe Planeta Pământ n-ar putea fi progres. Iar, prin donația către țara cu *cei mai mulți români care lucrează în străinătate* și, de acolo, nu către „una din” cele mai vechi universități din lume, ci chiar către *cea mai*

veche din lume – dar... *cu excepția celor din Bologna, Oxford și Paris*, adică Universitatea

din Salamanca, și către *cel mai modern campus universitar din cel mai modern oraș spaniol cu deschidere tehnocratică, Alicante*, și către *cea mai importantă localitate istorică din Comunitatea Madridului – Alcalá de*

Henares, diabolicul se preschimbă în îngeresc, pentru că duhul cunoașterii face să se atingă din nou două culturi depărtate geografic, dar generate de același latin izvor și, în mod special, cadoul în carte românească aduce un plus de confort intelectual, un plus de siguranță în marea străinătății și un dram de Țară celor pe care destinul i-a îndepărtat, pentru un timp sau definitiv, de ea.

Din Hiperboreea... în Iberia este cartea despre aducerea în realitate a unei idei – aceea de a deschide, cu *donăție românească de carte românească*, a patru *biblioteci românești* în Spania. Aceste biblioteci sunt destinate, înainte de toate, românilor care lucrează acolo, dar și spaniolilor care vor să învețe limba română sau/și să-și facă, din cultura noastră, o specialitate.

Să nu vă speriați că un OM MIC (de funcție e vorba!) vrea să facă FAPTE MARI [...]. Când eram și eu mare (senator al României, vicepreședinte al Senatului, președinte al Comisiei de Privatizare) nu prea aveam timp pentru FAPTE MARI. Probabil că trebuie să fie și... compensări în viață!

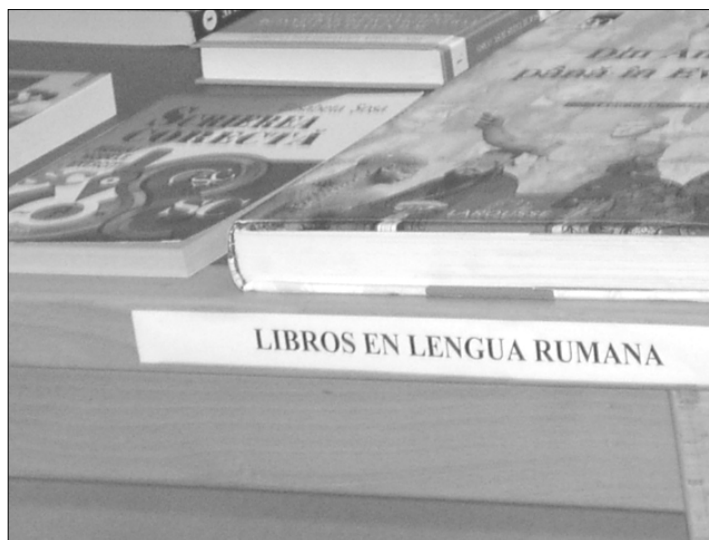
Cartea mai conține date geografice, istorice, economice, demografice și, mai ales, culturale despre Spania, adică este și un ghid al unei Spanii esențiale. Ne este, de asemenea, pusă la dispoziție, lista celor mai importante din titlurile dăruite de românii de

aici românilor din Peninsula Iberică și, desigur, spaniolilor interesați de aceste cărți.

Sunt redată cuvintele de mulțumire ale MARIEI LIGOR – ambasador al României la Madrid, ale FLORINEI NICOLAE – atașat cultural al Ambasadei României la Madrid, ale VIORICĂI PÂTEA – profesor universitar la Universitatea din Salamanca, ale profesor universitar doctor BEGONA SAN MIGUEL – prorector pe relații internaționale și cooperare – Universitatea Alicante; opinii ale membrilor delegației și, așa cum se cuvine, ale altor personalități băimărene, pentru că marea cursă a pornit din Baia Mare și s-a încheiat (încheiat?...) în acest oraș care se face cunoscut în lume prin demolarea preconcepțiilor disprețuitoare, dezaprobatore sau cel puțin compătimitoare la adresa României. Dar buricul pământului este, negreșit, Biblioteca „Petre Dulfu”, *care e cea mai mare, cea mai frumoasă, cea mai modernă și cea mai europeană bibliotecă publică din România*. Și, la urma urmei, nu numai din România: *Aș vrea să o vedeți, căci eu am văzut biblioteci în 50 de țări ale lumii, dar tot zic că a noastră e cea mai frumoasă!* Noi știm că această *cea mai bibliotecă* s-a construit după o „strategie Ardelean”. Operațiunea Spania a beneficiat de două „strategii Ardelean”. *Am lucrat tot timpul îmbolnăvit de „sindromul badea Cârțan”*. Și strategia numărul 1 nu s-au împiedicat în „reacții” indiferente, pentru că s-a adoptat, la scurt timp, strategia numărul 2, cea a contactelor directe – strategie care s-a dovedit a fi convingătoare. Dar, înainte de aceasta... *Aștept un răspuns pozitiv* – scria Teodor Ardelean Excelenței Sale Stelian Oancea, ambasador, pe atunci (2005) al României la Madrid. Dar *Răspunsul de la domnul ambasador nu mai venea...* În paralel, directorul Ardelean s-a adresat, în scris, mai multor edituri, solicitându-le donații de cărți: *Am expediat câteva zeci de astfel de scrisori, fie prin serviciile poștale, fie prin fax sau internet. După mai bine de o lună n-aveam niciun răspuns*. Ce-are-a face când, în final, pe site-ul Universității din Salamanca apărea un comunicat de presă, emoționant pentru noi: *El Gobierno de Rumanía, a través de la Biblioteca „Petre Dulfu” de Baia Mare, do-*

nară a la Facultad de Filología de la Universidad de Salamanca 1.200 libros especializados de literatura y lingüística rumana, de gran interés para la titulación da Lingüística Románica y para los estudios de Literatura Comparada o de Traducción [...] La donación del fondo se enmarca en el contexto de la próxima entrada de Rumanía en la Unión Europea y posee un marcado carácter intercultural [...]. Și, în presa spaniolă, alte și alte știri despre același eveniment și despre cele similare de la Alcalá de Henares, Coslada, Alicante.

voastră, dornici de senzational, ați fost mai atenți la ce se întâmplă la sediul bibliotecii județene, de ce reparații se fac acolo, decât de acțiunea noastră. Să vă fie de bine și să faceți presă în continuare, dar să știți că nu intrați în istorie așa, pentru că în istorie nu se intră cu lucrurile care nu pot constitui cronică. Dacă pe unii nu v-a interesat evenimentul din Spania, ci reparațiile la terasa bibliotecii, n-aveți decât să fiți premiați de conducerile ziarelor și revistelor și posturilor de televiziune, dar acțiunea din Spania este importantă, istorică și este eveniment națio-

... În vremea asta, ziariștii noștri vânturau „emoționantul” faptelor mărunte: [...] am citit - spunea directorul Ardelean într-o conferință de presă - și mi s-a relatat și am văzut că, în această perioadă în care noi eram în Spania, unii dintre dumne-

na, pentru că nu Ministerul de Externe, nu Ministerul Culturii, nu Ministerul Educației, nu Guvernul României, ci Consiliul Județean Maramureș și Biblioteca Județeană au inițiat și au dus la bun sfârșit o acțiune care este deosebit de importantă.

[...] Vă urez să aveți puterea să repetați asemenea gesturi care ating sufletul și să duceți la bun sfârșit alte asemenea proiecte. Nădăjduiesc să ne reîntâlnim și cu alte ocazii cu „ambasadorii” tărâmului mitic maramureșean și, împreună, să punem în vitrină tot ceea ce avem mai bun de arătat.

*Cu admirație,
Maria Ligor
Ambasador*

CALENDARUL MARAMUREȘULUI LA MOMENTUL „INTEGRĂRII EUROPENE”

Adrian POP

La mai bine de un sfert de veac de la prima sa apariție, *Calendarul Maramureșului* revine „schimbat la față”, integrat în conceptul de multiculturalitate europeană, atât de prețios în zilele noastre. Dublul număr 3-4, anul II, serie nouă, apărut la editura Cybela din Baia Mare la sfârșitul anului 2006 este, se pare, cel mai reușit atât din punct de vedere al concepției grafice, cât și din cel privind materialele din interior reunite sub generoasa egidă „Viitorul aparține celor care își respectă identitatea prin continuarea tradiției”.

În anul 1980 Ion Bogdan, Mihai Olos și Nicoară Timiș au reușit să cuprindă în paginile revistei pe care au numit-o *Calendarul Maramureșului* secvențe autentice din ceea ce se petrecea cotidian în viața trăitorilor acestor locuri: datini, tradiții, sărbători – o trecere între cele două mari praguri ale existenței, nașterea și moartea.

Revenind la zilele noastre, dintre cei trei a rămas Ion Bogdan (Dumitru Iuga) care a continuat să creadă că recursul la memoria colectivă a ținutului acestuia fabulos nu e în zadar.

Așadar, ultimul număr conține materiale semnate de cunoscutul folclorist Mihai Pop – „Locul poeziei orale în tradiția culturală a Maramureșului” – un articol despre păstrarea primelor texte religioase traduse aici și importanța lor în literatură.

Regretatul Vasile Avram scrie despre „Lecția de viață a Maramureșului” – Maramureșul este și rămâne o identitate recunoscută în întreaga Românie. Semnează apoi Marius Câmpeanu două articole – „Aspecte referitoare la învățământul confesional în Protopopiatul Chioarului în secolul al XIX-lea” și „Aspecte referitoare la viața confesională a locuitorilor satului Plopiș (în a doua jumătate a secolului al

XVIII-lea)” – remarcabile prin documentarea minuțioasă și prezentarea concisă.

Ioana Dragotă descrie, într-un material amplu și bine documentat - „Preocupări pentru cartea religioasă în zona Șişești (secolele XVIII-XIX)” - cărțile de căpătâi care au „luminat” calea oamenilor din acest ținut.

O prezență inedită este Papa Paul al VI-lea cu articolul „Artizanatul religios” în care se prezintă reînvierea acestei arte și dorința de a ajuta meșteșugarul să devină artist.

Gheorghe și Margareta Muntean scriu despre cum a rămas Vasile Lucaciu în memoria locuitorilor din Negreia și despre practicile tradiționale de îmbunătățire a terenului agricol în această zonă.

Din colecțiile Alexa Gavril Bâle, Iustin Trif, Anamaria Șchiop, Petrică Scăunașu ori Gavril Pașca putem citi cum se lucra cânepa în gospodăriile țărănești, rețete culinare de la țară, despre vergelul din Coruia sau despre mascați („Moșuți” și „Babe”).

Stephan Drube vorbește despre „Aspecte ale orașului și satului în vâltoarea dinamicii, atât de diversă, a societății actuale” insistând pe agricultură și pe turismul rural.

Anamaria Iuga descrie, în engleză, un obicei devenit leit-motiv al acestui număr al revistei. E vorba de „Udătoriul” din Șurdești. Devenit aproape fenomen de masă, acest obicei, care are loc în a doua zi de Paști sărbătorind primul om ieșit la arat, tinde să revină puternic la ceea ce a fost cândva.

Civilizația din Banat e prezentă prin eseul Sânzienei Preda și al Melaniei Dincă numit „Trei sate timișene în mileniul III” care încearcă o reafirmare autentică a valorilor culturale ale ruralului românesc.

Articolele în limbile engleză și franceză scrise de Monika Golonka („Visual forms of original identification: The example of contemporary Podhale”) și Anneli Palmskold („What does it mean to study objects?”), respectiv Marie Gabrielle Leblanc („À Varsovie: chemin de croix pour l'unité”), sunt cronici care încearcă să se constituie într-un exemplu de oprire a diferențelor culturale generate de globalizare.

În continuare, Mihai Dunca povestește despre desfacerea farmecelor, Ioan Nădișan abordează tema reanimării castanului, iar Ilie Gherheș scrie despre Bela Bartok la Petrova.

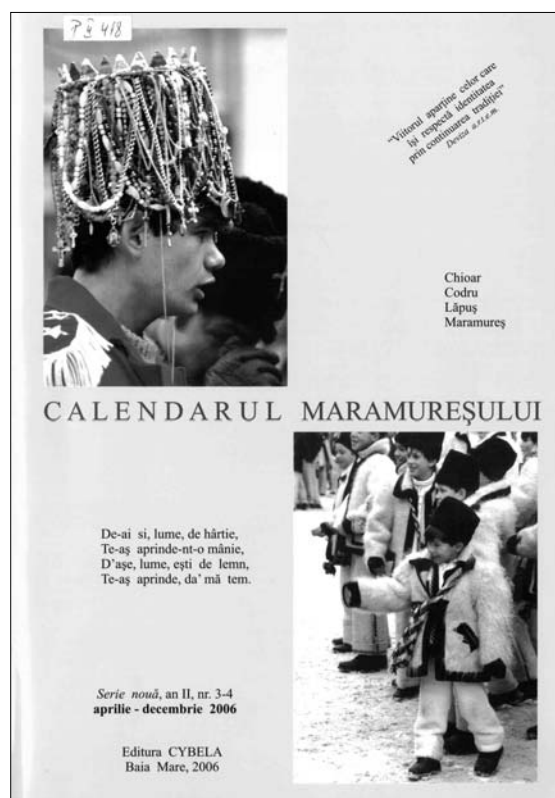
Dumitru Iuga apare în paginile revistei cu un extras din culegerile de folclor medical ale lui Tudor Pamfile, Valeriu Bologa sau Alexa Gavril Bâle, însoțit de comentarii și interpretări personale, intitulat „Tradiții de medicină populară în

Rodica Șerba și A. G. Bâle prezintă, cu cele două articole, o terapie aproape uitată – „Leacuri din străbuni” și „Ce și cum despre sănătatea animalelor”.

De asemenea, într-o îmbinare fericită de poezie, folclor, cronici, recenzii sau ficțiune pur și simplu, întâlnim și următoarele semnături literare: Ion Bogdan, Maria Bonea, Rodica Dragomir, Gabriela Baicu-Cerkez, Roxana Paula Bumb, Aurica Maria Dan, Gelu Dragoș, Ștefan Herțeg, Liana Martin, Ileana Mihai Ștefănescu, Daniel Mureșan, Zorovavel Petrehuș, Nicolae I. Petricec, Nuțu Laurențiu Pop, Ion Ardeleanu Pruncu.

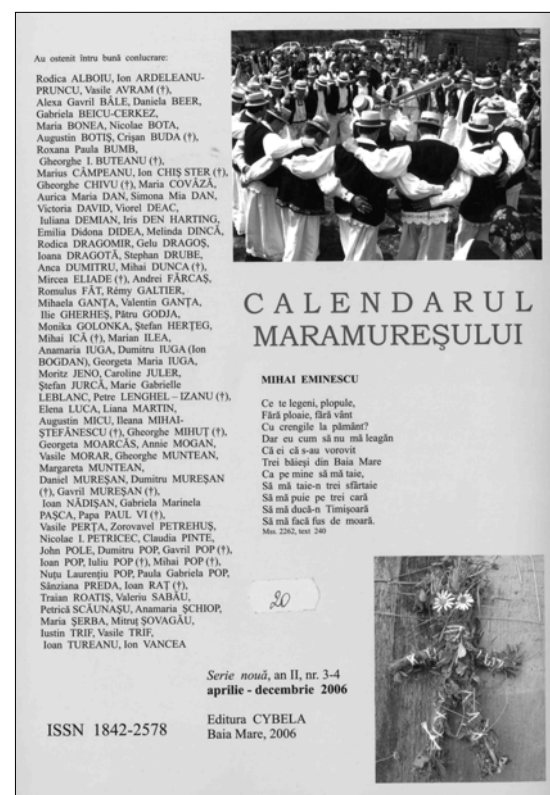
Revista este bogat ilustrată cu fotografii făcute de Remy Galtier, Anamaria Iuga, Moritz Jeno, Iris den Harting, Andrei Fărcaș, Valentin Ganța, John Pole, Ioan Pop, Iuliu Pop, Gheorghe Moarcăș.

În sumar sunt cuprinse indice de nume, indice de locuri și localități, indice după primul vers și un glosar bogat cu

Maramureș”.

Calendarul Maramureșului publică și cinci profiluri literare: Gheorghe Chivu, Vasile Morar, Marian Ilea, Ștefan Jurcă, Alexa Gavril Bâle – cărora le oferă un spațiu generos pentru versuri și proză.

termeni din subdialectul maramureșean.

Marginile revistei sunt ocupate de colecțiile de colinde, balade, orații, strigături de nuntă, hori, proverbe, ziceri, precepte, ghicitori, caiete cu versuri, toate aparținând

unor autentici iubitori și culegători de folclor: Rodica Alboiu, Victoria David, Andrei Fărcaș, Romulus Făt, Mihai Ică, Dumitru Iuga, Gabriela Marinela Pașca, Vasile Perța, Veronica Pop, Traian Roatiș, Vasile Trif, Gheorghe I. Buteanu, Ion Vancea, Maria Covază, Simona Mia Dan, Augustin Botiș, Ion Chiș-Șter, Petru Godja, Petre Lenghel-Izanu, Gavril Mureșan, Dumitru Pop, Gavril Pop, Ioan Raț, Ioan Tureanu, Nicolae Bota, Augustin Micu, Claudia Pinte, Valeriu Sabău, Anamaria Șchiop, Mitruț Șovagău.

În cele 150 de pagini ale revistei putem citi o varietate de materiale care ne oferă o viziune complexă asupra faptelor autentice de trăire spirituală ale zonei Maramureșului, acest număr dublu al revistei insistând, cu precădere, asupra identității culturale a comunității Șişești în actualul context de integrare europeană. Majoritatea materialelor din revistă sunt rodul cercetărilor și acțiunilor desfășurate în perioada aprilie - noiembrie

2006, în cadrul proiectului finanțat de AFCN (ADMINISTRAȚIA FONDULUI CULTURAL NAȚIONAL) intitulat *De la M.I.C. la mare. Memorie și identitate culturală a comunității Șişești în context european*.

Colegiul de redacție format din Dumitru Iuga (Ion Bogdan) - redactor șef, Anamaria Iuga, Georgeta Maria Iuga și Mihaela Ganța - alături de colaboratorii lor permanenți și de cei care au participat la acest număr - merită felicitări atât pentru realizarea profesionistă a conceptului propus, cât și pentru originalitatea și autenticitatea materialelor prezentate.

Așteptăm cu interes următoarele realizări.

**POETUL UNOR VERSURI VRĂJITE
ȘI UN OM-POET LEGAT PRIN BLESTEM: OCTAVIAN GOGA**

Angela-Monica JUCAN

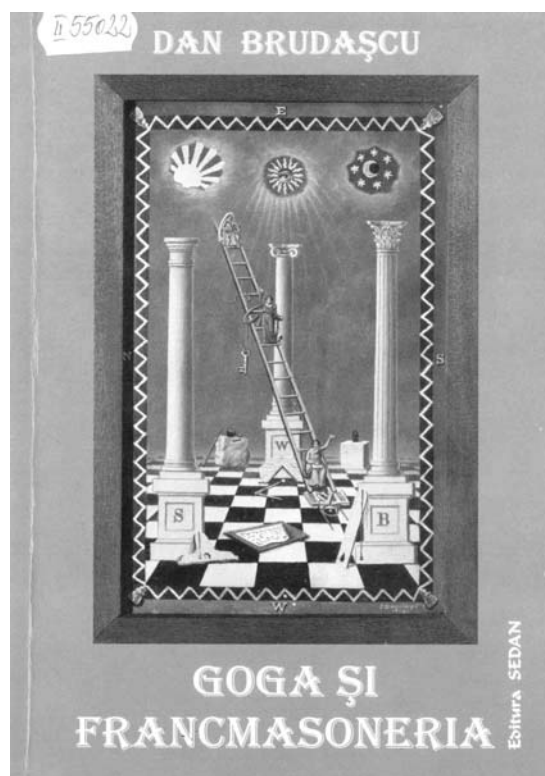
La 26 aprilie a.c., **prof. univ. Dan Brudașcu** și-a lansat, la biblioteca noastră, cartea **Goga și Francmasoneria**, tipărită în editura Sedan, din Cluj-Napoca, și apărută la începutul aceleiași săptămâni. Lansarea a ieșit din obișnuit, transformându-se, spontan, datorită discursului captivant al autorului, într-un fel de masă rotundă. A doua zi, în coordonarea profesorilor **Dorel Todea** și **Ion Ardeleanu-Pruncu**, volumul s-a lansat și la Radio Sighet, într-o atmosferă distinsă, dar deloc rece, și într-o ambianță singulară, de un spectaculos simplu și elegant. Foarte atenți, organizatorii au pregătit câteva surprize, lansarea depășind și aici limitele convenționalului. Printre mai multe luări de cuvânt, în mod special despre francmasonerie, a vorbit conf. univ. dr. **Nicolae Iuga**.

Volumul a căpătat, *din rațiuni exclusiv comerciale* – după cum ne face cunoscut Dan Brudașcu, în *Avertisment* –, titlul unuia din capitole. Cartea cuprinde mult mai mult și, deși capitolele nu par să se înrudească prin altceva decât prin faptul că au același personaj principal - Octavian Goga -, ele mai au un element comun: ineditul aspectelor biografice evidențiate aici sau scoaterea la lumină a noi puncte de interes legate de creația poetului. Pe lângă aceasta, de câte ori e posibil, este demolată „încadrarea” ca extremist a poetului politician.

Goga și Francmasoneria este o lucrare despre un Goga necunoscut, vag cunoscut sau mult prea plat interpretat în valorile lui artistice.

Nimeni n-a observat până acum că poezia lui Octavian Goga a fost obiect al exploatării exegetice sub trei dictaturi critic-literare (Titu Maiorescu, Mihai Beniuc și Ion Dodu Bălan). Dan Brudașcu demonstrează că, în ce-l privește pe Titu Maiorescu, deși opinia lui i-a fost favorabilă lui Goga, caracterul ei „tiranic” a rezultat din personalitatea criticului, care, involuntar, datorită imensului prestigiu, a intimidat, în epocă, alte încercări de interpretare. Ion Dodu Bălan, din contră, a încurajat (tot involuntar, probabil) un epigonism prolific. Prin

urmare, dacă ideile lui Titu Maiorescu se constituiseră în unicate, cele ale lui Ion Dodu Bălan n-au încetat să se multiplice. Și procesul nu este încheiat. Mihai Beniuc are o poziție de mijloc. El a inițiat

republicarea lui Goga, dar selecția, inevitabilă în acea perioadă, a poeziilor a fost mult prea restrictivă și, poate, parțial, nereprezentativă pentru poet, impunând o falsă imagine a creației sale de ansamblu. În plus, studiul introductiv al lui Beniuc e arestat în formulări *prudente, cuminți, vagi și generale*. Partea și mai proastă este că publicul și-a însușit temeinic aceste vederi care nu pot despărți socialul de poezie, iar, din partea criticilor, nu se manifestă nici astăzi intenția de revizuire. *Iată de ce* – scrie Dan Brudașcu -, *cunoscând destinul nedrept de care a avut și are încă parte, ești tentat să îți pui întrebarea: a fost/este Octavian Goga „un poète*

maudit”?, deși..., la nașterea poetului, existase, din partea părinților lui, o încercare de a-i pune numele sub semnul bunei ursite. Dar, cu alt obiectiv.

În al doilea capitol al cărții este explicată opțiunea părinților pentru prenumele Octavian: era o încercare de a para vreo intenție (obișnuită în Transilvania aceluși timp) de maghiarizare a numelui copilului lor. Dan Brudașcu întreprinde și o amplă cercetare a etimologiei numelui Goga. Autorul nu decide asupra originii numelui și nici nu face să se întrevadă vreo preferință în privința uneia din semnificații, admitând (în această fază a cercetării) ca posibile mai multe origini și, implicit, mai multe înțelesuri ale cuvântului, dar sugerează ideea că, deși proveniența numelui este, destul de sigur, macedoromână, faptul acesta *nu impune imediat și obligatoriu că ei [strămoșii lui Octavian Goga] trebuiau să provină din părțile sud dunărene.*

Că Goga a fost președinte al Societății „Mica” de la Brad și că a fost membru în consiliile de administrație ale Băncii Anglo-Române, Asigurării Românești, Agricolei-Fonciera și Astrei - Vagoane Arad, de asemenea, nu mai știe nimeni. Cu (inofensivă) maliție, autorul explică: *Cei care au cercetat „cazul Goga” au neglijat sau n-au considerat demnă de luat în seamă această componentă a vieții lui.*

Insuficient cunoscută este și intenția eșuată, de facto (din cauza lui Goga), a universitarilor clujeni de a-l aduce pe poet, ca profesor universitar, la Cluj. Dar *legăturile Clujului universitar cu poetul n-au încetat o dată cu neașteptata sa moarte.* E vorba de demersurile pentru ridicarea unui monument (care s-a realizat abia după șase decenii): *Din păcate, însă, monumentul preconizat nu a mai apucat a fi ridicat în acei ani. Am folosit calitatea și prerogativele pe care le-am deținut, în perioada 1997-2000, în cadrul municipalității clujene și am reușit, cu ajutorul și concursul autorităților administrative municipale, la 10 mai 1998, dezvelirea, în memoria poetului, cetățean de onoare al municipiului de pe Someș, o placă comemorativă, plasată pe clădirea actuală a Facultății de Litere, și un bust, situat în fața Casei de Cultură a Studenților din Cluj-Napoca. Ulterior, în urma unor proteste universitare, am adăugat, pe placa comemorativă, calitatea de profesor „de jure” pe care a avut-o poetul.*

Istoricii literari n-au fost prea interesați nici de activitatea ca academician a lui Goga, de funcțiile lui în Academia Română sau de istoria exactă a acestei perioade. În capitolul consacrat etapei academice din viața lui Goga, Dan

Brudașcu restabilește adevărata cronologie și aduce argumente pentru corectarea altor erori. *În opinia noastră, anii 1929-1932 au fost cei mai fructuoși sub aspectul activității academice a lui Goga. Pe lângă [...] cele trei mandate de vicepreședinte, Octavian Goga s-a implicat, atunci când restul obligațiilor i-au permis, în desfășurarea întregii activități a Academiei, atât în cea pur științifică, organizatorică, cât și chiar în cea administrativă și financiară. În numeroase situații, poetul a reprezentat Academia la o serie de acțiuni și manifestări, atât în țară, cât și peste hotare. Va reieși, cu evidență, faptul că e vorba de o muncă însemnată, dăruită cu abnegație promovării valorilor culturii și științei românești, slujirii, cu competență și dăruire, a intereselor înaltului for academic românesc.*

Apartenența lui Goga la francmasonerie a trecut și ea aproape neobservată, dar ni se oferă, acum, relații surprinzătoare și despre acest episod. Un minuțios istoric al masoneriei transilvănene precedă, în acest capitol, paginile consacrate răstimpului dintre aderarea¹ omului politic Goga la Ordinul Masonic Român și retragerea lui din francmasonerie (noiembrie 1933). Urmează un examen al motivelor care-l vor fi determinat pe Goga să iasă din această asociație.

Împrejurările morții poetului, deși cât se poate de suspecte și deși regimul, în țară, s-a schimbat de două ori, n-au tentat, până acum, pe cineva să le cerceteze. După aproape 70 de ani, însă, camuflajul bine construit, la vremea aceea, este demolat. Dan Brudașcu aduce probe de necontestat că Octavian Goga a fost otrăvit, la Cluj, din ordinul lui Carol al II-lea.

Volumul se încheie cu date, și ele necunoscute publicului larg, privitoare la transformarea în muzeu a Castelului de la Ciucea – prin donația către Statul Român a dreptului de proprietate. Este menționat, în acest context, zgomotul fără rost (și, sperăm, fără câștig de cauză) făcut de un nepot îndepărtat (și încă din altă spiță decât a poetului) care revendică, astăzi, posesiunea.

Dar, dacă o piață rea pare să-i fi păzit lui Goga destinul și, până departe, în posteritate, memoria, cartea aceasta aduce, în mod cert - prin deconspirare - dezlegarea de sub puterea blestemului.

¹ Momentul înscrierii lui Goga în rândurile francmasoneriei este, încă, sub semnul probabilității.

CITITORUL MIRCEA ELIADE

Mugur VOLOȘ

Elevilor mei

La aniversarea lui Mircea Eliade cu ocazia centenarului nașterii sale (9 martie 1907) în paginile revistei bibliotecii, foarte potrivită mi se pare evocarea împătimitului cititor care a devenit ulterior profesor de istoria și filosofia religiilor la Universitatea din Chicago. Născut în urmă cu o sută de ani în București, acesta devine, la numai 20 de ani, „liderul spiritual” al unei generații „de aur” din cultura română. Desigur, toți colegii săi de generație (Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Emil Cioran ș. a.) au fost niște împătimiți ai scrisului, dar și ai lecturii. Dintre toți aceștia, Eliade se remarcă prin stăruința cu care a revenit în articolele, eseurile sau conferințele sale asupra fenomenului lecturii.

Eliade s-a preocupat de cultivarea prin lectură a propriului spirit, dar și de formarea unor deprinderi de lectură ale unui public-cititor avizat. La scurt timp după afirmarea lui drept lider al „tinerei generații”, el își mărturisește dorința de a scrie un „manual al cititorului”, un ghid pentru cititorii împătimiți, dar și pentru împătimirea celor care nu au cunoscut încă această plăcere sufletească. De pildă, în prefața volumului de eseuri *Oceanografie* (1934), Eliade mărturisește explicit aceasta: „De altfel, de mult mă urmărește ispita unui manual de introducere în tehnica și voluptatea cititului. Nu știu dacă am să-l încep vreodată”¹. E adevărat, „manualul” nu l-a definitivat niciodată, dar liniile generale și

posibilul conținut al acestuia sunt conturate într-un articol publicat în *Vremea*, articol inclus ulterior în volumul de eseuri *Fragmentarium* (1939). Aici, din perspectivă eliadiană, funcția paideutică a cititului este secundară în raport cu funcția de armonizare a sufletului cititorului cu lumea:

„Citim la întâmplare, ce cărți ne cad în mână sau ce găsim la părinți, la amici, la liceu, la bibliotecă. [...] Nu numai «cultura» noastră rămâne incompletă, fragmentară, fracturată – dar și experiența sufletească, ceea ce e mult mai grav.

Un «Manual al perfectului cititor» ar putea evita toate aceste neajunsuri, toate aceste pierderi de timp inutile și aceste grave lacune. S-ar găsi acolo liste de cărți pe vârste, pe temperamente, pe anotimpuri. Cărți care trebuie citite de un adolescent, de pildă, de un îndrăgostit sau de un visător. Cărți pentru toamnă, pentru noaptea Sfântului Andrei, pentru Săptămâna Luminată, pentru solstițiul de vară. Există o armonie între fenomenele cosmice și etapele sufletului pe care puțini dintre noi o descoperă la timp”².

În pofida acestor recomandări pe care le face, Eliade a fost mai degrabă un cititor-rebel, care nu s-ar fi conformat niciodată regulilor unui astfel de manual. Din memorii, scrisori sau romanele cu caracter autobiografic, aflăm că în tinerețe citea până la extenuare, reducându-și treptat perioada de somn, cărți din cele mai variate domenii,

¹ Mircea Eliade, *Oceanografie*, București, Humanitas, 1991, p. 8.

² Mircea Eliade, *Cărți pascale sau despre necesitatea unui «Manual al perfectului cititor»* în Mircea Eliade, *Fragmentarium*, Deva, Destin, 1990, p. 96.

precum: biologie (în special entomologie), chimie, istoria religiilor, literatură, mitologie, filosofie etc. În confesiunile târzii din *Memorii*, istoricul religiilor relatează pe larg experiențele de lectură, captivante și epuizante deopotrivă, ale tânărului licean de la „Spiru Haret”:

„«Miopia galopantă» coincisese cu descoperirea lui Balzac, Voltaire, Hasdeu. Tot autori fecunzi și care mă fascinaseră mai ales pentru vastitatea și diversitatea lor. Din Balzac citeam cam un volum pe zi. [...] Cred că numai în anii de liceu am recitat de vreo cincisăse ori *Le Père Goriot*, care a rămas pentru mine cartea prin excelență balzaciană și pe care am regăsit-o întotdeauna cu aceeași plăcere de câte ori, mai târziu, mă reapuca pasiunea de Balzac. [...] Voltaire a fost prima mea întâlnire cu un enciclopedist de geniu și cred că acesta a fost motivul pentru care l-am admirat: îmi valida tendințele de polihistor, îmi încuraja visurile mele de spirit universal. Dar, în fond, n-am devenit niciodată «voltairian». Și când am descoperit alți autori «universali», când l-am descoperit mai ales pe Papini și, mai târziu, pe Goethe, pe Leonardo da Vinci, am încetat să-l mai citesc»³.

Nevoia de a-i îndruma pe mai tinerii cititori, grija pentru **ce, cum și când** citim, l-au îndemnat pe Eliade să insiste asupra acestor subiecte într-o serie de conferințe radiofonice susținute de-a lungul celui de-al patrulea deceniu al veacului trecut. Spre exemplu, în *Institute de cultură* (19 august 1934) atrăgea atenția publicului ascultător asupra necesității înființării unei biblioteci publice în București, acesta fiind singura capitală europeană și printre puținele din lume lipsite de o astfel de instituție de cultură. O pledoarie pentru înființarea de biblioteci publice și pentru stimularea constituirii de biblioteci particulare în cât mai multe familii este susținută de către Eliade în *Despre cărți și biblioteci* (14 noiembrie 1935). În acest registru tematic Eliade nu avea cum să-i uite pe cititorii cei mai împătimiți: erudiții. În *Deliciile erudiției* (20 octombrie 1935) sunt amintite în termeni

pasionali emoțiile superioare ale erudiților: „Puțini oameni bănuiesc voluptatea fișelor, pasiunea descifrării manuscriselor, bucuria lecturilor erudite prelungite până în zorii zilei”⁴.

În *Tehnica și educația culturii spiritului* (14 iunie 1935) dezvoltă ideea „Manualului de introducere în tehnica lecturii”, subliniind faptul că experiența lecturii nu este singura modalitate de elevare a spiritului și, nici măcar una necesară:

„Cultura livrescă nu e absolut necesară creșterii sufletești. [...] Cartea însă poate deveni și ea o forță de nutriție, un vehicul de apropiere de viață. S-a exagerat – din ignoranță sau din ironie – puterea nefastă a lecturii. După cum am mai spus adineauri, lectura are un rol vital și stenic, atunci când e împlinită cu pricepere”⁵.

În *Arta și tehnica lecturii* (24 august 1935) Eliade enunță mai concret, pentru ascultătorii săi, regulile cărora ar trebui să li se conformeze cititorii. O primă normă ar fi **selecția cărților**, o selecție **în funcție de valori** și adecvată la **vârsta cititorului**⁶.

O a doua regulă importantă ar fi **recitirea**, la anumite intervale, a acelor cărți care sunt valoroase, adecvate vârstei și edificatoare pentru personalitatea cititorului⁷. Selecția valorică și recitirea cărților valoroase ar fi însă zadarnice, dacă cititorul nu ar avea în vedere și **asimilarea** lecturilor sale, integrarea armonioasă a celor citite în structura de ansamblu a personalității cititorului și armonizarea insului cu lumea în care acesta trăiește⁸. Iată regulile elementare pe care ar trebui să le aibă în vedere cititorii împătimiți. Iar celor care nu au deprins încă deliciul lecturii, le reamintim că Eliade nu desconsidera alte căi de creștere spirituală (meditația, contemplația, călătoriile ș.a.m.d.),

⁴ Mircea Eliade, *50 de conferințe radiofonice. 1932-1938*, [București], Humanitas – Casa Radio, [2001], p. 171.

⁵ Mircea Eliade, op. cit., p. 123.

⁶ „E vorba, înainte de toate, de a nu citi cărțile proaste sau mediocre, și de a nu citi pe cele bune la timp nepotrivit”, ibidem, p. 151.

⁷ „Tehnica lecturii e tehnica alegerii și distribuirii acelor cărți care merită să fie recitate”, ibidem, p. 152.

⁸ „Toată tehnica lecturii constă în virtutea aceasta a transformării substanței cărților”, ibidem, p. 153.

³ Mircea Eliade, *Memorii (1907-1960)*, ed. și cuvânt înainte de Mircea Handoca, București, Humanitas, 1991, pp. 79-80.

dar vorbea cu entuziasm despre potențialul extraordinar de elevare spirituală pe care îl

deține Cartea!

REDESCOPERIREA LUI MIRCEA ELIADE

Antoaneta TURDA

Avorbi despre o personalitate de talia lui Mircea Eliade, acum când se împlinesc 100 de ani de la nașterea sa și după ce s-au scris zeci de volume și articole, nu cred că poate fi interpretat ca un act de curaj ci mai degrabă este expresia bucuriei de a fi descoperit că acest nume atât de celebru în întreaga lume nu a fost niciodată victima propriului succes care să se simtă bine doar în turnul său de fildeş ci a fost, o puternică conștiință civică a României, chiar și după plecarea definitivă din țară, în 1956.

Abordarea unui scriitor care, la un moment dat, a mărturisit că oamenii de știință l-au sfătuit să se lase de literatură iar literații să se lase de știință, care a fost acuzat de pornografie, fiind exclus din învățământ din această cauză și de aderare la mișcarea legionară, fapt pentru care a fost reținut în arest câteva zile, nu cred că ar fi un impediment în pătrunderea, măcar la suprafață, în laboratorul său de creație care constă în câteva interviuri prezente în presa vremii, în cele 50 de conferințe radiofonice ce cuprind perioada 1932-1938 precum și în paginile de corespondență, toate la un loc, schițând portretul unui intelectual care nu a fost luat niciodată de valurile politice și morale prin care a trecut în cei peste 80 de ani de viață și al unui român care a dus, dincolo de granițele țării, acel spirit românesc care, dincolo de superstițiile sale, poate fi considerat, fără falsă modestie, unul dintre cele mai profunde și interesante ale bătrânei Europe.

Interpretând nu doar vasta sa operă, ci și interviurile date în presa vremii, din prisma spiritului românesc, vom avea revelația descoperirii uneori, a unui spirit caragialesc,

ce iese la iveală, de pildă, dintr-un dialog din 1931, cu unul dintre ziariștii publicației *Reporter*, având următorul conținut:

- „- Pentru ce scrieți?
- Pentru că nu pot tăia lemne.
- Pentru cine scrieți?
- Pentru cine poate să citească.
- Credeți în ceea ce scrieți?
- Dumneata ce crezi?”;

alteori a unui spirit profund angajat în problemele perioadei în care a trăit și pe care le-a descris în romanele *Întoarcerea din rai*, (conceput în India, în 1930 și apărut la 3 ani de la întoarcerea acasă), carte despre sex, dragoste și moarte care, pe parcursul a 100 de pagini descrie și atmosfera grevei ceferiștilor din 1933, *Isabel și apele diavolului* (scris la 20 de ani și care anunță foarte clar un important nume al literaturii române), *Strada Mântuleasa* sau, deseori, al unui simplu creștin, care, în ciuda succesului pe care l-a avut de timpuriu, recunoaște puterea Divinității și a rugăciunii în Conferința radiofonică din 9 martie 1935, intitulată *Despre rugăciune*, în tulburătoarea mărturisire: „Rugăciunea este cel mai pur act al vieții religioase; cel uman în același timp. Nicăieri nu se oglindește mai bine starea tragică a omului în luptă cu păcatul din inima lui și cu puterile lumii din afară. În rugăciune se rezumă drama condiției umane; marea ei neputință...”. A face o tentativă de a cunoaște toate fațetele spiritului lui Mircea Eliade, implică însă și a ține cont de marea sa pasiune pentru călătorie, dobândită în copilărie, așa cum mărturisește, la un moment dat, în revista *Rampa* din 5 iunie 1933. Referitor la acest aspect al

personalității sale, iată ce declară, în Conferința radiofonică din 29 iunie 1933, intitulată *Ce învățăm călătorind*: „Cineva a spus că o călătorie este un lucru serios pentru persoanele frivole și un lucru frivol pentru persoanele serioase... O călătorie este, întotdeauna, o invitație la gândire. Se gândește mult mai viu, mai intens și mai spontan călătorind decât în cele mai concentrate ceasuri de bibliotecă”. În ciuda acestei afirmații, totuși, savantul român a avut, pe tot parcursul existenței sale, un adevărat cult pentru lectura organizată, făcând, în Conferința radiofonică *Tehnica și educația culturii spiritului*, din 14 iunie 1935, o adevărată pledoarie pentru elaborarea unui manual de tehnica lecturii. Considerându-l un rob al cărții, cititorul constant al lui Mircea Eliade probabil nu și l-ar putea închipui „nervos, volubil” care „mișcă mereu din umeri, zâmbește, se încruntă...”, dar care și-a fascinat mereu interlocutorii prin „ochii extrem de vioi”, chiar și atunci când l-au găsit într-o postură austeră, în faimoasa și sobra sa bi-bliotecă care era considerată ca a fi una dintre cele mai mari biblioteci personale ale vremii, loc de unde a dat multe interviuri pe diverse teme, cum ar fi cea a reportajului (interviu realizat de Geo Bogza și publicat în ziarul *Vremea*, din 29 aprilie 1934) și a relației scriitor-cititor. Privitor la acest din urmă aspect, redau mărturisirea făcută lui I. G. Vasiliu de la ziarul *Pământul*, nr. 68-69, 12-19 mai, din Călărași: „Publicul cel mare nu m-a influențat, încă. Publicul cel mare influențează numai pe gazetarii și pe romancierii de duzină. Există însă o elită, un fragment din acest public care, prin conversații, controverse, scrisori, poate influența creația oricărui scriitor. Și, ceva mai mult, o poate influența în bine”.

Pretenția față de public a fost la fel de mare ca și cea față de colegii de breaslă, fapt ce a dus la judecăți extrem de obiective referitoare la mediul literar românesc al vremii din care scriitorul a selectat numele lui Camil Petrescu și al Hortensiei Papadat-Bengescu. Dintre intelectualii străini sunt menționați deseori, în interviuri, esești spanioli Eugenio d'Ors și Ortega y Gasset,

romancierii englezi Aldous Huxley și T. E. Lawrence precum și scriitorul italian Giovanni Papini, cu care a corespondat o perioadă. Abordând aici gusturile literare ale lui Mircea Eliade, redau și o mărturisire, apărută în publicația *Vlăstarul* nr. 7, 1934, pe care nu o comentez, lăsând pe fiecare cititor al acestui articol, să o facă: „În literatura franceză nu am simpatii. În poezie am rămas încă la Rilke. Cartea mea favorită, de căpătâi, se schimbă în fiecare an. Anul acesta a fost *Cartea de la San Michele* de Axel Munthe”. Referirile la atmosfera culturală a epocii merg deseori până la afirmații tranșante, cum ar fi cele referitoare la starea teatrului românesc interbelic, perioadă în care „invazia comediilor evreo-maghiare a pervertit și a vulgarizat instinctul dramatic al publicului românesc” sau la cele legate de gazetăria vremii când „ziarul modern a înlocuit revista literară și ideologică” și în care „nu există o presă independentă românească” pentru că „nici un ziar nu se poate susține singur” pentru că „primește ajutoare în schimbul libertății”. Asprimea acestor declarații, de altfel foarte reale, este, la un moment parcă îmblânzită, de o declarație făcută în *Noua Gazetă de vest*, apărută la Oradea în 16 martie 1938, privitoare la literatura din provincie pe care Mircea Eliade o privea mai obiectiv decât confrății săi bucureșteni. Iată gândurile sale privitoare la acest aspect al literaturii române: „Este mai adevărată această Românie virilă, aspră, săracă și întunecată - pe care provincia ne-o arată în toată sălbatica ei frumusețe - decât România romanțelor învechite, a tristeților crepusculare, a amorurilor defuncte”.

Iubit sau contestat pentru ideile sale, Mircea Eliade, oriunde s-a aflat, a fost una dintre acele voci ale diasporei române care a încercat, pe tot parcursul activității sale literare, să lupte împotriva, individualismului de care suferă „în mod excesiv intelectualul român”, demonstrând, nu doar prin întreaga sa operă apărută în diverse locuri ale lumii, ci și în presă, că progresul unei țări își are rădăcina, în primul rând, în conduita morală a fiecărui cetățean al acelei țări, indiferent că trăiește în interiorul sau în afara ei.

ION INOCHENTIE – ÎNTEMEIETORUL - 315 ANI DE LA NAȘTERE -

Vasile LESCHIAN

Suntem stăpânii ereditari ai acestei țări, încă din vremea împăratului Traian, azi zdrobiți de poveri de tot felul, de mizerii milenare a celor mai puternici [...]. Națiunea noastră nu e inferioară oricărei alte națiuni din Ardeal [...]. Pe acest pământ al Ardealului, neamul românesc nu e numai cel mai vechi, dar este și cel mai numeros.
(Ion Inochentie Micu)

Întemeietorul! Așa îl numea cunoscutul și temutul gazetar de la „Curentul” interbelic, Pamfil Șeicaru, pe întâiul episcop și ctitor al Blajului, Ion Inochentie Micu, folosind cuvintele de început ale Scripturii, pentru a marca rolul acestuia în înnoirea vieții politice, culturale și religioase a românilor transilvăneni.

În acest an, la 24 iunie, s-au împlinit 315 ani de la nașterea lui Ion Inochentie Micu (24 iunie 1692-23 septembrie 1768), omul care avea să-și îndeplinească destinul cu istoria zbuciumată a neamului său, în lupta acerbă pentru afirmarea identității sale românești.

Când rostim numele Blajului, istoric și cultural, îl asociem în primul rând cu Școala Ardeleană și Epoca pașoptistă. Apoi, ne amintim de câteva nume și valori remarcabile ale culturii: Pavel Dan (prozator), Radu Brateș (poet), Nicolae Comșa, Dionisie Popa, Nicolae Albu (istorici literari), Ioan Miclea și Ioan Vultur (filosofi), Ștefan Manciu (geograf) și Coriolan Suciu (istoric), Iuliu Moga (pictor) etc. Dintre ei, Nicolae Comșa (nepotul marelui filolog și lingvist Ion Bianu), istoric literar, om al cetății și al școlii, alcătuiește și publică, în

anul 1943, o densă și concentrată monografie a Episcopului Ion Inochentie Micu¹. Autorul îl situează între marii oameni ai neamului românesc, prin evocarea faptelor sale de pionierat, ca precursor al Școlii Ardelene. Ion Inochentie Micu este întemeietorul Blajului, a mănăstirii și a școlilor de aici. El este cel dintâi care, la jumătatea secolului al XVIII-lea a sintetizat ideile și programul vieții politice a românilor ardeleni, aflați sub oprimarea Imperiului Habsburgic, socotiți tolerați, lipsiți de drepturi politice, oprimați social și cultural și sub raportul celor mai elementare drepturi personale de vestita „Unio Trium Nationum”. Puține glasuri s-au ridicat să ceară înțelegere și dreptate pentru neamul românesc. Au făcut-o marii cronicari moldoveni (Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce), alți vlădici și călugări, prin scrierile istorice și religioase, unele tipărite, până la 1700, în care susțineau și argumentau originea nobilă latină a limbii și poporului român, din toate teritoriile locuite de aceștia.

Pentru românii din Transilvania oprimarea națională, socială, politică și religioasă era aproape la limita suportabilității. Socotiți paria în propria țară, românii și-au îndreptat nădejdea spre Roma, pentru a dovedi atât originea nobilă de neam, cu nimic mai prejos decât a celor trei națiuni: unguri, sași și secui, cât și vechimea și întâietatea lor ca locuitori

¹ Nicolae Comșa, *Episcopul Ion Inochentie Micu*, Blaj, 1943, p. 74.

ai locului. O deschidere și o apropiere sufletească cu Roma au făcut-o românii ardeleni prin Unirea religioasă de la 1700, adoptând credința greco-catolică, văzând în acest act un vad spre credință și spre a ieși din bezna neștiinței, neputinței și oprimmării.

Cel care s-a situat în primele rânduri pentru acele vremi, cel care a înțeles să-și asume misiunea de a fi purtătorul de cuvânt al neamului său în lupta pentru obținerea drepturilor legitime a fost Ion Inochentie Micu.

Pornit din comuna Sadu, unde a văzut lumina zilei la 24 iunie 1692, în familia Micu, Ion, devenit călugăr, își va adăuga numelui de botez pe cel de Inochentie, iar, mai apoi, prin înnobilare, pe cel de Klein. Copilul Ion Micu, înzestrat și setos de carte, va ajunge să studieze câțiva ani la Sibiu, apoi la Seminarul călugărilor iezuiți din Târnăvia (Ungaria). În ciuda firii sale meditative și introvertite, s-a remarcat ca o minte luminată, ca un om activ, cu glas puternic în revendicările cerințelor pentru neamul său românesc. Aici, la Târnăvia, află de hotărârea Sinodului Bisericii greco-catolice din Ardeal (ținut la Alba Iulia în 1728) prin care este propus (alături de alți doi candidați) împăratului de la Viena pentru a fi numit „vlădică românesc-unit”², în locul episcopului Ioan Giurgiu, decedat în 1727.

La 25 februarie 1729, Curtea Imperială de la Viena îl alege și-l numește episcop al credincioșilor români uniți cu Roma și-i dădu rangul de consilier al curții împărătești. În iulie 1729, proaspăt absolvent al studiilor teologice din Târnăvia, fu hirotonit ca preot în 23 septembrie 1729 la biserica „Maicii înlăcrimate” de la Pociu și intră în ordinul călugăresc al Sfântului Vasile cel Mare, schim-bându-și prenumele Ion cu cel de Inochentie. În toamna anului 1730, Papa de la Roma trimise bulele de numire și, astfel, Inochentie fu hirotonit episcop. La Muncaci se introduce timp de doi ani în treburile episcopatului și depune legiuitele jurăminte de credință. În 28 septembrie 1732, în atmosfera unei mari sărbători, episcopul veni acasă în Ardeal și ocupă scaunul

vlădicesc la Făgăraș³. Fu primit cu entuziasm și cu mari speranțe. Încă de la început, noul „păstor” trecu la acțiune și luă hotărâri și decizii tranșante în impunerea rostului, a stării și însăși existenței Bisericii Române- Unite, a luptei pentru drepturile neamului său. Rostul spiritual al acestei biserici era precizat în actul de la 1700, iar în cele temporare prin cele două Diplome ale împăratului Leopold. Proaspătul uns episcop constată rapid că stadiul aplicării concrete a prevederilor celor două Diplome, ca și starea vieții sufletești a credincioșilor încredințați de Dumnezeu erau în mare întârziere și suferință. Drept urmare, cu profundă credință în Dumnezeu și cu nădejde în dreptatea împăratului, plecă însuși spre curtea imperială, se instalează în Viena și depune la cancelaria împărătească, repetat, un număr de „opt suplicii – memorii și cereri, în chestiunea orânduirii drepturilor bisericii și națiunii române”, în care cerea:

- a) să înceteze asuprirea preoților uniți;
- b) să primească și aceștia, ca și preoții catolici ori reformati, gratuit sarea;
- c) nu numai preoții, ci și toți românii seculari nobili, nenobili sau țărani să fie considerați ca indigeni (localnici), ca membri adevărați ai acestei patrii și, mai mult, nu ca tolerați, prin urmare, dacă se vor uni toți românii, toți să fie indigenați;
- d) în fiecare comună preoții români și încă doi români să fie scutiți de la obligațiile publice;
- e) poporul român să aibă reprezentanți în Dieta Transilvană, unde până acum erau numai cele trei națiuni (unguri, sași și secui)⁴.

Iată, succint formulate, revendicările românilor. Împăratul citi plângerile noului ierarh, aprecie limpezimea, deschiderea și îndrăzneala lui. Îl răsplăti cu titlul de baron, îl numi membru al Dietei Transilvane, dar asupra cerințelor referitoare la biserică și

² Ibidem, p. 22.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem, p. 27.

popor plasă și ceru părerea guvernului din Transilvania. O comisie, sub conducerea contelui Francisc Paul de Wallis, aprobă cererile de mai mică importanță, dar dosiră și amânără sine-die cele mai importante, vitale. Dieta Transilvană trăgăna lucrurile, iar curtea împărătească se spăla pe mâini, precum în vremurile biblice Pilat.

Inochentie Micu nu se dă bătut, ci dimpotrivă, trimise răvaș după răvaș la Viena (vreo douăzeci) și întreprinse patru călătorii costisitoare și istovitoare la Viena, în cei patru sprezece ani de păstorie. Răspunsurile favorabile ale Curții Imperiale se lăsau mereu așteptate. Punctul central al cererilor episcopului luptător era recunoașterea națiunii române ca a patra națiune în Transilvania, egală în drepturi și obligații cu celelalte trei, așa cum prevedea cea de-a doua Diplomă leopoldină. Dieta Transilvană nu numai că n-a pus în aplicare prevederile Diplomei, ci a făcut „dispărută” acea diplomă⁵. Ca urmare vlădica Inochentie se luptă să-l convingă pe împăratul Carol al VI-lea și mai târziu pe împărăteasa Maria Tereza de existența acelei Diplome și să obțină întărirea prevederilor ei. Calea era însă spinoasă, plină de piedici născute din vechile metehne, viclenii și orgolii. În loc de împlinirea revendicărilor se trezi cu tot mai mulți dușmani în Dieta Transilvană, unde încă din 1732 fusese numit ca membru de însuși împăratul de la Viena, întâiul și singurul reprezentant al românilor în acest mare Sfat al Ardealului. Luările lui hotărâte de poziție în Dietă și în afară în numele neamului său îi atrag ura, culminând cu amenințări cu moartea, când acuză Dieta de falsificarea Diplomelor împărătești referitoare la români. El își ridicase glasul și lupta pe toate căile nu numai pentru drepturile bisericii și preoțimii, ci pentru toată „țărâtimea românilor”, pentru toată „națio mea” (națiunea mea, n.n.). El utilizează cuvântul națiune, la acea vreme, pentru prima oară, în înțelesul lui de azi. Pe bună dreptate Al. Papiu Ilarian îi recunoștea episcopului Inochentie Micu că „fu cel dintâiu român care a avut curajul a face pași pentru

edificarea clasei cei politice a națiunii române”⁶.

Episcopul Inochentie Micu, sosit la Blaj în luna mai 1737, a schițat planul viitorului oraș, al pieței, bisericii, catedralei, mănăstirii și școalelor executate mai târziu, după planurile întocmite de arhitectul Curții Imperiale, Ioan Martinelli. Blajul va deveni, astfel, noul centru al Episcopiei.

Mângâiere și putere de a continua lupta găsea în rugăciune și în faptul că poporul și preoțimea strâneau rândurile în jurul său. El era în permanentă legătură cu masele, le comunica acțiunile ce le întreprinde, ce a obținut și ce va întreprinde în viitor.

Dușmănit de membrii Dietei și îndrăgit de români, episcopul Inochentie Micu își urmează calea ca predicator al Evangheliei lui Iisus, dar și al „evangeliei românilor”, ca vestitor al învierii unui neam. Dușmanii vroiau să scape de el și să-i anihileze acțiunile, să-i pregătească exilul. Ocazia se ivi cu prilejul orchestrării tulburărilor cauzate de călugărul Visarion Sarai, trimis al mitropolitului sârbesc, care nu vedea cu ochi buni „unirea” românilor cu Roma, căci prin această unire românii ieșeau de sub jurisdicția sa. Cal troian, călugărul Visarion, învrăjbi poporul împotriva episcopului Inochentie. Împărăteasa Maria Tereza, femeie evlavioasă ce ținea la unirea cu Roma, indusă în eroare, pentru lămuriri îl invită pe episcopul Inochentie Micu la Viena, învinuit că ar fi la originea răzmerițelor.

Episcopul Inochentie, în anul 1744 convoacă mare sinod bisericesc la Blaj. Se sfătuiește cu protopopi și preoți, cu delegați mireni, uniți și neuniți, cu nobili români și nenobili, le expuse lupta sa de până atunci și fixă programul de luptă pentru viitor. Însoțit de sfetnicii săi apropiați, Petru Pavel Aron și Petru Pop din Daia porni spre Viena. Sosi în capitala imperială în septembrie 1744. În loc să fie primit de împărăteasă, episcopul se trezi că este convocat la o comisie specială care cerea să-i răspundă la 82 de întrebări incriminatoare, sub formă de interogatoriu. Se înfățișă în fața comisiei, răspunse la unele

⁵ Ibidem, p. 30.

⁶ Al. Papiu Ilarian, *Istoria Românilor din Dacia*, p. 65.

întrebări, dar refuză răspuns celor răuvoitoare și incriminatoare. Îi cereau să abandoneze lupta pentru drepturi sociale și politice pentru români, acuzându-l de „trădare de patrie, îndemnător la schismă” etc.⁷ Vlădica refuză. Era amenințat cu arestarea și detenția. Ca urmare, în decembrie 1744 porni pe ascuns spre Roma, cu gândul de a obține ajutor, cuvânt lămuritor și binecuvântare papală.

De la Roma (octombrie 1745) scrie nunțiului papal din Viena: „... nu mă simt vinovat de nimic, pentru ca să fi putut atrage asupra mea pe drept indignațiunea împărătesei. Sunt gata a-mi da capul în piața publică a Vienei, dacă numai una din acuzele făcute s-ar afla bazată”⁸.

Împărăteasa Maria Tereza, necăjită pentru fuga lui la Roma, atârțată de dușmanii episcopului, dispune nunțiului papal o eventuală arestare dacă episcopul ar apărea la Viena. Îl preveni, de asemenea, pe Papă să-l rețină pe vlădică la Roma, pentru a-l feri de alte neplăceri, dacă ar încerca reîntoarcerea. Astfel, episcopul rămase în exil la Roma. Activitatea desfășurată de episcop în timpul exilului și mai ales între 1744 și 1751 este bogată și însuflețită, axată pe două fronturi: prin Roma spre a clarifica lucrurile cu Viena și altul, prin sfetnicii săi din Ardeal, spre lucrarea cea mare a obținerii drepturilor legitime ale românilor.

Exilul său s-a constituit „nu în târguire deșartă, ci într-un episod de supremă încordare în lupta de matură aderare și înflăcărare”⁹ pentru înfăptuirea cunoscutelor sale idei.

Fiindu-i interzisă intrarea în Viena, calomniat de străini, fiindu-i confiscate veniturile, ba sabotat de luptele interne ale unora de la Blaj, episcopul trăiește amărăciunea exilului și pierde definitiv nădejdea împăcării cu împărăteasa și reîntoarcerea în țară. Silit de împrejurări își înaintează demisia de la scaunul episcopal în 1751. Constantă i-a rămas însă în suflet dorința de a muri la Blaj sau cel puțin de a aștepta aici a doua înviere.

Slăbit, bolnav și resemnat, după 24 de ani de exil „se sfârși ca un mucenic, rostind

numele Crucificatului de pe Golgota și al Crucificatului său neam din Transilvania”¹⁰, la 23 septembrie 1768, în al 76-lea an al vieții. După un somn îndelung în biserica „Della Madona del Pascolo”, dorința i se împlinește: revine acasă, în pământul patriei, la Blaj, unde, în octombrie 1997, întâiul episcop al Ardealului, precursorul viitoarei Școli Ardelene, Ion Inochentie Micu este reînhumat în Catedrala Blajului.

Pentru români, mai ales pentru românii-uniți, el este o mândrie, dar și o lecție de viață și credință.

Figura lui Inochentie Micu stă la începutul deșteptării noastre naționale. [...] Când poporul nostru n-avea încăieri un glas care să vorbească în numele lui [...] se ridică episcopul Inochentie cu idei care cuprind limpede întreg idealul nostru național de mai târziu, cu o îndrăzneală de profet și de deschizător de drumuri. [...] Într-o vreme de întuneric și de lipsă de îndreptar, el a prevăzut totul, a deschis căile, a formulat programul luptei naționale. LA ÎNCEPUT A FOST EL.

(P. P. PANAITESCU)

Anexă

A Lucrări ale lui Ioan Inochentie Micu-Klein, aflate în colecțiile Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare:

1. **Conscripția românilor din Transilvania, având în vedere numai pe români, în sec. al XVIII-lea, Transilvania**, 29, nr. 9-10, 1898, p. 169-213 (cota P II 52);
2. **Correspondența din exil a Episcopului Inochentie Micu-Klein (1746-1768), publicată de Zenovie Pâclișan**, București, Cultura Națională, 1924, 165 p. (cota D III 3214);
3. **Arhieraticon**. Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1999. XXXI, 212 p. (cota D II 3806);

B Lucrări de referință despre Ioan Inochentie Micu-Klein:

1. Albu, Corneliu. **Pe urmele lui Ion-Inocențiu Micu-Klein**. Târgu Mureș : Ed. „Petrul Maior”, 1997. 224 p. (cota II 38874).

⁷ Nicolae Comșa, Op. cit., p. 48.

⁸ Ibidem, p. 49.

⁹ Ibidem, p. 52.

¹⁰ Ibidem, p. 69.

2. Bunea, Augustin. **Episcopul Ioan Inocențiu Klein**. Blaj, Tipografia Seminarului arhidiecezan gr. cat., 1900 (cota D III 2882);
3. Comșa, Nicolae. **Episcopul Ion Inochentie Micu**, (Colecția „Dascălii Blajului”). Blaj, 1943, 74 p. (cota II 38083)
4. Pall Francisc, **Inochentie Micu-Klein : Exilul la Roma 1745-1768**. Cluj-Napoca : Fundația Culturală Română, 1997. 3 vol. (cota III 12656; 930/M66P),
5. Pop, Gheorghe. **În slujba unei credințe**. Baia Mare : Editura Cornelius, 2006. 168 p. (cota II 54146; 28/P78).

CONSTANTIN BRÂNCUȘI ȘI VOCAȚIA SACRULUI

Delia FLOREA

Arta este act de credință
(Sf. Dionisie Areopagitul)

Adevărata artă și veritabila știință, transmise de mituri și simboluri, nu sunt accesibile decât în cursul sau în urma unui proces de regenerare spirituală, realizată prin moarte și reînviere inițiativă.

Înțelepciunea însăși, și prin extensie, „orice cunoaștere sacră și creatoare sunt concepute ca fructul unei inițieri”¹. Moartea simbolizează și înțelepciunea. De aceea, adeseori, vizionarii și artiștii își caută inspirația lângă morminte.

Prin întreaga sa operă, străbătută de un sens al sacralului fundamental, Constantin Brâncuși a celebrat splendoarea existenței umane (cu marile ei praguri de trecere), iubirea, bucuria și eterna îmbrățișare finală, irevocabilă - moartea.

Capodopera acestui „Mare sacerdot”² rămâne ansamblul monumental de la Târgu-Jiu. Această *via sacra* a neamului românesc începe cu alea străjuită de scaunele-clepsidră, martore ale curgerii temporale din spațiul profan, care ne conduce spre „celălalt tărâm”, însă nu mai înainte de a trece prin *Poarta Sărutului* unde ne întâmpină multiple perechi de îndrăgostiți care mărturisesc că iubirea e mai tare decât moartea (Cântarea Cântărilor 8, 6).

Numai prin iubire poți ajunge în spațiul sacru la *Masa Tăcerii* unde ai posibilitatea să meditezi la cea din urmă Cină a Domnului înconjurat de cei 12 discipoli (apostoli) ai Săi. La căpătâiul acestui altar de jertfă veghează *Coloana recunoștinței fără de sfârșit* care leagă cerul cu pământul ca o scară a rugăciunii neîntrerupte, intermediară

între om și Dumnezeu printr-un dialog nesfârșit. *Coloana infinitului* e simbolul măreției și demnității umane, simbolul sacru al Ființei³. Prin acest Stâlp cosmic, marea restaurație brâncușiană a tradiției primordiale îl readuce pe omul arhaic, pe Adam, cel căzut, la întâlnirea cu modernitatea și, în această întâlnire tainică, se zămislește omul cel nou, a cărui viață este ascunsă în Hristos.

Din cadrul ansamblului arhitectural ridicat de Brâncuși, face parte și Biserica „Sfinților Apostoli Petru și Pavel”. După cum afirmă Grid Modorcea, sufletul său creștinesc nu putea să nu țină seama de existența bisericii. Pentru că prin ea trec sufletele spre a se înălța la cer. Biserica este cheia înțelegerii semnificațiilor reale ale Trilogiei brâncușiene.

Încă din zorii creștinei sale, marele sculptor a pornit pe această cale. Și e suficient să ne gândim la *Ruga sa*, la *Capetele de isihast*, la *Hristos pe cruce*, la *Madonele sale*, la crucifixul dăruit măicuțelor care l-au îngrijit la spitalul din Luneville, în drumul său spre Paris, sau la alte mici piese descoperite recent, care reconfirmă vocația sa către sacru, către religios, fapt care l-a făcut să impună lucrărilor sale o stare de meditație⁴.

Chivotul de pe masa altarului Bisericii „Sf. Nicolae” din Hobița a fost dăruit în anul 1922 de însuși Brâncuși, „așa cum o atestă și semnătura inconfundabilă de pe talpa prețiosului obiect. Ce dar semnificativ! Putea oare un necredincios sau un liber cugetător să facă un asemenea gest? Chivotul său este un legământ veșnic”⁵.

¹ Mircea Eliade. Eșuri. - București : Editura Științifică, 1991, p. 307.

² Horia Munteș. Dincolo de Brâncuși. - Cluj-Napoca : Limes, 2002, p. 33.

³ Ibidem, p. 18.

⁴ Grid Modorcea. Brâncuși înainte de Brâncuși. - București : Semne, 2001, p. 23.

⁵ Ibidem, p. 20.

Conform opiniei lui Eugen Ionescu, opera lui Constantin Brâncuși nu ar fi putut fi decodificată fără aportul *reflexiilor* sale orale sau scrise. Cugetările și textele celebrului sculptor reflectă un pătrunzător jurnal de creație pe care posteritatea l-a recuperat și l-a păstrat într-o bună măsură datorită celor ce au fost apropiații acestui creator genial.

Afirmatiile aforistice făcute în interviuri, la întruniri ale artiștilor din atelierul său, ori consemnate în cataloage au „tălmăcit” sculptura brâncușiană pentru contemporani, discipoli și colecționari de artă⁶. Dincolo de însemnătatea revoluționară a operei sale, *Aforismele* au prezentat concepțiile și teoriile sculptorului român despre artă și viață, doctrina sa estetică și etică.

Cugetările lui Brâncuși au fost publicate, în traducere engleză, în catalogul expoziției personale, pe care prietenul său Marcel Duchamp i-a organizat-o în 1926 la Brummer Gallery, textele sculptorului fiind însoțite de o prezentare a scriitorului Paul Morand⁷. Aceste *cugetări* au fost, ulterior, retipărite în alte cataloage de expoziții și studii consacrate artistului și au constituit nucleul unor volume publicate în limba română: *Aforismele și textele lui Brâncuși*, autor Constantin Zărnescu, *Amintiri și exegeze* a lui Petre Pandrea ș. a.

O parte din aceste aforisme se referă la condiția operei de artă și la cea a artistului: „Arta trebuie să bucure și să vindece”, „Eul van al individului ar trebui să fie dizolvat. Căci numai prin eliminarea integrală a acestuia se poate releva principiul ascuns și profund: Adevărul!”. Îl întrista faptul că în timp, s-a produs o desacralizare a artei: „Artiștii au omorât arta!”, „Arta și înțelepciunea contemporană se creează tot mai des de către nevropați, alcoolici și criminaloizi”.

Înainte de a începe o lucrare, Brâncuși medita și postea zile întregi spre a se purifica, spre a intra în starea de creație cu

sufletul curat⁸. Totul curge sub semnul sacru-lui prin experiența căruia spiritul uman intuiește diferența între ceea ce se relevă ca fiind real și semnificativ, și ceea ce este aparent, haotic și vid de sens. Brâncuși dorea să dăruiască tuturor „bucurie curată”.

În esul *Brâncuși și mitologiile*, Mircea Eliade subliniază uluitorul mesaj artistic al acestuia, care a potențat esența unor forme arhaice românești și totodată universale.

Alte texte ale „titanului de la Hobîța” se referă la problemele esențiale ale societății și sunt de o surprinzătoare actualitate. „Brâncuși nu era numai un apostol al păcii și bucuriei, ci și un moralist⁹” care și-ar fi dorit un cod etic construit pe bază de proverbe. A meditat îndelung asupra prieteniei și iubirii, a evidențiat datoriile ce revin fiecăruia în scopul reglementării relațiilor familiale. (De exemplu: „Datoria mamelor către copii este iubirea nemărginită aliată cu jertfa, iar către soț, ascultarea și fidelitatea”). Era adeptul „filozofiei naturalității” pe care o considera obstaculată din plin de racilele civilizației moderne: sportul contemplat fără trăirea mușchilor, cinematograful fugace, lectura aglomerată, fără studiu atent („Lectura ca un viciu și conversația sporovăială împiedică meditația și visarea. Lectura ca un viciu, fără studiu, n-ar trebui să rămână nepedepsită”); malthusianismul (care a dus la distrugerea naturalității în iubire prin „avorturi dese și unelte anticoncepționale ieftine”); alcoolismul. „Tragedia modernă își are sursele în dezordini erotice, în spaima existenței de mâine și în generalizarea consumului de alcool”¹⁰.

Despre politică, Brâncuși afirma că „este ocupația tuturor”, iar „politicienii de profesie sunt o calamitate bugetivă”. „Politica rea este delapidarea sau climatul favorabil nașterii tiranilor, paraziților, hoților, bonzilor și titanozaurilor”. În schimb, „politicianul adevărat” este ctitorul, omul cu

⁶ Omagiu lui Brâncuși : Almanah. – București : Revista „Tribuna”, 1977, p. 240.

⁷ Radu Pulbere. Artistul și opera de artă. - Cluj-Napoca : Limes, 2006, p. 33.

⁸ Peter Neagoe. Sfântul din Montparnasse. - Cluj-Napoca : Dacia, 1977, p. 241.

⁹ Calinic Argatu. Pace și bucurie cu Brâncuși. - Cluj-Napoca : Dacia, 2001, p. 19.

¹⁰ Petre Pandrea. Brâncuși : Amintiri și exegeze. – București : Meridiane, 1967, p. 250.

vocație confirmat prin alegeri¹¹.

Prin intermediul textelor sale suntem îndemnați să deosebim întotdeauna binele de rău și să avem curajul de a lupta permanent împotriva acestuia din urmă căci, „cine nu luptă contra răului, s-a predat inamicului”. „Din nefericire ne închinăm cu toții la vițelul de aur și îngenunchem în fața sacului cu bani. Ar trebui să ne plecăm în fața inteligenței harnice și a meritelor”.

Vreme de doi ani, sculptorul a cântat în strana bisericii române din Paris, cumulând atribuțiile diaconului și chiar pe cele ale paracliserului. S-a păstrat și o fotografie a sa îmbrăcat în stihar despre care V. G. Paleolog afirmă: „Mucalit cum de felul lui era s-a fotografiat și trăgându-se în cărți poștale s-a folosit de ele în corespondența lui... Și, zău! Nu-i sta rău în mâneci largi, capului de schimnic de cucernică nevinovăție, în poza lui de firească așteptare a celor scrise...”¹²

Pe lângă multe alte lucrări consacrate reputatului artist, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” deține și un exemplar bibliofil, tipărit în limba franceză, al cărui autor este același V. G. Paleolog, menționat anterior. volumul este intitulat *C. Brâncuși*, a apărut la București în 1947 și are, pe pagina de gardă, următoarea dedicație, însoțită de semnătura autorului: „Pour Manu Gheorghe / Hommage de l'auteur, / avec des souvenirs!”

În ziua de 16 martie 1957, Brâncuși se stinge din viață și este prohodit în aceeași biserică ortodoxă din rue Jean de Beauvais, unde a slujit odinioară. Își doarme somnul de veci în cimitirul Montparnasse.

*Slăvite fiți de-a pururea și sfinte,
Voi forțe ale ARTEI și IUBIRII.
Voi ardeți raze-n plânsul omenirii.
Senine flori pe-o jale de morminte,-
Prin voi ne fulgeră o clipă-n minte
Eternul zâmbet al Dumnezeuirii.*

(Nichifor Crainic)

Constantin Brâncuși în stihar

¹¹ Constantin Zărnescu. Aforismele și textele lui Brâncuși. – Craiova : Scrisul românesc, 1980, p. 168.

¹² Petru Comarnescu. Brâncuși. Mit și metamorfoză în sculptura contemporană. – București : Meridiane, 1972, p. 277.

LEONARDO DA VINCI, POET?

Dorina CADAR

Un uomo universalis – acesta este Leonardo Da Vinci. Renașterea, excepțională perioadă a istoriei umanității, este apreciată de unii cercetători ca fiind „o adevărată auroră în istorie”, este perioada de descătușare a omului, caracterizată prin proclamarea libertății în gândire. Am putea crede că faptul de a fi aparținut acelor vremuri a fost pentru el un noroc: șansa de a se manifesta în toată plenitudinea geniului său multilateral. Dar n-a fost așa. El, care ar fi putut schimba istoria omenirii, dacă ar fi fost sprijinit material pentru punerea în practică a invențiilor sale, el, care a visat să deschidă omului perspectiva de a cuceri văzduhul și apele, a trebuit să-și irosească inventivitatea, să-și piardă din timp pentru a construi diverse mașinării doar cu scopul de a-i distra pe cei bogați. Ca inginer, a avut proiecte de ameliorare a solului și a apelor, a fost un mare arhitect, dar nimeni nu s-a folosit de adevărata măsură a geniului său.

A fost un artist perfect și un fin observator al lumii. Leonardo Da Vinci s-a bizuit pe observațiile sale și pe experiment, avea capacitatea de a vedea ceea ce le scăpa altora, de a studia, de a descoperi, de a experimenta și de a trage concluzii ce s-au dovedit a fi adevăruri incontestabile.

Biografia sa a fost studiată în cele mai mici amănunte. Uneori s-au făcut speculații, care au culminat cu ideea că ar fi fost deținătorul unor secrete de o importanță majoră pentru umanitate, idee care a făcut multe valuri o dată cu apariția romanului *Codul lui Da Vinci* al autorului american Dan Brown.

Aproape că este o blasfemie astăzi, a-l numi pe Leonardo Da Vinci un om *senza lettere*, cum îl considerau contemporanii săi, pentru că nu știa la perfecțiune latina și greaca, spre a comenta producțiile antichității, ca cei de la Academia platoniciană din Florența.

A existat tendința, poate firească, de a vedea în Leonardo, în primul rând prototipul

artistului și al inventatorului înzestrat cu o uriașă curiozitate și putere de asimilare a tot ce a realizat omenirea până la acel moment, cu riscul de a pune în umbră un Leonardo – cărturar, care spunea celor ce-l acuzau că nu este un om de litere: „materia scrisului meu e trasă nu atât din spusele altuia, cât din experiență, maestra tuturor celor ce au scris bine, pe care o iau eu de martoră”.

Pe lângă multiplele preocupări ale artistului, nu se poate trece cu vederea faptul că specialiștii îi atribuie cel puțin o realizare literară, sonetul *Se voi star sano osserva questa norma...*, sonet care-și are sorgintea într-un breviar igienico-dietetic, numit *Flos medicinae*, elaborat în limba latină, în secolul al XIII-lea de Arnould de Villeneuve. Acesta din urmă, cunosător al latinei, arabei și ebraice, cărturar, medic, diplomat și alchimist, a fost, o vreme, oaspete al reputatei Scoli de la Salerno, cunoscută în secolul al XII-lea ca Civitas hippocratica. Traducerea lui Leonardo a păstrat toate rigorile sonetului și este destul de fidelă originalului. Totuși, este atât de personală, încât a putut fi considerată o creație a lui Leonardo.

Vorbind despre scrierile sale nu putem trece cu vederea nici celebra *Pensieri*, lucrare de proză, din care răzbat ideile filosofice ale marelui artist, evident influențate de Aristotel și Platon. Dincolo de încărcătura filosofică a gândurilor sale, se simte sensibilitatea sufletului de poet:

„Lionardo dragă...

Lionardo, pentru ce te zbuciumi atâta?

Ah, nu mă privi rău că sunt sărac;

Sărac e cel ce dorește multe lucruri...”

sau: „o viață zbuciumată înseamnă neant”...

„Leonardo a reprezentat, la un anumit moment, întreaga putere de creație a rasei omenești reductibilă la o singură ființă.”

(C. D. Zeletin).

**S-A ÎNTÂMPLAT ACUM 50 DE ANI
(EXTRASE DIN ARTICOLE ALE ZIARULUI „PENTRU SOCIALISM”)**

Lavinia ARDELEAN

Vineri, 11 ianuarie 1957 – „Realizări social-culturale la gara din Baia Mare”

În anii regimului nostru democrat-popular satisfacerea nevoilor material-culturale ale oamenilor muncii stă în centrul tuturor preocupărilor. De acest lucru a dat dovadă și conducerea gării din Baia Mare, împreună cu comitetul de linie. Aceștia s-au preocupat cu grijă de rezolvarea tuturor propunerilor și sesizărilor personalului în subordine.

Astfel, printre obiectivele principale ce au stat în fața comitetului de linie și a conducerii gării pe anul 1956, a fost asigurarea condițiilor de muncă a personalului operativ pe care l-au aprovizionat cu echipament de protecție și îmbrăcăminte de iarnă. Tot în acest sens pentru mărirea vizibilității pe timpul nopții a fost extinsă rețeaua de iluminatie electrică cu 20%, instalându-se totodată și becuri cu voltaj mai mare.

În incinta gării s-au pus la dispoziție 2 încăperi, în care personalul – în timpul alimentării locomotivelor și când nu se fac

manevre – poate să se adăpostească, să citească o carte, o broșură, un ziar. Cantina a fost reparată în întregime și înzestrată cu utilaje și articole de menaj noi, iar meniul a fost îmbunătățit.

Grija față de sănătate și igienă, lucruri de care ceferiștii erau lipsiți în trecut, se vede astăzi cu prisosință la instituțiile feroviare. În gara Baia Mare a fost reparată complet baia, în care au fost instalate 12 dușuri cu apă caldă.

Pentru nevoile de cazare ale personalului în acest an a fost terminat un bloc modern, în care locuiesc 7 familii.

55 de ceferiști din Baia Mare cu familiile lor, și-au petrecut concediul în cele mai frumoase stațiuni balneo-climaterice din țară.

Multă grijă s-a acordat creșterii nivelului cultural. Biblioteca dotată cu 3200 volume, are peste 160 de cititori. În acest an în gările mai mari din regiune se vor înființa și biblioteci volante.

Vineri, 25 ianuarie 1957 – „Expoziție de gravură mexicană la Baia Mare”

Duminică, 27 ianuarie, a. c., în localul Muzeului regional din Baia Mare, va avea loc deschiderea unei expoziții de gravură mexicană. Vor fi expuse peste 70 de lucrări ale unor artiști graficieni mexicani renumiți,

cum sînt: Alfredo Zolce, Alberto Beltran, Francisco Mora și alții.

Expoziția va fi deschisă zilnic, între orele 10-13 și 16-19.

Vineri, 1 februarie 1957 – „Opere de Caragiale apărute la Londra”

Recent a apărut în editura „Lavrence and Wishart” din Londra un volum cuprinzînd traducerea în limba engleză a

unora dintre cele mai de seamă lucrări dramatice ale lui Ion Luca Caragiale. Salutînd apariția în traducerea engleză a

pieselor clasicului român, criticul literar al ziarului britanic „Daily Worker”, A. L. Lloyd, publică în coloanele ziarului o amplă

analiză în care prezintă publicului cititor din Marea Britanie personalitatea și opera marelui dramaturg.

Miercuri, 20 februarie 1957 - „Cărți pentru sate”

În cadrul acțiunilor de răspândire a cărții la sate, Ministerul Culturii repartizează aproape în fiecare an mii de volume bibliotecilor satești din regiunea noastră.

Astfel, prin Biblioteca centrală regională, din fondul de stat al cărții, s-au primit peste 4127 volume în valoare de 16.029,27 lei.

Acestea au și fost repartizate la un număr de 9 biblioteci satești printre care Pomi, Seini, Ardușat, Tăuții Magherăuș, și altele.

Printre cărțile primite de bibliotecile amintite se află și opere ale clasicilor literaturii române și ruse.

Sâmbătă, 9 martie 1957 - „La bibliotecă”

De multe ori la Biblioteca centrală regională din Baia Mare, vin cititori și cer „o carte bună”. Expresia aceasta se întâlnește des prin biblioteci, și întotdeauna pentru a da răspuns, bibliotecarii trebuie să fie bine pregătiți, să cunoască volumele. De acest lucru dau dovadă bibliotecarii de la Biblioteca din Baia Mare.

Iată-i pe Francisc Moiş și Ujlaki Eva

recomandând celor 2 cititori câteva volume printre care și „Opere” de L. N. Tolstoi.

Peste câteva minute acestor cititori li se vor trece alte volume la șirul celor citite anterior. De la începutul anului 1957 și până în prezent biblioteca a împrumutat peste 13.000 volume. În această perioadă biblioteca a mai recrutat 2322 cititori pe lângă cei 5400 existenți din 1956.

Joi, 16 mai 1957 - „Biblioteca din Ulmeni”

Numărul cititorilor la biblioteca din Ulmeni a crescut într-un an la 105 la sută, iar al participanților la concursul „Iubiți cartea” cu încă 60. De asemenea, în cadrul bibliotecii mai funcționează 10 cercuri de citit.

Creșterea numărului de cititori este un fapt îmbucurător și un început promițător, dar trebuie ținut cont că, din totalul cititorilor, 63% sunt elevi ai școlilor elementare și numai 15% țărani.

Creșterea continuă a numărului de ci-

titori din rîndul țăranilor muncitori constituie o sarcină permanentă a conducerii bibliotecii. Organizarea serilor literare – mijloc eficace de atragere a cititorilor la biblioteci – trebuie să stea de asemenea în centrul preocupărilor permanente. Secția de învățămînt și cultură raională trebuie să dea o mai mare atenție educării și instruirii cadrelor de bibliotecari. Numai așa biblioteca din Ulmeni va obține succese importante în munca cu cartea.

Vineri, 17 mai 1957 – „Camil Petrescu”

În noaptea de 14 curenți, la orele 23:40, a încetat din viață după o grea suferință, la locuința sa din București, academicianul Camil Petrescu, strălucit scriitor, om de teatru, personalitate

multilaterală a vieții noastre culturale și artistice.

Camil Petrescu s-a născut în 1894. El și-a terminat studiile superioare la

Universitatea din București, obținând titlul de doctor în litere și filosofie.

Debutând în literatură încă din adolescență, s-a remarcat ca dramaturg, prozator, poet și publicist în anii care au urmat primului război mondial. Întemeietor și conducător al mai multor publicații periodice, eseist și ziarist, Camil Petrescu a participat, de-a lungul unei întregi epoci, la dezbaterile de idei, distingându-se prin comentariul său pus în serviciul rațiunii și al progresului social. Spirit pasionat, lucid și original, Camil Petrescu a fost una din prezențele culturale cele mai vii ale timpului său. El este creatorul uneia din operele cele mai de seamă ale literaturii române, prin calitățile de pătrundere psihologică și socială, prin îndrăzneala ideilor și prin perfecțiunea artei sale.

În toate domeniile în care s-a manifestat talentul său literar, Camil Petrescu a adus o contribuție excepțională. Teatrul, romanul, poezia au dobândit prin Camil Petrescu impulsuri atât de noi și fecunde, încât numele și contribuția lui se leagă adânc de întreaga dezvoltare a literaturii și culturii noastre în ultimele patru decenii. Operele sale, printre care romanele: „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război” și „Patul lui Procust”, piesele de teatru: „Suflete tari”, „Jocul ielelor”, „Mitică Popescu”, „Danton”, „Act venețian” și altele i-au adus prețuirea unui numeros public cititor și un binemeritat prestigiu, cu toată rezerva manifestată de cercurile oficiale ale vremii. Ca director al Teatrului Național din București, Camil Petrescu a dat o importantă contribuție la promovarea dramaturgiei originale și la formarea unor talenți actori ai teatrului nostru.

Literatura lui Camil Petrescu a dobândit, după eliberarea țării noastre, o nouă strălucire. În această perioadă Camil Petrescu creează piesa de teatru „Bălcescu” și lucrează la piesa „Caragiale”.

Activitatea sa de scriitor a fost încununată de realizarea romanului „Un om între oameni”, impresionantă frescă epică profund documentată și de înaltă valoare artistică a epocii revoluției din 1848 în țara noastră, una din cele mai însemnate lucrări

care îmbogățesc patrimoniul literaturii române.

Camil Petrescu a îmbinat munca de creație literară cu o bogată activitate obștească. Cu convingerea că rolul intelectualului înaintat este de a sluji cu devotament cauza poporului, Camil Petrescu s-a alăturat cu hotărâre luptei pentru construirea unei vieți noi în țara noastră. El a îmbrățișat cu căldură îndrumările Partidului Muncitoresc Român cu privire la munca intelectuală și a militat, prin operele sale literare, prin activitatea publicistică, în cadrul Uniunii scriitorilor și în conducerea revistelor „Contemporanul” și „Teatru”, pentru dezvoltarea literaturii noastre noi, realist-socialiste.

Puțin timp înainte de a ne părăsi, pregătindu-se să scrie un articol pentru revista „Lupta de clasă”, Camil Petrescu a menționat că intenționează să trateze în mod special despre „Necesitatea de a întări îndrumarea partidului în literatură: răspunderea scriitorului față de societate; combaterea încercărilor de a înfunda opera literară în indiferență față de epoca actuală”. Dând dovadă de o energie inepuizabilă, Camil Petrescu a participat activ la diferite acțiuni pe tărâm social-cultural, aducându-și contribuția sa valoroasă în dezvoltarea culturii noastre în opera de ridicare culturală a maselor populare. Camil Petrescu a fost membru titular al Academiei R. P. R., membru în Comitetul de conducere al Uniunii Scriitorilor și membru în comitetul național pentru apărarea păcii din R. P. Română.

Pentru creația sa literară și pentru activitatea sa cetățenească de mare prestigiu, Camil Petrescu a fost distins cu „Ordinul Muncii” clasa I-a și cu alte ordine și medalii și a primit de două ori titlul de Laureat al Premiului de Stat.

Prin dispariția lui Camil Petrescu viața culturală și artistică din țara noastră suferă o foarte grea pierdere.

Datorită contribuției aduse la tezaurul nostru spiritual, Camil Petrescu rămîne unul din cei mai mari scriitori ai literaturii române

și unul din cei mai de seamă reprezentanți ai | geniului artistic al poporului român.

Marți, 21 mai 1957 – „Noi lăcașuri culturale”

În anii regimului democrat popular, în raionul Tg. Lăpuș s-au ridicat 8 școli, 5 cămine culturale, o casă raională de cultură, au luat ființă 51 de biblioteci pe lângă căminele culturale, iar în sate și comune tot mai mulți tineri au îndrăgit arta. Astfel, au luat ființă 106 formațiuni artistice de amatori.

Cu câteva zile în urmă, în satul Inău s-au finisat lucrările la clădirea comună a

căminului cultural și a școlii. Căminul cultural este dotat cu o bibliotecă cu numeroase volume și un aparat de radio.

Zilele acestea, cetățenii satului Stoiceni vor începe lucrările de fundație la căminul cultural și școală – lucrări ce se vor termina în cursul acestui an. Toate materialele necesare ridicării noului locaș sunt procurate din autoimpuneri.

Vineri, 28 mai 1957 – „Un monument viu lui Eminescu”

Pentru călătorul care trece cu trenul sau mașina de la Satu Mare spre Baia Mare, priveliștea ce i se înfățișează de ambele părți ale drumului nu-i oferă nimic deosebit. Cursurile dealurilor ce se îndreaptă cutezător spre nord și câmpia Someșului care se întinde spre sud și centru – sunt împrejurimi care se întâlnesc în nenumărate locuri. Cu toate acestea, dacă cineva își ridică privirile spre culmile ce străjuiesc, ca niște santinele semețe, comuna Seini, nu poate să nu-i tresară inima, să nu rămână surprins. Ochiul lui poate distinge încă de la câțiva km un

lucru cu totul deosebit, ieșit din comun. Pe o înălțime de cca 600-700 m, el poate citi numele celui mai mare și mai iubit poet al patriei noastre – Eminescu. În amintirea acestui unic și original vrăjitor al limbii românești, populația băi-măreană și-a adus omagiul său: i-a scris numele cu 10.000 de arbuști pe o suprafață de 4.000 mp. Acest monument viu ridicat la porțile Someșului de oameni simpli, de jos, e o grăitoare dovadă a prețuirii de care se bucură în țara noastră cei ce-și pun talentul în slujba binelui.

